



ISBN 978-954-8675-29-1



РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ПРОЕКТА ДАNET

# РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ПРОЕКТА данет

Емилия Великова

Русе, България 2011

RESULTS OF TRAINING UNDER THE PROJECT  
danet

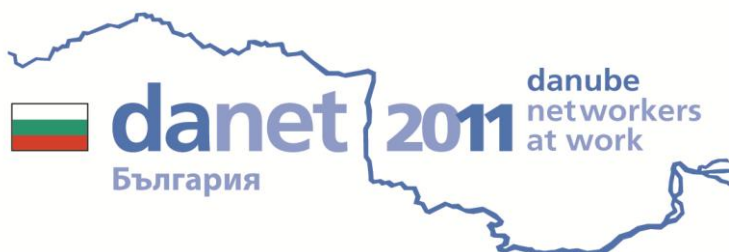
ИЗДАТЕЛСТВО  
Ритма



Europe for Citizens  
Programme



# РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ПРОЕКТА ДАНЕТ



**Емилия Великова**

Русе, България, 2011

Книгата съдържа целите, задачите, дейностите, методите на обучение, резултатите от научните изследвания и изводите на проекта ДАНЕТ „ДУНАВСКА МРЕЖА В ДЕЙСТВИЕ”, Project DANET: 512896-EFC-1-2010-1-DE-EFC-CP, [www.danet-at-work.eu](http://www.danet-at-work.eu) осъществен по Европейската програма „Европа за гражданите” и с финансовата подкрепа на провинция Баден-Вюртемберг, Германия. Партньор по проекта е Русенски университет „А. Кънчев”, България. Членовете на „Съюз на пенсионерите’2004”, секция–Русе съдействаха за изпълнението на проекта.

Изказвам най-искрената си благодарност към инж. Йордан Казаков, Председател на СП’2004-Русе и г-жа Милена Попова, РУ „А. Кънчев“ за съдействието, което ми оказаха при написването на тази книга.

От автора

**„Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ”**

© Емилия Ангелова Великова

2011 – 178 с.

Рецензент: доц. д-р Виолета Йорданова Ванева

Корица: Силвия Георгиева, PRIMAX

Печат: ЕТ „Георги Дочев”, Русе, България

ISBN 978-954-8675-29-1

Всички права запазени.

## ВЪВЕДЕНИЕ

Всички държави, включително и бързо развиващите се като Китай, отбелязват силна тенденция към застаряване на населението, което е резултат от по-добрите условия на живот (нови технологии за производство на храни, лекарства, лечение, комуникации и др.). Удължаването на живота на хората е положително явление. Но повишият брой възрастни хора, отколкото млади (от 0 до 14 годишна възраст, например), заедно с ефекта от миграцията на работещото население, ще окажат огромно въздействие върху обществото със значителни последици върху икономическите възможности на хората и върху перспективите им за образователно и културно развитие. Страните, обхванати от Дунавската стратегия на Европейския Съюз, също са изправени пред този проблем и търсят възможности за неговото решаване.

Като се отчита този процес на трансформиране на условията на живот, то тревожен е фактът, че не се обръща достатъчно внимание върху възможностите за използване на възрастните граждани за развитието на обществото, чрез продължаващо обучение за овладяване на актуални знания и умения, съчетани с техния личен опит.

Проектът ДАНЕТ изследва възможностите за промяна на отношението на обществото към възрастните граждани чрез обучение и чрез стимулиране на Европейските граждани от третата възраст към активно участие в обществения живот. Проектът се опитва да привлече политици, представители на местната и националната власт, които са отговорни за вземането на решения, относно ролята на възрастните хора в обществото и чиято крайна цел трябва да бъде прилагането на мерки, които в най-висока степен откликват на потребностите на цялото

общество, включително и на слабо представените в държавната политика и/или в социалния живот групи, каквато е групата на пенсионерите.

Проектът обединява и прилага научните резултати с практическия опит на известни институции като Център за продължаващо обучение ZAWIW към университета в гр. Улм, Германия, Университет за третата възраст в гр. Любляна, Словения, Държавен отворен университет за обучение на възрастни граждани в гр. Загреб, Хърватия и др.

Книгата “Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ” представя основните Европейски програми „Европа за гражданите” и „Грюндвиг”, които включват и обучение на пенсионери, съдържанието на проекта DANET “DANUBE NETWORKERS–NEIGHBOURS AT WORK”, дейностите, научните изследвания и резултатите на българския партньор, Русенски университет „А. Кънчев” (РУ), който беше подпомогнат от „Съюз на пенсионерите’2004”, секция–Русе (СП’2004-Русе) и съвместните дейности и резултати на всички партньори по проекта.

## СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение.....	3
Съдържание.....	5

# ГЛАВА ПЪРВА

## ЕВРОПЕЙСКИ ПРОГРАМИ

### ЗА ОБУЧЕНИЕ НА ВЪЗРАСТНИ ГРАЖДАНИ

<b>§1. ПРОГРАМА „ЕВРОПА ЗА ГРАЖДАНИТЕ”</b> .....	13
1.1. Исторически сведения .....	13
1.2. Общи и специфични цели на програмата .....	14
1.3. Приоритети на програмата .....	15
1.4. Структура на програмата .....	19
<b>§2. ПРОГРАМА „ГРЮНДВИГ”</b> .....	22
2.1. Обща информация за секторна програма „Грюндвиг” .....	22
2.2. Цели на програмата „Грюндвиг” .....	23

## ГЛАВА ВТОРА

### ПРОЕКТЪТ ДАНЕТ

<b>§1. ПАРТНЬОРИ ПО ПРОЕКТА ДАНЕТ .....</b>	<b>25</b>
1.1. Център за продължаващо обучение (ZAWIW), Университетът в гр. Улм, Германия .....	25
1.2. Университет за третата възраст, гр. Любляна, Словения ....	26
1.3. Университетът в гр. Крайова, Румъния .....	28
1.4. Международна асоциация за изследване на река Дунав, гр. Вилхеринг, Австрия .....	29
1.5. Държавен отворен университет – Университет за третата възраст, гр. Загреб, Хърватия.....	29
1.6. Русенски университет “Ангел Кънчев”, гр. Русе, България .....	30
1.7. Други участници в проекта .....	31
<b>§2. СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРОЕКТА ДАНЕТ .....</b>	<b>33</b>
2.1. Състояние на проблема .....	33

2.2. Цели и задачи на проекта .....	34
2.3. Методи за изпълнение на проекта. Дейности .....	35
2.4. Очаквани резултати от проекта .....	38
2.5. Съответствие на проекта ДАНЕТ с целите и приоритетите на програмата „Европа за гражданите” .....	39

## **ГЛАВА ТРЕТА**

### **ОРГАНИЗАЦИОННИ СРЕЩИ**

#### **ПО ПРОЕКТА ДАНЕТ**

<b>§1. ПЪРВА ОРГАНИЗАЦИОННА СРЕЩА НА ПАРТНЬОРИТЕ .....</b>	<b>41</b>
<b>§2. ВТОРА ОРГАНИЗАЦИОННА СРЕЩА НА ПАРТНЬОРИТЕ .....</b>	<b>45</b>
<b>§3. ОРГАНИЗАЦИОННИ СРЕЩИ НА БЪЛГАРСКИЯ ЕКИП....</b>	<b>49</b>



# ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

## РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

### ПО ПРОЕКТА ДАНЕТ

#### §1. ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ I:

##### АКТИВНО СТАРЕЕНЕ В ЕВРОПА /

<b>СОЛИДАРНОСТ МЕЖДУ ПОКОЛЕНИЯТА .....</b>	<b>57</b>
1.1. Съдържание на Панелна дискусия I.....	57
1.2. Анкета върху активното стареене .....	63
1.3. Анализ на резултатите от анкетата .....	65
1.4. Обобщени изводи от Панелна дискусия I .....	67

#### §2. ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ II:

##### УСТОЙЧИВОСТ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

<b>/ НАЦИОНАЛНА И ЕВРОПЕЙСКА ИДЕНТИЧНОСТ .....</b>	<b>72</b>
2.1. Съдържание на Панелна дискусия II .....	72
2.2. Обобщени изводи от Панелна дискусия II .....	74

**§3. ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ III:**

**МИГРАЦИЯТА КАТО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО /**

<b>ИНТЕГРАЦИЯТА КАТО ШАНС</b> .....	77
3.1. Съдържание на Панелна дискусия III .....	77
3.2. Анкета върху миграцията.....	80
3.3. Анализ на резултатите от анкетата върху миграцията.....	83
3.4. Научно изследване „Миграцията, семейството и личните имена” .....	88
3.5. Обобщени изводи от Панелна дискусия III.....	91

**§4. ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ IV:**

<b>ЕКОЛОГИЯ / СРЕДА</b> .....	93
4.1. Съдържание на Панелна дискусия IV .....	93
4.2. Обобщени изводи от Панелна дискусия I .....	96

**§5. ОБУЧЕНИЕ ПО ИЗПОЛЗВАНЕ НА НОВИ**

<b>ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ</b> .....	99
---------------------------------------	----

**§6. ДРУГИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ПРОЕКТА**

<b>ДАНЕТ</b> .....	102
--------------------	-----

## **§7. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОЕКТА**

<b>ДАНЕТ</b> .....	106
--------------------	-----

7.1. Разпространение на резултатите от обучението по проекта чрез институции и чрез представители на местната власт.....	106
--	-----

7.2. Разпространение на резултатите от обучението по проекта чрез медиите .....	107
---	-----

<b>§8. ОЦЕНЯВАНЕ НА ПАНЕЛНИТЕ ДИСКУСИИ</b> .....	113
--	-----

8.1. Тест за оценяване на панелните дискусии .....	113
--	-----

8.2. Оценяване на очакванията от проекта ДАНЕТ на представители на неправителствени организации на пенсионери.....	116
--	-----

8.3. Оценяване на личните очакванията от проекта ДАНЕТ.....	119
---	-----

8.4. Оценяване на организацията на обучението по проекта ДАНЕТ. ....	124
--	-----

<b>§9. ОЦЕНЯВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА САЙТА НА ПРОЕКТА ДАНЕТ</b> .....	130
---	-----

<b>ИЗВОДИ</b> .....	135
---------------------	-----

# ГЛАВА ПЕТА

## МЕЖДУНАРОДНИ КОНФЕРЕНЦИИ

### ПО ПРОЕКТА ДАНЕТ –

### ПРЕДСТАВЯНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

<b>§1. МЕЖДУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЯ В ХЪРВАТИЯ .....</b>	<b>137</b>
1.1. Програма на международната конференция в Хърватия.....	137
1.2. Резултати на работната група „Активно стареене” .....	144
1.3. Резултати на работната група „Идентичност” .....	145
1.4. Резултати на работната група „Миграция” .....	148
1.5. Резултати на работната група „Околна среда” .....	149
1.6. Резултати от образователната игра .....	151
<b>§2. ЗАКЛЮЧИТЕЛНА МЕЖДУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЯ</b>	
<b>В ГЕРМАНИЯ .....</b>	<b>154</b>
2.1. Програма на международната конференция .....	154
2.2. Нови цели .....	163

**ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ ОТ ПРОЕКТА ДАНЕТ ..... 165**

**ЛИТЕРАТУРА ..... 173**



# ГЛАВА ПЪРВА

## ЕВРОПЕЙСКИ ПРОГРАМИ

### ЗА ОБУЧЕНИЕ НА ВЪЗРАСТНИ ГРАЖДАНИ

#### §1. ПРОГРАМА „ЕВРОПА ЗА ГРАЖДАНИТЕ”

##### 1.1. Исторически сведения

Приемането на Договора от Лисабон в края на 2009г. [29] доведе до редица важни промени, свързани с понятието „Европейско гражданство”. Както Договорът за Европейския съюз, така и Договорът за функционирането на Европейския съюз съдържат в себе си демократичните принципи на ЕС, определят правата на гражданите на Съюза и очертават основните методи за включване на гражданите и техните сдружения в оформянето на европейския политически дневен ред [4, с. 4; 9; 32, 69].

В тясна взаимовръзка са:

- ✓ потребностите на гражданите и необходимите средства, с които да се отговори на тези нужди [2; 3, с.10-13];

- ✓ отвореността на демократичната система за гражданско участие;
- ✓ правата на гражданите, включително и осведомеността за тези права.

За развиването на трайно чувство за принадлежност и приобщеност към Европейския съюз се изисква спрямо трите аспекта да бъдат предприети еднакви мерки, с подходящите инструменти.

Като счита, че европейското гражданство е важен елемент за засилване и опазване на процеса на европейската интеграция, Европейската комисия продължава да насърчава ангажирането на европейските граждани във всички аспекти на живота в тяхната общност, като по този начин им дава възможност да участват в създаването на една все по-близка Европа.

С Решение 1904/2006/ЕО от 12 декември 2006 г. Европейският парламент [11] и Съветът приеха програмата „Европа за гражданите” за периода 2007-2013 [4], която въвежда правната рамка за подкрепа на широка гама от дейности и организации, насърчаващи „активно европейско гражданство” и, следователно, включването на граждани и организации на гражданското общество (наричани по-долу „ОГО”) в процеса на европейската интеграция.

## **1.2. Общи и специфични цели на програмата „Европа за гражданите”**

**Общите цели трябва да допринесат за [4, с. 5]:**

- ✓ предоставяне на възможност на гражданите да взаимодействат и да участват в създаването на все по-близка Европа, демократична и ориентирана към света, обединена и обогатена чрез своето културно многообразие, развивайки по този начин гражданството на Европейския съюз;
- ✓ развиване на чувство за европейска идентичност, която се основава на общи ценности, история и култура;
- ✓ насърчаване на чувство за принадлежност към Европейския съюз сред неговите граждани;

- ✓ увеличаване на толерантността и взаимното разбирателство между европейските граждани, като се зачетат и насърчат културното и езиковото многообразие и по този начин се допринесе за межкултурния диалог.

**Специфичните цели ще бъдат преследвани на  
транснационална основа [4, с. 5]:**

- ✓ събиране на хора от местните общини в Европа, които да споделят и да обменят опит, мнения и ценности, да се поучат от историята и да градят бъдещето;
- ✓ поощряване на действие, дебат и размишление, свързани с европейското гражданство и демокрацията, споделените ценности, общата история и култура чрез сътрудничество с гражданските организации на европейско равнище;
- ✓ доближаване на Европа до нейните граждани чрез насърчаване на европейските ценности и постижения и същевременно чрез съхраняване на паметта за тяхното минало;
- ✓ поощряване на взаимодействието между граждани и организации на гражданското общество от всички страни участнички, с което се допринася за межкултурния диалог и представянето на европейското многообразие и единство, със специално внимание към дейностите, целящи развитието на тесни връзки между гражданите от държавите-членки на Европейския съюз в състава му отпреди 30 април 2004 г. и гражданите от държавите-членки, които са се присъединили след тази дата.

**1.3. Приоритети на програмата „Европа за  
гражданите”**

Програмата дава приоритет на определени теми с особено значение за развитието на активното европейско гражданство [4, с. 6]. Съсредоточаването на вниманието върху тези теми ще насърчи



взаимодействията между проекти, работещи по еднакви въпроси, което ще гарантира публичност и въздействие на подкрепящите дейности и на програмата като цяло. При разработване на тези теми заявителите се приканват да преминават отвъд националната визия и да разглеждат въпросите от европейска перспектива и/или като сравняват различни национални гледни точки. Транснационалното измерение трябва да е придружено от силно местно измерение, когато това е възможно.

Тези теми ще бъдат важни за целия период на програмата и следователно ще имат постоянен характер. Заявителите по програмата се приканват **в своите проекти да засегнат поне един от постоянните приоритети на програмата.**

За да може да се реагира на нови или на много специфични теми, които възникват в европейския дневен ред, в годишния работен план могат да се посочат конкретни теми с особено значение. Тези ежегодни теми се публикуват на уебсайта на Изпълнителната агенция за образование, аудиовизия и култура (по-долу ЕАСЕА — Education, Audiovisual and Culture Executive Agency) на следния адрес [9]:

[http://eacea.ec.europa.eu/citizenship/programme/priority\\_themes\\_en.php](http://eacea.ec.europa.eu/citizenship/programme/priority_themes_en.php)

Информация за България има на сайта на Център за развитие на човешките ресурси [33]:

<http://www.hrdc.bg/cgi-bin/e-cms/vis/vis.pl?s=001&p=0105&n=4&g>

Балансът между половете и недискриминацията са важни елементи на програмата. Следователно, програмата трябва да бъде достъпна за всички европейски граждани, включително за законно пребиваващите лица, без никаква форма на дискриминация, основаваща се на пол, раса или етнически произход, религия или вяра, инвалидност, възраст и сексуална ориентация.

### ***Постоянни приоритети***

#### **1. Бъдещето на Европейския съюз и неговите основни ценности**

Основните ценности на ЕС — човешко достойнство, свобода, демокрация, равенство, правовата държава и зачитане на правата на човека — са потвърдени отново от Договора от Лисабон [29, 69], като е придадено по-голямо значение на солидарността, мира и

благоденствието на народите на Съюза [4, с. 6]. Законово обвързващата Харта на основните права представлява важна стъпка напред, която се превръща в компас за всички политики на ЕС. Договорът също поставя ролята на ЕС в световен мащаб на нова основа и въвежда важни промени във функционирането на институциите на ЕС, междуинституционалните отношения и взаимодействието между европейските институции, националните парламенти и гражданите.

В светлината на тези промени активното участие на гражданите в дебати и разсъждения, свързани с ЕС и неговите ценности, са решаващи за насърчаване на чувството за принадлежност и европейска идентичност сред гражданите.

## 2. Активна европейска гражданска позиция: гражданско участие и демокрация в Европа

В „Политически насоки за следващия мандат на Комисията” на председателя Е.Барозу засилването на гражданската позиция и участие в ЕС се посочват като основни предизвикателства, пред които е изправен ЕС. Новите разпоредби [30, 69] на Договора от Лисабон [29, 69] значително засилват възможностите за успешно създаване на Европа на гражданите. Изпълнението на тези разпоредби — включително гражданската инициатива — ще предизвика нови видове сътрудничество между европейските институции и гражданите и различните действащи лица в гражданското общество.

Доброволчеството е основно средство за гражданско участие, чрез което гражданите откриват и отговарят на нуждите, възникващи в обществото [32]. Като отделят част от свободното си време в полза на други лица, доброволците изпълняват активна роля в обществото. Те развиват чувство за принадлежност към общността, като по този начин стават част от нея. Поради това доброволчеството е особено силно средство за развиване на гражданска ангажираност към обществото и политическия живот. Европейската 2011 година на доброволческите дейности за насърчаване на активна гражданска позиция предоставя изключително навременна възможност за повишаване на осведомеността и мобилизиране на заинтересованите лица. Програмата „Европа за гражданите” [4] представлява важно средство за повишаване

на осведомеността по европейски въпроси и за оказване на подкрепа на гражданите при използване на тяхното право на инициатива и активно участие в демократичния живот на ЕС.

### **3. Межкултурен диалог**

Межкултурният диалог играе решаваща роля при създаването на чувство за принадлежност, взаимно разбирателство и солидарност и представлява необходим компонент на социално интегрираните общества [4, с. 7]. Предвид увеличаването на социалното разделение през последните години и свързаните с него напрежения, породени от ксенофобия, расизъм и нетърпимост, повече от всякога е необходимо да се насърчи межкултурният и междурелигиозният диалог. Участието в такъв проект трябва да повиши осведомеността относно богатството на културната и езиковата среда в Европа. То трябва да насърчава също взаимното разбирателство и толерантността, с което да допринесе за развитието на толерантна, динамична и разностранна европейска идентичност. Новите форми на социална иновация и основната роля, която играят организациите на гражданското общество, биха могли да бъдат особено плодотворни теми за изследване и разработване на действия, свързани с възрастните доброволци и връзките между поколенията.

### **4. Благоденствието на народите в Европа: заетост, социално сближаване и устойчиво развитие**

Стратегията „Европа 2020” [31] поставя правата, просперитета и солидарността на европейците в основата на дневния ред на ЕС и признава, че стесняването на пропастта между реалността на европейската интеграция и разбиранията на хората изисква европейските политики да бъдат съобразени в по-голяма степен с нуждите на гражданите. Предложените основни движещи сили на новата стратегия са: създаване на стойност чрез основаване на растежа върху знанието; повече възможности за хората в отворени за всички общества и изграждане на конкурентоспособна, свързана и по-екологична икономика. Програмата „Европа за гражданите” [4, с. 7] ще

насърчава действия, които се занимават с тези въпроси, придавайки европейска перспектива на всекидневния житейски опит на хората, и ще показва как ЕС може да подобрява тяхното благоденствие в една развиваща се среда.

## 5. Въздействие на политиките на ЕС в обществата

Ангажирането на гражданите с въпроси, които представляват политически приоритети на Европейския съюз, е основен елемент на гражданското участие. Програмата „Европа за гражданите“ [4, с. 7] представлява ценен инструмент за насърчаване на европейските граждани да споделят своите виждания за това как да бъде осъществен дневният ред. Повишаването на осведомеността на гражданите за резултатите от европейските политики и действия е от решаващо значение за доближаването на Европа до нейните граждани. Следователно програмата трябва да е насочена към действия, които предоставят на гражданите възможности да опознават, оценяват и създават мнения за тези постижения.

### 1.4. Структура на програмата „Европа за гражданите“

Програмата се прилага чрез четири действия [4, с. 8]:

**Действие 1:** Активно европейско гражданство (срещи на граждани от побратимени градове, мрежи от побратимени градове, проекти на граждани, мерки за подкрепа)

**Действие 2:** Активно гражданско общество в Европа (Подкрепа за проекти, инициирани от организации на гражданското общество (ОГО) и структурна подкрепа за мозъчни тръстове и ОГО)

**Действие 3:** Заедно за Европа (събития с голяма публичност, изследвания и средства за информация и разпространение).

**Действие 4:** Активна европейска памет.

За постигане на целите, програмата предлага различни действия, които се подкрепят чрез отпускане на два вида безвъзмездни средства:

**А. БЕЗВЪЗМЕЗДНИ СРЕДСТВА ПО ПРОЕКТ**  
**Б. ОПЕРАТИВНИ БЕЗВЪЗМЕЗДНИ СРЕДСТВА**

Кратко описание на различните действия и мерки:

**А. БЕЗВЪЗМЕЗДНИ СРЕДСТВА ПО ПРОЕКТ**

**Действие 1 — Активни граждани за Европа**

„Активни граждани за Европа” цели събиране на хора от местни общности от цяла Европа, за да споделят и обменят опит, мнения и ценности, да се поучават от историята и да работят за изграждане на бъдещето. То насърчава срещи, обмен и дебати между европейски граждани от различни страни и чрез различни средства:

**Мярка 1 – Побратимяване на градове**

Тази мярка обхваща дейности, които включват или насърчават прекия обмен между европейските граждани чрез тяхното участие в дейности на побратимени градове, и насърчава създаването на връзки между побратимени градове. С оглед на това, тази мярка обхваща следните два вида дейности:

**Мярка 1.1 Срещи на граждани от побратимени градове**

**Мярка 1.2 Мрежи от побратимени градове.** Понятието *побратиме-ни градове* трябва да бъде разбирано в *широк контекст*, като по този начин се визират градове, които са подписали или са се ангажирали да подпишат споразумения за побратимяване, както и градове, които използват други форми на партньорство за насърчаване на сътрудничеството и културните връзки между тях.

**Мярка 2 – Проекти на граждани и мерки за подкрепа**

**Мярка 2.1 Проектите на граждани,** могат да бъдат подкрепени разнообразни проекти с транснационално и междусекторно измерение с прякото участие на гражданите. Проектите трябва да събират граждани с различни изходни позиции, които ще действат заедно или ще дебатираат по общи европейски въпроси на местно и европейско ниво. За целта трябва да са прилагат новаторски методи, които да съдействат за участието на гражданите.

За да се разработят и засилят всички действия по програмата е необходимо също така да се разработят и мерки за подкрепа — попадащи в обхвата на **Мярка 2.2 Мерки за подкрепа** за обмен на най-добрите практики и за обединяване в общ фонд на опита между различни участници в програмата с цел насърчаване на активно европейско гражданство.

### **Действие 2 — Активно гражданско общество в Европа**

#### ***Мярка 3 — Подкрепа за проекти, инициирани от организации на гражданското общество***

Целта на тази мярка е да подкрепя сътрудничество между организации на гражданското общество от различните участващи страни по конкретни проекти, посветени на специфични въпроси, свързани с целите и приоритетите на програмата. Могат да бъдат включени разнообразни организации, регистрирани на местно, регионално, национално или европейско равнище.

### **Действие 4 — Активна европейска памет**

Това действие има за цел да се почете паметта на жертвите на нацизма и сталинизма.

## **Б. ОПЕРАТИВНИ БЕЗВЪЗМЕЗДНИ СРЕДСТВА**

### **Действие 2 — Активно гражданско общество в Европа**

#### ***Мярка 1 — Структурна подкрепа за изследователски организации по европейска публична политика (мозъчни тръстове — think-tanks)***

Тази мярка има за цел да подкрепи работата на изследователските организации по европейска публична политика (мозъчни тръстове — think-tanks), които могат да предоставят нови идеи и разсъждения по европейските въпроси, относно активното гражданство на европейско равнище или относно европейските ценности.

#### ***Мярка 2 — Структурна подкрепа за организации на гражданското общество на европейско равнище***

Тази мярка ще предоставя на организациите на гражданското общество с европейско измерение капацитет и стабилност, за да развият своите дейности на европейско равнище. Целта е да се съдейства за появата на структурирано, съгласувано и активно гражданско общество на европейско равнище.

## **§2. ПРОГРАМА „ГРЮНДВИГ”**

### **2.1. Обща информация за секторна програма „Грюндвиг”**



**(1783-1872)**

Програмата носи името на **Николай Фредерик Северин Грюндвиг** (1783 - 1872), датски свещеник и писател, който се счита за разпространител на идеите на „продължаващото обучение”. Неговата теория за „народното училище” се основава на идеята, че образованието има смисъл, ако е достъпно за всекиго в продължение на целия му живот. Според него, образованието трябва да е насочено не само към усвояването на знания, но и към изграждането на гражданска отговорност и към личностно и културно развитие.

Политиката на Европейския съюз за повишаване на икономическия растеж, конкурентоспособността и социалното включване (целите на Лисабонската стратегия) съставлява рамката на секторна програма „Грюндвиг“, чиято цел е да отговори на двойното предизвикателство пред образованието – от една страна, на големия брой възрастни, които преждевременно са напуснали училище, и от друга страна, на застаряващото население [5, 7, 8, 10]. Образованието на възрастните помага за справяне с тези предизвикателства, като се дава възможност на двете категории лица да подобрят своите знания и умения.

Програмата е насочена към всички възрастни, които искат да развият своите умения и квалификации. Тя предлага възможности за участие в Европейски образователни проекти чрез индивидуална и груповата мобилност.

## 2.2. Цели на програмата „Грюндвиг“

### *Специфични цели на програмата:*

- ✓ да отговори на предизвикателствата пред образованието за населението в зряла и напреднала възраст в Европа;
- ✓ да помогне за осигуряване на възможности за възрастните хора да подобряват своите знания и способности.

### *Оперативни цели на програмата:*

- ✓ да подобрява качеството и достъпа до мобилност в цяла Европа на лица, включени в образованието за възрастни, и да повишава обема на тази мобилност, така че да осигури мобилността на най-малко 7 000 лица ежегодно до 2013 г.;
- ✓ да подобрява качеството и да повишава обема на сътрудничество между организациите, включени в образование за възрастни в цяла Европа;



*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*

- ✓ да помага на хората от уязвимите социални групи и по-специално на по-възрастни хора, напуснали образователната сфера, без да стигнат основна квалификация, да получат достъп до образование за възрастни;
- ✓ да улеснява разработката на новаторски практики в образованието за възрастни и техния трансфер, включително от участващата страна към други страни;
- ✓ да подпомага разработката на новаторско съдържание, услуги, педагогика и практика за обучение през целия живот, основани на информационни и комуникационни технологии;
- ✓ да подобрява педагогическите подходи и управлението на организациите от сферата на образованието за възрастни.

Представените програми съответстват на Националната стратегия за учене през целия живот за България [15].

## ГЛАВА ВТОРА

### ПРОЕКТЪТ ДАНЕТ

#### §1. ПАРТНЬОРИ ПО ПРОЕКТА ДАНЕТ

##### 1.1. Център за продължаващо образование (ZAWiW), Университетът в гр. Улм, Германия



От 1994г. центърът за продължаващо образование (ZAWiW) към университета в гр. Улм, Германия [40] разработва и организира активизиращи педагогически методи и образователни дейности за по-възрастни хора или за смесени групи. Ядрото в дейността на центъра е построяване на мост между науката и обществото, с което се подпомага социалното включване на по-възрастните хора. От тази гледна точка, в много от проектите си, центърът поощрява диалога между млади и стари.



Europe for Citizens  
Programme



BADEN-  
WÜRTTEMBERG  
STIFTUNG  
Wir stiften Zukunft



Една от основните цели на центъра е осигуряване на Интернет достъп за онези, които понастоящем не са част от цифровия свят чрез планиране на подходи, ориентирани към такива целеви групи.

Центърът си сътрудничи с неправителствени организации на регионално, национално и международно ниво. Той е основател и координатор на Европейска учебна мрежа в третата възраст (LiLL, [21]) и инициатор на виртуални общности на по-възрастни хора (ViLE e.V.).

Центърът разработва и изпълнява много проекти, свързани с обучението на възрастни хора – синьори [19-21, 40].

**Сайт:** [www.zawiw.de](http://www.zawiw.de)

**Контакти:** Кармен Щаделхофер и Габриела Кьортинг

тел.: +49 (0)731-50-23193

E-Mail: [carmen.stadelhofer@uni-ulm.de](mailto:carmen.stadelhofer@uni-ulm.de)

E-Mail: [gabriela.koerting@uni-ulm.de](mailto:gabriela.koerting@uni-ulm.de)

## **1.2. Университет за третата възраст, гр. Любляна, Словения**



От 1984 год., когато Университетът за третата възраст е бил основан от доброволните усилия на група експерти в обучението за възрастни и университетски преподаватели по андрагогия, той се разраства значително и се превръща в национална мрежа от 45 университети, разположени в 44 населени места с около 21 000 студенти и повече от 1 000 наставници и доброволци [38]. Неговата практика е широко изследвана. Като резултат, днес университетът следва своите собствени принципи и се основава на свой собствен модел.

Цели:

- ✓ да постигне по-добро разбиране на нуждите на възрастните хора и да подобрява живота им от културен и образователен аспект;
- ✓ да улеснява интеграцията на възрастните хора в обществото чрез тяхното личностно развитие, платена и доброволческа дейност;
- ✓ да подкрепя активното стареене във всичките му форми;
- ✓ да спомага различните поколения да си сътрудничат, да учат и работят заедно;
- ✓ да провежда обществени кампании в сферата на обучението и въпросите, засягащи възрастните хора;
- ✓ да осигурява подкрепа на по-възрастните работници, за да останат на пазара на труда и/ или да се включат отново в него;
- ✓ да изследва обучението на по-възрастни хора и да разпространява тази информация;
- ✓ да обучава преподаватели и наставници в тази сфера;
- ✓ да осигурява обучение за професионалисти, които работят с възрастни лица в по-късен етап от живота им;
- ✓ да развива нови иновативни образователни програми за различните групи хора в по-късен етап от живота им;
- ✓ да осигури интегрирано консултиране и ръководство за активно стареещите (образователно, психологическо, правно) и ръководство в сферата на пазара на труда;
- ✓ да осигури мрежа от граждански и обществени организации, действащи в сферата на образованието в по-късен етап от живота.

Целеви групи: пенсионери, по-възрастни работещи, работещи пред пенсия.

Подкрепящи дейности: изследвания, публикации, ресурсен център, обучение на по-младите студенти от университета, обучение на наставници, обучение на работодатели и обществени партньори, интегрирано консултиране и ръководство за национални и международни проекти в сферата на активното стареене

**Сайт:** [www.univerzazatretjeobd-drustvo.si](http://www.univerzazatretjeobd-drustvo.si)

**Контакти:** Душана Финдейсен

тел.: +386 1 433 20 90

E-Mail: [dusana.findeisen@guest.arnes.si](mailto:dusana.findeisen@guest.arnes.si)

### **1.3. Университетът в гр. Крайова, Румъния**



Департаментът „Обучение на учители” е академично звено в университета в гр. Крайова [36], директно подчинена на Сената на университета. Функциите му се определят от неговите собствени разпоредби. Той си сътрудничи с всички факултети, които имат нужда от специално обучение за студенти за образователния процес; развива и притежава широк спектър образователни партньорства с училищните инспекторати, центрoвете за обучение на персонал и др. Повече от 7 500 студенти следват курсовете към департамента. Академичният състав на департамена включва 12 професори (със специализация по педагогика, психология и образователен мениджмънт) и 41 доценти (със специализация по дидактика, обучение с помощта на компютри и педагогическо обучение). Департаментът „Обучение на учители” е координатор на проект за създаване на национален виртуален университет за студенти „трета възраст”, който да е с национално покритие.

**Сайт:** [cis01.central.ucv.ro/DPPD](http://cis01.central.ucv.ro/DPPD)

**Контакти:** Александру Струнга

тел.: : +40 753 056784, факс: +40 251 422567

E-mail: [dppd@central.ucv.ro](mailto:dppd@central.ucv.ro), E-mail: [alexstrunga@gmail.com](mailto:alexstrunga@gmail.com)

#### 1.4. Международна асоциация за изследване на река Дунав, гр. Вилхеринг, Австрия



Инж. д-р Харалд Кютценбергер е генерален секретар на Международна асоциация за изследване на река Дунав [35] и ръководител на експертната група „Устойчиво развитие и публично участие“. Членовете на асоциацията участват в много Европейски проекти по Дунавската стратегия и на областта Вилхеринг, Австрия.

**Сайт: [www.tb-kutzenberger.com](http://www.tb-kutzenberger.com)**

**Контакти: Харалд Кютценбергер и Габриеле Кютценбергер**

Phone: 07274 7888

Email: [h.kutzenberger@tb-kutzenberger.com](mailto:h.kutzenberger@tb-kutzenberger.com),

Email: [g.kutzenberger@tb-kutzenberger.com](mailto:g.kutzenberger@tb-kutzenberger.com)

#### 1.5. Държавен отворен университет – Университет за третата възраст, гр. Загреб, Хърватия



Държавният отворен университет в гр. Загреб [34] е най-големата институция за обучение с нестопанска цел за възрастни в Хърватия. Неговите традиции започват през 1907 г., когато д-р Алберт Базала дава начало на идеята за установяване на държавен университет. Първите лекции започват през 1912 г.

Държавният отворен университет преживява драматични промени в хърватската история и влиянието на сменящите се политическа и икономическа обстановка. Въпреки това неговата мисия да посреща



нуждите от обучение за възрастни хора продължава над 100 години. Тое е базата за създаване на Държавен отворен университет в гр. Загреб.

Днес университетът има над 300 образователни програми, 20 000 студенти годишно и 500 преподаватели и обучители. Той предлага широк спектър образователни програми за начално и основно образование, програми за висше образование, за професионално обучение и преквалификация. Университетът предлага дейности и програми, свързани с култура и издателство.

Университетът е на разположение на всички, които или започват своето професионално обучение, или участват в курс за професионално развитие, също както и за студенти от „третата възраст“. Университетът за третата възраст е част от Държавен отворен университет. Тази програма стартира през 1992 г. по инициатива на д-р Мая Спан, професор в отдел Андрагогия към факултет Философия – Загреб и Ясна Кюрин, която в момента е ръководител на Университета за третата възраст. Специализация на Университета за третата възраст е в неформалното обучение, което предлага на възрастни граждани редица курсове по чужди езици, ИТ умения, лекции и семинари по история, изкуство, здраве и др. Около 1 300 студенти са разпределени между 90 образователни групи.

**Сайт: [www.pou.hr](http://www.pou.hr)**

**Контакти: Ясна Кюрин и Гордана Радонич**

тел: +385 1 6003 043, факс: +385 1 6003 080 or +385 1 6003 049

E-mails: [kultura@pou.hr](mailto:kultura@pou.hr), [jasna.curin@pou.hr](mailto:jasna.curin@pou.hr), [gogarad@yahoo.com](mailto:gogarad@yahoo.com)

## **1.6. Русенски университет “Ангел Кънчев”, гр. Русе, България**



РУ „А. Кънчев” [37] има дългогодишни традиции в образованието и в изпълнението на проекти на местно, национално и международно ниво. Броят на изпълнените проекти е, както следва: 95 по LLP

(ERASMUS, COMENIUS, MINERVA, LEONARDO da VINCI, GRUNDTVIG), 3 по СЕЕPUS и 12 по FP6 & FP7, 1 CIR-CE, 3 NATO и др. Общият брой на преподавателите в университета е 486, включително 31 професори и 177 доценти, 12 доктори на науките и 269 с научна и образователна степен „доктор”. Създаването на Център по Европейска интеграция, международно сътрудничество и мобилност затвърждава изследователския и научен потенциал на РУ.

Благодарение на дългогодишните си традиции и подкрепата на Европейския съюз чрез програмата TEMPUS, са въведени и широк спектър нови технически, хуманитарни, управленски и икономически специалности. В модерни учебни зали и изследователски лаборатории се обучават над 12 000 студенти.

Традицията и географското разположение на Русенския университет определят неговата мисия и стратегическа роля на образователен, научен и интелектуален център на Русенския регион и Североизточна България на национално и международно ниво.

**Сайт: [www.uni-ruse.bg](http://www.uni-ruse.bg)**

**Контакти: Николай Михайлов и Емилия Великова**

E-mails: [mihailov@uni-ruse.bg](mailto:mihailov@uni-ruse.bg) [emily@ami.uni-ruse.bg](mailto:emily@ami.uni-ruse.bg),  
[evelikova@uni-ruse.bg](mailto:evelikova@uni-ruse.bg) [emivelikova@yahoo.com](mailto:emivelikova@yahoo.com)

тел.: (+359) 885 635 874; (+359 82) 888 255; факс: 082/888 650

## 1.7. Други участници в проекта

### 1) Провинция Баден-Вюртемберг, Германия



Проектът ДАНЕТ беше подпомогнат финансово от провинция Баден-Вюртемберг (Baden-Württemberg Stiftung), т.е. от отдела за Източна Европа (Geschäfts-und Servicestelle Osteuropa) на фондация „Баден-Вюртемберг”, Германия [57, 58].

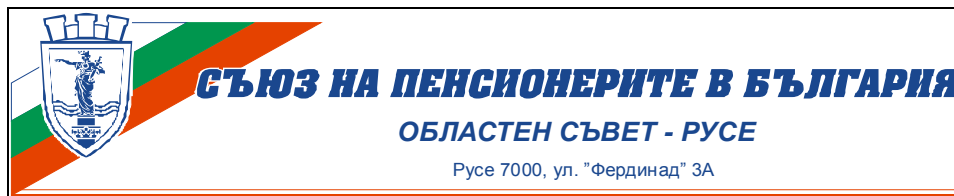




Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова

Сайт: <http://www.bwstiftung.de/nc/en/the-foundation.html>  
<http://www.osteuropa-bw.de/>

## 2) Съюз на пенсионерите'2004, секция – Русе, България



Партньор на РУ „А. Кънчев” е „Съюз на пенсионерите'2004”, секция – Русе (СП'2004-Русе) [12] с председател инж. Йордан Казаков.

СП'2004 е най-голямата организация на възрастните хора в България в момента - над 80 000 членове в 25 области.

СП'2004 е създаден с цел защита на правата и интересите, както и престижа и достойнството на възрастните граждани в България, които да бъдат третирани равноправно в нашето общество. Друга важна цел на съюза е осъществяване на законодателни промени по отношение на справедливо пенсионно осигуряване, което да осигури по-добро социално и икономическо интегриране на пенсионерите в обществото.

Около 7200 възрастни хора са членове на СП'2004-Русе, който включва и местни структури - 78 дружества и клубове и 67 групи за художествена самодейност с повече от 1000 участници. Традиционните празници, които СП'2004-Русе организира са: Шарено хоро, Талантът възраст няма. Редовно се организират срещи с други клубове от страната и от съседна Румъния.

Сайт: <http://pension-bg.org/>

Контакти: Йордан Казаков

E-mail: [yordan\\_k@yahoo.com](mailto:yordan_k@yahoo.com)

### 3) Мрежа на възрастните хора, гр. Улм, Германия



Мрежата на възрастните хора „Виртуален и реален живот и компетентност” (Virtuelles und reales Lern- und Kompetenz - Netzwerk älterer Erwachsener (ViLE)) към университета в гр. Улм, Германия също подкрепи финансово проекта ДАНЕТ [59].

Сайт: <https://www.vile-netzwerk.de/>

### 4) Европейска къща, гр. Вуковар, Хърватия

Партньор на Държавният отворен университет в гр. Загреб, Хърватия е „Европейска къща” в гр. Вуковар, чиято стратегическа цел е да наложи мир в Източна Европа и да подготви населението ѝ за интеграция в ЕС [60].

Сайт: <http://europskidomvukovar.com/about.html>

Контакти: Лиляна Гехреке

E-mail: [ljiljana.gehrecke@vk.t-com.hr](mailto:ljiljana.gehrecke@vk.t-com.hr)

## §2. СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРОЕКТА ДАНЕТ

### 2.1. Състояние на проблема

Страните, обхванати от Дунавската стратегия на Европейския Съюз, са изправени пред значителни демографски промени. Според най-новите изследвания на Евростат (1/2010), 23.3% от населението в Дунавския регион ще бъде на възраст 65 и над 65 години през 2030 г. [16, 17, 18]. Отчитайки факта, че за 2010г. съотношението е 16.5 %, а през следващите 20 години ще се осъществи увеличение от 6.6 %. Всички дунавски страни ще бъдат засегнати от този процес, като

процентът на застаряващото население ще надхвърли дори този на страните от ЕС-27 (средно увеличение от 5.8 %). Много региони край река Дунав изпитват допълнително отрицателния ефект, свързан с миграцията на работещото население, което от своя страна утежнява възрастовия баланс. Тези промени могат да окажат огромно въздействие върху обществото, със значителни последици върху благополучието на хората, социалните и икономическите им възможности, а също и перспективите в образователен и културен план.

Възрастните граждани (над 55 г.) не бива повече да се разглеждат като еднородна група от пасивни (безучастни) наблюдатели или като бремене – население, което изисква грижи. Тези хора са, по-скоро, активна възрастова група с различен начин на живот и социален статус, със значителни отлики в различните държави и в рамките на всяка една от тези групи. Тази разнородна общност притежава общност и умения, ценни за обществото и по-младите поколения. Д.Финдейсен отбелязва, че възрастните хора, като всички хора, могат да се интегрират в обществото само като станат активни [16, с. 13]. Активното включване в социалния живот подпомага развитието на гражданското общество и е абсолютно задължително за общото благополучие [14, с.14-22].

## **2.2. Цели и задачи на проекта**

Проектът има за цел да осигури условия на възрастните граждани за активно участие в обществения живот и в промяната на заобикалящата ги среда [1, с. 33]. Възможността да се обсъждат теми, свързани с бъдещето на местните области и на Дунавския регион като цяло, не само ще допринесе за утвърждаване на националната идентичност, а и ще способства за развитие на Европейска самоличност и толерантност към другите култури. Провеждането на национални и международни прояви ще убеди участниците във възможността да се постигне многообразие и единство в рамките на Европа и на Дунавския регион. Възможността да се сравнят получените данни върху основата на национални и международни прояви стимулира развитието на активно европейско гражданско поведение.

Чрез самия проект участниците ще развият основни умения за участие в гражданското общество. Ще се постави началото на диалог между гражданите и институциите на Европейския Съюз и това ще позволи активното участие на гражданското общество при решаване проблемите на ЕС. Развитието на основни умения ще се подпомогне чрез теоретична подготовка по поставените въпроси, последвана от практическо приложение на получените знания по време на дискусии с експерти и други участници. При обсъждането се добива представа как ЕС може да окаже влияние на всяка държава и на общността като цяло.

Поощрява се участието на жени и диалогът между поколенията. Все по-широк кръг от лица с различна мобилност ще има достъп до прояви с национален и международен характер.

Диалогът между поколенията и културният обмен между страните спомагат за насърчаване на европейското поведение. Така ще се повиши степента на толерантност и разбирателство между хората от страните-партньори, както и между участниците от всяка страна.

## 2.3. Методи за изпълнение на проекта. Дейности

### Метод за изпълнение на проекта

Всеки от партньорите ще има координатор и лектори/ръководители, които ще оказват съдействие на възрастните граждани при изпълнението на проекта. Центърът в Германия (ZAWiW) ще координира проекта и ще ръководи основния процес и административните въпроси. Партньорите по проекта ще общуват по време на международните прояви, партньорските срещи и по виртуален път. Ще се използват въпросници или чрез средства за конферентна комуникация. Партньорските срещи имат стратегически характер и гарантират качество на изпълнението на проекта.

Всеки партньор ще подготви и изнесе лекции и ще проведе работни срещи с граждани на местно ниво, ще обсъди темите по групи и ще представи резултатите от дискусиите в сайта на проекта.

Всеки партньор ще се стреми да установи сътрудничество с други организации на местно и международно ниво (неправителствени организации, които предоставят обучение на пенсионери, официални

лица, които вземат решения на общинско ниво, асоциации на възрастни хора, експерти, национални представители на ЕС и представители на Европейската Комисия [24]) и да осигури участието им в дискусиите по проекта.

## **Национални дейности**

### **1) Национални работни срещи**

Националните работни срещи на граждани са четири. Те се осъществяват с не по-малко от 30 участника. Основна характеристика на националната среща е провеждането на диалог между гражданите и местните политици и експерти. Предвижда се обсъждане на въпроси, свързани тематично с приоритетите и нуждите на региона на групата. Тези срещи ще се ръководят от координаторите и ще се документират по Интернет и в открит форум, за да могат дискусиите по тях да продължат и в бъдеще. Насърчава се сътрудничеството с неправителствени организации.

### **2) „Импулсни” лекции**

Всеки партньор подготвя лекции по тематични въпроси, свързани с проекта, които да служат като стимул, като импулс за работните срещи на гражданите и ги представя на учещите се пенсионери в държавата си.

Тематични въпроси:

- ✓ Активно стареене в Европа / Солидарност между поколенията.
- ✓ Миграцията като предизвикателство / Малцинствата като шанс.
- ✓ Устойчивост на културното наследство / Национална и Европейска идентичност.
- ✓ Екология / Околна среда.

## **Международни дейности**

### **1) Международна конференция в Хърватия**

Организира се група от всяка държава-партньор, която включва 5 възрастни граждани, трима координатори/преводачи и поканени експерти (представители на ЕС, експерти в тематични области,

разглеждани по време на семинари и др.). Провежда се тридневна международна работна среща за обсъждане на разгледаните вече теми, свързани с отделните региони и за формулиране на общи въпроси, които засягат целия Дунавски регион и неговото бъдеще.

Работният език на форумите ще бъде английски или немски, или езика на приемащата страна. Ще бъде извършен професионален превод на останалите национални езици.

Основното съдържание и резултатите от срещите ще се документира в текстова форма и във видеоформат и ще се представят на сайта на проекта. Най-важните части от текста ще бъдат преведени на всички езици на държавите-партньор. Дискусиите ще продължат във форум в сайта на проекта.

## **2) Дискусии на форума**

Поощрява се обсъждането на избраните теми на международни срещи на граждани под формата на онлайн-форум в сайта на проекта с участието на други заинтересувани публични личности и експерти.

## **Партньорски срещи**

Ще се проведат две партньорски организационни срещи в гр. Улм, Германия и в гр. Русе, България. Всяка среща ще трае по два дни. От всяка страна-партньор ще участват по двама координатори/лектори.

## **Заклучителна конференция**

Заклучителната конференция на проекта ще се проведе в Страсбург в рамките на ден и половина с групи от държавите-партньори, които включват по 5 пенсионери и 2 координатори. Ще бъдат поканени официални лица, представители на държавите в Европейския парламент. Ще бъдат организирани лекции, срещи с гости от Европейската Комисия [24]. Ще бъдат формулирани и представени на местните, националните и Европейските институции окончателните решения (резолюция) от проекта.

## **2.4. Очаквани резултати от проекта**

Проектът цели да се добие по-ясна представа за социалните и историческите проблеми, както и за темите, свързани с културния обмен и диалога между поколенията в условията на всяка отделна страна и на Дунавския регион, като цяло. Активният диалог ще подобри взаимното разбирателство и ще допринесе за развитието на общата Европейска идентичност на гражданите от всички възрасти в този регион.

Участниците ще овладеят знания и умения, необходими за развитието на гражданското общество. Опитът и знанията на възрастните граждани ще се използват по подобаващ начин.

Участниците ще се запознаят с европейските интеграционни процеси и ролята на институциите на ЕС за формирането на политически практики. Те също така ще обогатят познанията си за сътрудничеството между страните и поколенията и сами биха могли да приложат и пропагандират в бъдеще усвоената информация в гражданското общество. Споделените примери на добри практики [2, 16-23] могат да се превърнат в модели за Дунавския регион. По този начин ще се използват рационално възможностите на възрастните хора за развитието на обществото.

Проектът ще създаде мрежа от организации, които да координират обучението на пенсионерите в държавите-партньори. Ще се отдели специално внимание на европейското сътрудничество и ще се създаде основа за активно участие на пенсионерите в проекта. Потяното сътрудничество между институциите, които обучават пенсионери, ще постави основите на общи европейски образователни програми за хората от третата възраст, като по този начин ще ги направи по-мобилни и полезни за обществото. Опитът от този проект ще се приложи и в други области.

Проектът има за цел не само да се промени значимостта на възрастните хора, но и да се подкрепи по категоричен начин ползата от участието им в обществения живот на държавата. Съвместните дейности на институциите, ангажирани с обучението на пенсионерите в Дунавския регион, ще създадат условия за започване на обществени дискусии по политически и социални въпроси, свързани с възрастните

хора. Дневният ред ще включва теми като здравеопазване, транспорт, образование и др. [26-28].

Друг аспект, на който се отдава голямо значение, е да се осигури достъп на възрастните хора до съвременните информационни и комуникационни технологии [6, 13, 25].

## **2.5. Съответствие на проекта ДАНЕТ с целите и приоритетите на програмата „Европа за гражданите”**

Проектът ДАНЕТ съответства на следните цели и приоритети на програмата „Европа за гражданите” [1, с. 31-33]:

- ✓ Осигуряване на гражданите условия за участие в изграждането на единна Европа, която е демократична, отворена към света, обединена и обогатена от културното си многообразие, което създава гражданина на Европейския съюз.
- ✓ Развиване на чувство за Европейска идентичност, което се основава на общи ценности, история и култура.
- ✓ Насърчаване на чувството за принадлежност към Европейския съюз сред неговите граждани.
- ✓ Повишаване степента на толерантност и взаимно разбирателство между Европейските граждани, зачитане и насърчаване на културното и езиково многообразие, като се поддържа межкултурния диалог.
- ✓ Събиране на мненията на гражданите по ключови въпроси за бъдещето на Европа.
- ✓ Прилагане на нови методологии за насърчаване на активното взаимодействие и дискусиите между гражданите по въпроси, свързани с политиките на ЕС, които засягат ежедневието им живот.
- ✓ Създаване на механизми, които позволяват на Европейските граждани да развият граждански компетентности, да формулират своите възгледи и становища относно процеса на Европейска



*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*

интеграция под формата на препоръки за политиците от Европейско ниво.

- ✓ Насърчаване на диалога между европейските граждани и институциите на ЕС.
- ✓ Гражданското участие в демократичния живот на ЕС.
- ✓ Участие на жените в политическия живот.
- ✓ Интегриране на междукултурния диалог: методологически аспекти.
- ✓ Въздействие и последици от настоящата икономическа ситуация.
- ✓ Предизвикателствата на имиграцията.
- ✓ 2010 - Европейска година за борба с бедността и социалното изключване.
- ✓ Насърчаване зачитането на европейските ценности (толерантност, взаимно разбирателство, солидарност и др.).
- ✓ Допринасяне за неформалното обучение на активните европейски граждани.
- ✓ Подпомагане транснационалния подход с отчитане на местните особености (възможност да се обхванат европейските граждани в тяхното ежедневие).
- ✓ Осигуряване на равен достъп до програмата.

## ГЛАВА ТРЕТА

### ОРГАНИЗАЦИОННИ СРЕЩИ

### ПО ПРОЕКТА ДАНЕТ

#### §1. ПЪРВА ОРГАНИЗАЦИОННА СРЕЩА НА ПАРТНЬОРИТЕ

Първата среща на партньорите по проекта ДАНЕТ се състоя от 15 до 17 декември, 2010г. в университета в гр. Улм, Германия.

След представяне на партньорите, бяха дискутирани и формулирани актуалните задачи, свързани с:

1. четирите панелни дискусии (ПД);
2. международната конференция в гр. Шибеник, Хърватия;
3. втората организационна среща в гр. Русе, България;
4. заключителната международна конференция;
5. логото и уеб сайта на проекта – функции и съдържание;
6. комуникирането между партньорите;
7. финансовото обезпечаване на дейностите по проекта.

Темите на четирите панелни дискусии бяха:

- ✓ Активно стареене в Европа / Солидарност между поколенията.



Europe for Citizens  
Programme



BADEN-  
WÜRTTEMBERG  
STIFTUNG  
Wir stiften Zukunft



- ✓ Миграцията като предизвикателство / Малцинствата като шанс (променена на “Интеграцията като шанс” от българския екип).
- ✓ Устойчивост на културното наследство / Национална и Европейска идентичност.
- ✓ Екология / Околна среда.

### **Взети бяха следните решения.**

Уточнено беше съдържанието на панелните дискусии, методите на организация и на обучение. Отговорниците за всяка дискусия координират организацията на панелите, изработването на документацията, представянето на резултатите на сайта на проекта и обсъждането на резултатите:

ПД I: 15.01.-28.02.2011, отговорник - партньорът от Словения;

ПД II: 01.03. - 31.03.2011, партньорът от Хърватия;

ПД III: 01.04. -8.05.2011, партньорът от Румъния;

ПД IV: 09.05.-17.06.2011, партньорите от България и Австрия.

Решено беше да се проведе първо ПД III като подготовката за ПДII, чието съдържание е по-тежко за възрастните хора.

Участниците в панелните дискусии да бъдат: възрастни хора, които участват в образователни програми, както и онези, които се интересуват от тематиката на проекта, членове на различни клубове, организации, асоциации и др.

Панелите да започват с импулсни лекции на специалисти в съответните области, които да стимулират дискусии, работни срещи по темите и генерирането на идеи за бъдещи дейности.

Модераторите на дискусиите да са специалисти в съответните области или обучаеми, или изследователи от обучаващата институция.

Документацията на панелите да включва: изложби на картини и снимки по Интернет, кратки фото-клипове и видео-клипове, обобщения на дискусиите, тестове, мнения, материали и презентации на участниците, които да бъдат обсъждани от другите участници в панелите на държавите-партньори и на сайта на проекта.

Предвидено беше още:

- ✓ написването на есета от участници в панелите, които да отразяват мнение, разсъждения и чувства, свързани с тематиката на панелите. Есетата да бъдат на английски език, ако авторите са

### ГЛАВА ТРЕТА: Организационни срещи по проекта ДАНЕТ

- обучаеми от групите по английски или на езика на съответната държава;
  - ✓ създаване на картини по дискутираната тематика от членове на групите по изкуство;
  - ✓ заснемане на дискусиите от членове на групата по фотография.
- За по-свободно изказване на мнения беше предвидено обсъждане на импулсните лекции в малки групи и извеждане на основни изводи, след което обсъждане на всички резултати на групите.

От особена значимост за изпълнението на проекта е:

- ✓ привличането на политици, общественици, обучители и др., от които зависи взимането на решения, свързани с активното стареене на възрастните хора в държавите-партньори;
- ✓ отрязването на дискурсите и дейностите по проекта в медиите – местни и национални вестници и електронни издания, радио и телевизия;
- ✓ провеждане на научни изследвания, свързани с тематиката на панелите и представяне на резултатите на научни конференции.

Панелите трябва да подготвят възрастните хора за активно участие в дискусии, да им позволят да формулират идеите си и да изложат собствения си опит и умения. Тези прояви ще активизират пенсионерите за включването им в обществения живот. Така експертите и лицата, които вземат важни решения, ще получат реална представа за мястото на възрастните хора в обществото.

Международната конференция в гр. Шибеник, Хърватия да бъде от 18 до 21 юни, 2011г.

Решението за мястото на провеждане на заключителната конференция да се вземе по-късно, когато се установят възможностите за провеждането ѝ във Франция, Белгия или Германия.

Втората организационна среща да бъде в гр. Русе, България от 27 февруари до 1 Март, 2011г.

Логото на проекта да съдържа точно копие на р. Дунав и да има лого за всяка държава като се включи съответното знаме.

Сайта на проекта:

- ✓ да бъде място за комуникация между участниците в проекта;
- ✓ да има възможности за лесно поставяне на материали от партньора и за лесен достъп от страна на възрастните хора.



*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*

**Организационна среща в гр. Улм, Германия, 15-17 декември, 2011**



## §2. ВТОРА ОРГАНИЗАЦИОННА СРЕЩА НА ПАРТНЬОРИТЕ

Втората организационна среща на партньорите по проекта ДАНЕТ се състоя от 27 февруари до 1 март, 2011г. в Русенски университет „А. Кънчев“, гр. Русе, България.

Тя включваше:

- ✓ обсъждане на провеждането на панелните дискусии, програмата на международната конференция в Хърватия, съфинансирането на международните конференции по проекта, разработването на рекламни материали (например, [http://www.danet-at-work.eu/wp-content/uploads/flyer\\_danet\\_2011.pdf](http://www.danet-at-work.eu/wp-content/uploads/flyer_danet_2011.pdf)), обмяната на информация, провеждането на флеш-срещи, отразяването на проекта в медиите.
- ✓ среща с проф. д-н Христо Белоев, ректор на РУ „А. Кънчев“;
- ✓ среща с инж. Божидар Йотов, кмет на гр. Русе;
- ✓ среща с представители на „Съюза на пенсионерите' 2004“, секция – Русе;
- ✓ срещи с представители на медиите;
- ✓ посещения на исторически и културни забележителности на гр. Русе.

Акцентирано беше върху:

- ✓ важноста на качествено документиране (включително, подписи на участниците) и кратко представяне на панелите на сайта на проекта на английски език и на езиците на партньорите;
- ✓ формулирането на основни изводи от панелните дискусии като база за бъдещи национални и международни обсъждания;
- ✓ стимулирането на участниците да коментират дискусии в България и тези на останалите партньори на сайта на проекта;
- ✓ популяризирането на международната дискусия на сайта на проекта;
- ✓ ползата от представяне на използваната методология на провеждане на панелните дискусии и на методите на обучение, включени в тях. Ще бъде създадено място на сайта за тяхното представяне.

*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*

**Организационна среща в гр. Русе, България  
27 февруари 1 март, 2011**



ГЛАВА ТРЕТА: Организационни срещи по проекта ДАНЕТ



Europe for Citizens  
Programme





Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова



### §3. ОРГАНИЗАЦИОННИ СРЕЩИ НА БЪЛГАРСКИЯ ЕКИП

Организационните срещи на българския екип, който изпълнява проекта ДАНЕТ, са два вида:

- ✓ срещи на членовете на екипа за изпълнение на проекта;
- ✓ срещи на екипа с представители на университетската и местната власт, с представители на неправителствени и пенсионерски организации и др.

**Срещите на членовете на българския екип за изпълнение на проекта са, както следва:**

- ✓ Формиране на екип за работа по проекта ДАНЕТ. Представяне съдържанието на проекта ДАНЕТ. Анализ на целите и на основните задачи на проекта. Разпределение на ролите и задачите на членовете на българския екип.
- ✓ Запознаване с резултатите от срещите на партньорите по проекта.
- ✓ Разпределение на задачите за разработване и разпространение на информационни материали за проекта.
- ✓ Разработване на идеен проект за рекламни и учебни материали по проекта - бележници, химикали, плакати, пано и др.
- ✓ Разпределение на задачите за провеждане на панелните дискусии.
- ✓ Проверяване на подготовката за панелните дискусии - рекламни, материали, съобщения до пенсионерите, поканване на лектори и гости, организиране на кафе паузи, осигуряване на зали и др.
- ✓ Проверяване на техническата подготовка за панелните дискусии - оборудване на зали, предаване на живо по Интернет, аудио и видео запис, снимки на събитието, озвучаване.
- ✓ Провеждане на четирите панелни дискусии, както следва:
  - Активно старееене в Европа / Солидарност между поколенията, 4 февруари, 2011г., гр. Русе, участници - 52;
  - Миграцията като предизвикателство / Интеграцията като шанс, 19 март, 2011г., гр. Русе, участници – 42;
  - Устойчивост на културното наследство / Национална и Европейска идентичност, 29 април, 2011г., гр. Ветово, участници – 33;
  - Екология / Околна среда, 24 юни, 2011г., с. Табачка, участници – 102.



*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*

- ✓ Анализ на провеждането на панелните дискусии.
- ✓ Определяне на задачите за провеждане на компютърно обучение на пенсионери по използване на нови информационни технологии.
- ✓ Проверка на резултатите от организирането на компютърно обучение на пенсионери. Откриване и закриване на обучението.
- ✓ Разпределение на задачите за провеждане на организационната среща на ДАНЕТ в РУ "А. Кънчев" - посрещане, настаняване и изпращане на гостите, хранене, осигуряване на условия за работа (зали, техническо оборудване, материали), запознаване със забележителностите на гр. Русе, рекламни материали и др.
- ✓ Проверка изпълнението на задачите и провеждане на втората организационна среща на партньорите по проекта ДАНЕТ.
- ✓ Провеждане на среща на партньорите по проекта ДАНЕТ с представители на СП'2004-Русе.
- ✓ Участие в ежегодната среща на ръководството на РУ и пенсионерите на РУ. Бяха поканени представители на СП'2004-Русе. Проф. д-р Н. Михайлов, Зам.-ректор на РУ, представи проекта ДАНЕТ и покани пенсионерите да участват в панелните дискусии (20 май, 2011г., повече от 100 участници).
- ✓ Участие в ежегодния фестивал „Шарено хоро”, организиран от СП'2004-Русе на 21 май, 2011г. Събитието продължи цял ден и участниците бяха повече от 150. Инж. Й. Казаков, президент на СП'2004-Русе, представи проекта ДАНЕТ и покани пенсионерите да участват в панелните дискусии.
- ✓ Участие в ежегодния фестивал „Талантът възраст няма”, организиран от СП'2004-Русе. Събитието продължи цял ден и участниците бяха повече от 450. Те представиха песни, танци, обичаи. Инж. Й. Казаков, представи проекта ДАНЕТ и покани пенсионерите да участват в панелните дискусии.
- ✓ Представяне на проекта ДАНЕТ на „Академичен ден”, 14 юни, 2011г., организиран по проекта ДАСУН [20].
- ✓ Провеждане на редовни пресконференции и представяне на дейностите и на резултатите от проекта ДАНЕТ.
- ✓ Участие в конференциите на проекта в Хърватия и в Германия.

**Срещите с представители на университетската и местната власт и с представители на неправителствени пенсионерски организации и др. са, както следва**

- ✓ Докладване на ректора на РУ "А. Кънчев", проф. д-н Христо Белоев, за започването и за успешното приключване на проекта ДАНЕТ.
- ✓ Провеждане на организационна среща по въпросите на проекта ДАНЕТ с ръководството на СП' 2044 - Русе:
  - представяне на целите и структурата на РУ "А. Кънчев";
  - представяне на целите и партньорите на проекта ДАНЕТ;
  - представяне на целите и структурата на СП'2004;
  - формиране на екип от пенсионери за работа по проекта;
  - планиране на дейностите;
  - разпределение на основните задачи.
- ✓ Среща с представители на СП'2004-Русе. Промяна в името на третата панелна дискусия: „Миграцията като предизвикателство / Интеграцията като шанс”. Разпределение на дипълнителни задачи за провеждане на дискусията. Избор на представители на проекта на конференцията в Хърватия.
- ✓ Среща с представители на СП'2004-Русе за подготовка на екипите за участие в международните конференции в Хърватия и в Германия и за отчитане на резултатите.
- ✓ Кръгла маса, 5 юли, 2011г. – среща с представители на СП'2004-Русе за отчитане на резултатите от проекта (участници - 25).
- ✓ Поканване на българските депутати в Европейския парламент за участие в заключителната конференция на проекта.
- ✓ Поканване за участие в дейностите на проекта на: кметът на гр. Русе, инж. Б.Йотов, зам.-кметът на Община Русе, инж. О.Лазаров, кметът на Община Ветово, д-р Рейхан Кабил, директори на училища и детски градини, председатели на читалища, представителите на Християнското и Мюсюлманското вероизповедания, Отец Илия и Ходжа Исмаил, членове на РУ, пенсионери от РУ, от СП'2004-Русе и от Русенски регион, служители на общини, поети и много др.

**Организационни срещи на българския екип по проекта**



**Среща на партньорите със СП'2004-Русе**



**Среща на партньорите със СП'2004-Русе**



**Ръководството на РУ  
и пенсионери на РУ**



**Представяне на ДАНЕТ  
на Академичен ден**

ГЛАВА ТРЕТА: Организационни срещи по проекта ДАНЕТ



Среща на българския екип със СП'2004-Русе



Среща на българския екип със СП'2004-Русе



Пресконференция, юни, 2011



Студенти от МШИ обучават  
възрастни хора



**Среща с ръководството на СП'2004-Русе**



**Талантът възраст няма, май, 2011**



**Талантът възраст няма**

**Шарено хоро**

ГЛАВА ТРЕТА: Организационни срещи по проекта ДАНЕТ



Кръгла маса, юни, 2011



Международна конференция, Хърватия, 17-20 юни, 2011



Заклучителна конференция, Германия, 6-11 ноември, 2011



Europe for Citizens  
Programme







# ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

## РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

### ПО ПРОЕКТА ДАНЕТ

#### §1. ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ I: АКТИВНО СТАРЕЕНЕ В ЕВРОПА / СОЛИДАРНОСТ МЕЖДУ ПОКОЛЕНИЯТА

##### 1.1. Съдържание на Панелна дискусия I

Панелна дискусия I от проекта ДАНЕТ се проведе на 4 април, 2011г., в зала 2.201, РУ „А. Кънчев”, по програмата „Европа за гражданите” с 52 участници.

#### ОРГАНИЗАТОРИ

Русенски университет „А. Кънчев”:

доц. д-р Николай Михайлов, Зам. ректор на РУ „А. Кънчев”

доц. д-р Емилия Великова, Зам. декан на Факултет „Природни науки и образование” при РУ „А. Кънчев”

и

„Съюз на пенсионерите 2004”, секция – Русе:



Europe for Citizens  
Programme



Wir stiften Zukunft



г-н Йордан Казаков, Председател

Дискусията се излъчва на живо по Интернет

**ТЕХНИЧЕСКИ ОРГАНИЗАТОР**

Център за информационно и компютърно обслужване

при РУ „А. Кънчев”:

доц. д-р инж. Мирослав Михайлов, Директор

**ПРОГРАМА**

**ЛЕКЦИЯ 1**

10,00-10,45

**Г-ЖА ЛИДИЯ НАЙДЕНОВА**

Началник отдел „Пенсии”, Национален осигурителен институт

ПУ „Социално осигуряване”

Основни въпроси

- ✓ Демографско развитие.
- ✓ Застраховка „осигуряване” и как да се финансира.
- ✓ Пенсионни системи и устойчивост.
- ✓ Гъвкава сигурност.
- ✓ Други.

Допълнителни въпроси. Дискусия.

Кафе пауза 10,45-11,00

**ЛЕКЦИЯ 2**

11,00-11,45

**ДОЦ. Д-Р ПЕТЪР ПЕТРОВ**

Катедра „Педагогика, психология и история”

Русенски университет „А. Кънчев”

Основни въпроси

- ✓ Разнообразие на застаряването от гледна точка на „третата възраст”.
- ✓ Да не се страхуваш да остарееш (някои никога не порастват и не остаряват).
- ✓ Как се гледа на пенсионерите в различните държави и как можем да променим общественото мнение, ако е отрицателно?

## ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ

- ✓ Как пенсионерите гледат на своята държава? Личностно възприятие.
- ✓ Бързото застаряване – възможности да останем активни.
- ✓ Необходимостта от учене в третата възраст.
- ✓ Увеличаване на правата на пенсионерите.
- ✓ Новите технологии – как могат да бъдат използвани, за да се създаде мост между поколенията.
- ✓ Дали застаряващото общество е полезно или е заплаха за социалното развитие? Въпросът трябва да бъде разгледан от гледна точка на всички поколения.
- ✓ Солидарност между поколенията – значимостта на ученето от различните поколения – как това може да се постигне, възможности за среща на поколенията, разбиране на младото поколение?
- ✓ Социалното изключване срещу социалното включване (обществени места, възможности).
- ✓ Други.

Допълнителни въпроси. Дискусия.

Кафе пауза 11,45-12,00

ДИСКУСИЯ 12,00-13,30

Модератори:

г-н Йордан Казаков

Председател, Съюз на пенсионерите 2004, секция – Русе

доц. д-р Емилия Великова

Факултет “Природни науки и образование” при „А. Кънчев”

АНКЕТА

ОЦЕНЯВАНЕ НА ПАНЕЛНАТА ДИСКУСИЯ

Панелната дискусия бе открита от координатора на проекта от българска страна, проф. д-р инж. Николай Михайлов, Зам.-ректор на РУ „А. Кънчев”.

Лектор по проблемите на демографското развитие, пенсионните системи и тяхната устойчивост, и застраховки беше г-жа Лидия Найденова, Началник отдел „Пенсии”, Национален осигурителен институт, ПУ „Социално осигуряване”.

Основните проблеми, които тя представи и бяха коментирани от пенсионерите, са следните.

#### **а) демографско развитие**

Демографското развитие на Европейските държави се определя от силно повишаване на продължителността на живот. Основните тенденции в промяната на пенсионните системи са:

- ✓ насърчаване на по-голям брой хора да работят повече и по-дълго;
- ✓ поощряване на по-късното пенсиониране;
- ✓ реално увеличаване на пенсионната възраст;
- ✓ създаване на адекватни и устойчиви пенсии и др.

Основни тенденции в демографското развитие на България, които определят положителните промени и стабилизация на общественото ѝ развитие се изразяват в:

- ✓ забавяне темповете на намаляване броя на населението;
- ✓ повишаване на раждаемостта;
- ✓ намаляване на детската смъртност;
- ✓ увеличаване на средната продължителност на живота;
- ✓ намаляване размерите на външната миграция.

Сега коефициентът на естествения прираст е отрицателен: - 5,0%.

#### **б) пенсионни системи и устойчивост**

Далечен първообраз на общественото осигуряване са погребалните каси в древния Рим, които уреждали погребението на своите членове (култори), като използвали събраните средства от всички членове. По-късно започнали да се създават и професионални сдружения на занаятчии, музиканти, работници, търговци и др. в Англия, Германия и др. В края на 19-ти век държавата се намесва в организацията на материалното осигуряване и подпомагането на работниците.

Началото на съвременното обществено осигуряване се поставя в Германия през 1883-1889 г. от канцлера Ото фон Бисмарк. Обществено осигуряване се развива във всички държави, но има своя

специфика. Правото на общественно осигуряване е признато и уредено в Европейската социална харта от 18.10.1961 г.

### **в) гъвкава сигурност**

От особено голямо значение за сигурността е доверието на гражданите в държавните институции и държавността и разбирането за собствена отговорност, което е възможно, тогава когато гражданите, например, се обслужват бързо и компетентно от институциите, с нов, по-човешки дух и облик, показващи съпричастност и съзнателност.

Определено за сега, застаряващото общество се явява заплаха за социалното развитие и за това трябва да се постигне солидарност между поколенията.

Известно е, че бедна държава не може да провежда задоволителна социална политика. От друга страна обаче, един от основните механизми за избягване на бедността е добре работещата осигурителна система. Намирането на правилния баланс между едното или другото направление стои в основата на идеологическия избор за управлението и просперитета на страната.

Лектор по проблемите на правата на пенсионерите, солидарността между поколенията, използването на новите технологии от възрастните хора и нуждата от учене през целия живот беше доц. д-р Петър Петров, катедра „Педагогика, психология и история” на Факултет „Природни науки и образование” при РУ „А. Кънчев” [2, 3].

Доц. д-р П.Петров разгледа целите и задачите на геронгологията, механизмите на влияние на процесите на стареене върху способностите за учене и живеене, научните методи на измерването им, значението на ученето, участието в обществения живот, щастливият брак, сексът, оптимистичното мислене като катализатори на активността в третата възраст. Други фактори са рационалното хранене, двигателната активност, активното общуване, постоянните медицински грижи.

Пенсионерите участваха активно в дискусиите по изложените теми с цел извеждане на значимите проблеми на възрастните хора в България.

Изказани бяха следните мнения.

Ние се радваме, че се обръща внимание на хората от третата възраст и сравняването на пенсионните системи в другите страни е

интересно, но нашата държава трябва да вземе мерки за промяна на размера на пенсиите, въпрос по който не може да има сравнение в момента.

За да се избегне пенсионирането поради невъзможността от намиране на работа в предпенсионна възраст, трябва да се приложат мерки за повишаване на квалификацията, учене през целия живот, насърчаване на заетостта на трудоспособните възрастни хора, създаване на благоприятна среда за развитие на стопански дейности и др.

Можем да останем активни, чрез повишаване на квалификацията, овладяване на нови знания, нови хобита и всичко друго, за което не сме намирали достатъчно време, докато сме били активно работещи.

Активното стареене зависи от отношението на обществото към възрастните хора. Ако обществото на накара да се чувстваме потребни, то ще живеем активно и удовлетворени.

Активната обществена дейност дава възможност да се чувстваме полезни, както за хората от моето поколение, така и за себе си.

Най-важните характеристики на активното стареене – човек трябва да работи активно, да не завижда и да бъде с положителна нагласа.

Хората трябва да се обичат и награждават всеки ден, дори в условия на криза.

Новите технологии могат да бъдат използвани като мост между поколенията – за взаимно обучение и търпение от двете страни.

Срещите и предаването на житейският опит между поколенията трябва да се стимулират. Възрастните не трябва да отричат всичко ново (от страх), да отхвърлят всичко модерно (от неразбиране), а младите да се учат да не отричат и да не избягват срещи с възрастните по същите причини. Но, основно, хората от третата възраст трябва да преодолява отрицанието, да проявява позитивизъм и да полагат повече усилия за възпитанието на подрастващото поколение в уважение и доверие към държавните институции.

Дискусията бе предавана на живо по Интернет и широко отразена в национални и регионални средства за масово осведомяване [61].

## 1.2. Анкета върху активното стареене

Представители на СП'2004-Русе създадоха анкета за участниците в Панелна дискусия I „Активно стареене в Европа / Солидарност между поколенията”, като резултат от спонтанно колективно обсъждане на проблемите на възрастните хора в СП'2004-Русе.

Основната цел на анкетата беше проучване на мнението на участниците отново темата на дискусията и прилагане на получените резултати при планиране на бъдещите дейности на съюза, съответни на нуждите на възрастните хора в Дунавския регион.

Резултатите от проведената анкета бяха анализирани и обсъдени на среща на екипа на проекта и представители на СП'2004-Русе и на заседанието на ръководството на съюза.

### АНКЕТЕН ЛИСТ

1. Удовлетворени ли сте от гъвкавостта при решаването в България на проблемите на демографското развитие, реформата на пенсионната система, съобразно изискванията на Европейското законодателство?

ДА

НЕ

2. Съществува ли страх в хората на „третата възраст” от остаряването?

ДА

НЕ

3. В зависимост от промените, които се извършват, пенсионерите положително или отрицателно гледат на своята държава?

ДА

НЕ

4. Необходимо ли е да се увеличат или усъвършенстват, чрез ново законодателство правата на пенсионерите в България?

ДА

НЕ

5. Можем ли да се противопоставим на бързото застаряване, ако сме по-дълго време активни в обществото, чрез учение и участие в обществения живот?

ДА

НЕ



6. Използването на новите технологии в комуникациите с овладяването им в някаква степен, може ли да създаде мост между поколенията?

ДА

НЕ

7. Полезно ли е „застаряващото общество” за социалното развитие на всички поколения, в нашата държава и в Европейския съюз?

ДА

НЕ

8. Може ли да се постигне солидарност между поколенията, върху основа на икономически интереси на младите, чрез общуване, прояви на разбиране и изучаване потребностите на младото поколение?

ДА

НЕ

9. Достатъчно ли внимание се обръща върху ролята на възрастните граждани, за развитието на обществото в посока на общо благополучие?

ДА

НЕ

10. Ще се постигнат ли целите за промяна на заобикалящата ни среда и гражданското общество, свързано с бъдещото развитие на Дунавския регион и решаването на проблемите на Европейския съюз?

ДА

НЕ

11. Имате ли компютър у дома си?

ДА

НЕ

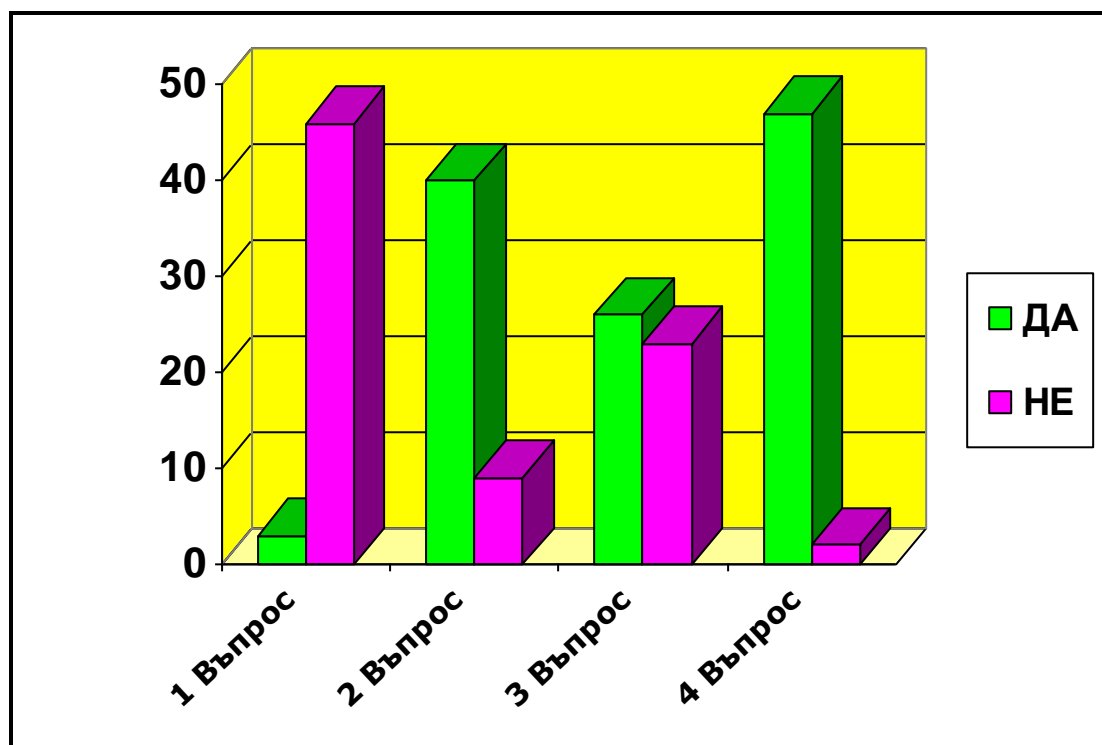
12. Напишете по ваше мнение, които са другите проблеми на възрастните хора у нас, които имат нужда от отразяване и решаване.

.....  
.....  
.....

### 1.3. Анализ на резултатите от анкетата

Въпросите от анкетата обхващат областите, разгледани от двамата лектори.

Резултатите от обучението по проблемите и решенията, свързани с пенсионната реформа, демографското развитие и др. са представени на фиг. 1.



Фигура 1

#### ИЗВОДИ

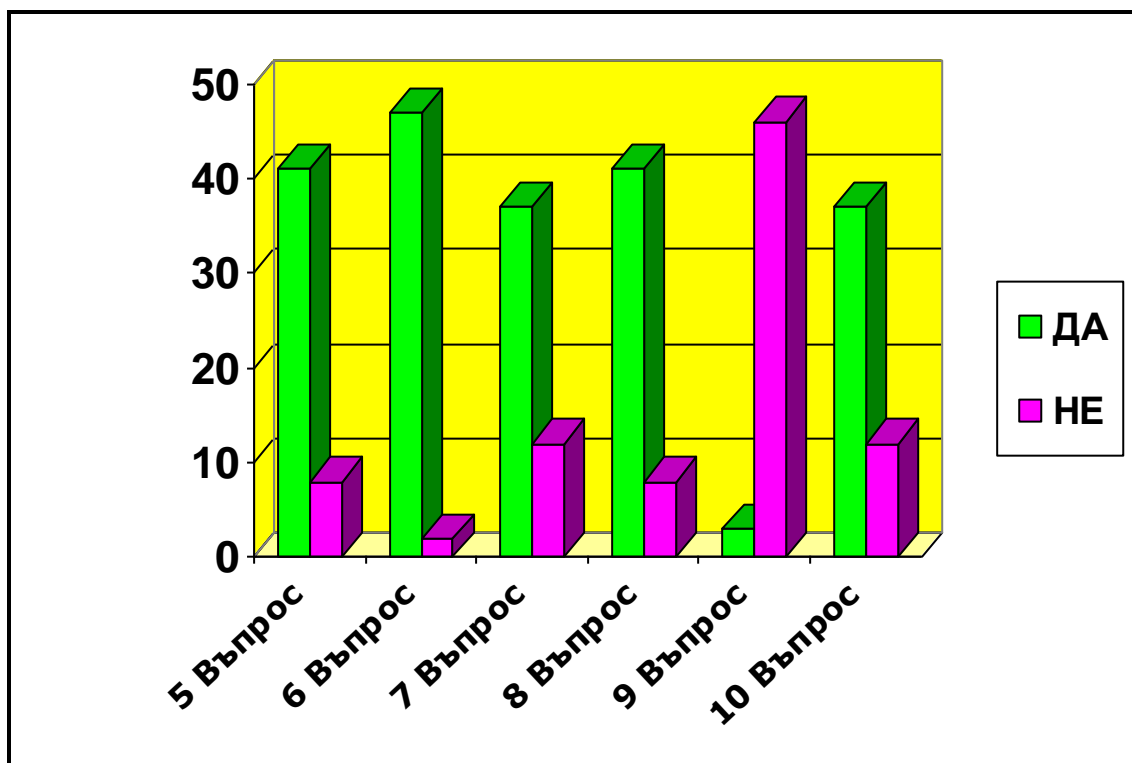
**Пенсионерите се страхуват от остаряването.**

**Те не са удовлетворени от структурата и функциите на пенсионната система.**

**Те определят като необходимост увеличаването / усъвършенстването на правата на пенсионерите в България, чрез ново законодателство.**

**Равностойно е положителното и отрицателното отношение на пенсионерите към промените, които се извършват в България.**

Резултатите от обучението по проблемите и решенията, свързани със солидарността между поколенията, условията пенсионната реформа, демографското развитие и др. са представени на фиг. 2.



Фигура 2

### ИЗВОДИ

Пенсионерите са убедени, че са полезни за обществото, в което живеят и чрез учене и активно включване могат да се противопоставят на бързото застаряване.

Те възприемат новите технологии в комуникациите, общуването изучаване потребностите на младите и др. като възможности за създаване на мост между поколенията.

Те вярват, че ще бъде постигната промяна на гражданското общество в България по отношение на Дунавския регион и ЕС.

Почти всички пенсионери мислят, че не се обръща достатъчно внимание върху тяхната роля за благополучието на обществото.

## 1.4. Обобщени изводи от Панелна дискусия I

Участниците в дискусията не са удовлетворени от начините на решаване на демографските проблеми и предлагат участие на пенсионери в изработването на дългосрочна стратегия.

Необходимо е политиките да поставят в центъра на общественото внимание демографското състояние на българската нация като основа за ефективна социална политика.

Сравнението на европейските пенсионни системи с тази в България показва пропаст между условията на живот на българските и повечето европейски пенсионери. Следователно, необходимост е увеличаването на правата на пенсионерите в България, чрез ново законодателство за възрастните хора (закон за възрастните хора), чрез което те биха могли да участват активно за дефиниране на актуални промени в провежданата реформа в пенсионната система.

Съществува страх от стареенето у пенсионерите.

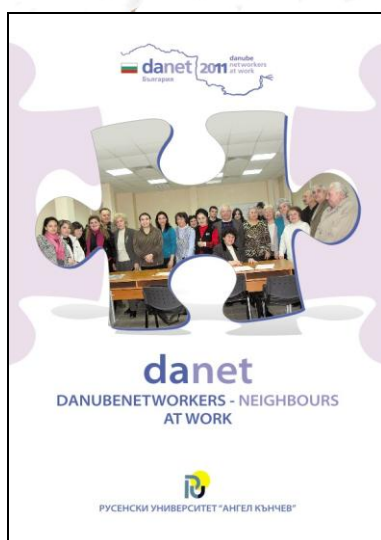
Активното стареене се обуславя от обществената нужда от знанията и опита на пенсионерите, от индивидуална активност и положителна нагласа на възрастните хора, от използването на новите технологии за информация и комуникации, от участието в различни форми на обучение, които насърчават любителското творчество и опазването на културно-историческите ценности, от обичта на хората около нас.

Клубовете на пенсионерите са центровете, които създават условия за активно общуване и преодоляване на социалната дезинтеграция (изключване). Основен девиз на тяхната дейност трябва да бъде: не оставяйте духа си в бездействие, не се усамотявайте, общувайте!

Солидарността между поколенията, от една страна, е важна психологическа предпоставка за активното стареене на възрастните хора, и от друга, е полезна база за предаването на житейския опит и националните традиции на младото поколение. Важна цел на общуването между млади и стари е подкрепа и игнориране на конфликти, чрез приемане на новото и осмисляне на старото от нови гледни точки, чрез обмяна на знания и опит в конкретни области и чрез възпитание в уважение и доверие към държавните институции.

Здравеопазването трябва да подкрепя не лечението, а здравословния начин на живот.

Панелна дискусия I, 4 февруари, 2011



ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ



*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*



ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ





## **§2. ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ II: УСТОЙЧИВОСТ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО / НАЦИОНАЛНА И ЕВРОПЕЙСКА ИДЕНТИЧНОСТ**

### **2.1. Съдържание на Панелна дискусия II**

Панелна дискусия II от проекта ДАНЕТ се проведе на 19 март, 2011г. в РУ „А. Кънчев” по програмата „Европа за гражданите” с 42 участници.

#### **ОРГАНИЗАТОРИ**

Русенски университет „А. Кънчев”:  
доц. д-р Николай Михайлов, Зам. ректор на РУ „А. Кънчев”  
доц. д-р Емилия Великова, Зам. декан на Факултет „Природни науки и образование” при РУ „А. Кънчев”

и

„Съюз на пенсионерите 2004”, секция – Русе:  
г-н Йордан Казаков, Председател  
Дискусията се излъчва на живо по Интернет

#### **ТЕХНИЧЕСКИ ОРГАНИЗАТОР**

Център за информационно и компютърно обслужване  
при РУ „А. Кънчев”:  
доц. д-р инж. Мирослав Михайлов, Директор

#### **ПРОГРАМА**

ЛЕКЦИЯ

10,00-10,45

Г-Н ВАСИЛ ДОЙКОВ

пенсионер на Русенски университет «Ангел Кънчев»

Основни въпроси

- ✓ Националните богатства на България.
- ✓ Културата като резултат от влизането ни в Европейския съюз.
- ✓ Две „полуидентичности” са по-малко от една, но човек може да има повече от една идентичност.

## ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ

- ✓ Значимостта на езиците в Европа. Езикът като израз на културата.
- ✓ Езиковото разнообразие като шанс за запазване на националната и Европейската идентичност.
- ✓ Развитието на националната идентичност като предварително условие.
- ✓ Различните култури („многокултурността“) от гледна точка на личността.
- ✓ Какви са общите ценности на европейския пенсионер (какво е да си български пенсионер и европейски пенсионер, общочовешки аспекти)?
- ✓ Как да запазим нашата национална идентичност в условията на отношения между различни култури?
- ✓ Гледните точки на поколенията за културата и идентичността.
- ✓ Ролята на религията за запазване на националната и Европейската идентичност.
- ✓ Други.

Кафе пауза 10,45-11,00

ДИСКУСИЯ 11,00-12,30

Модератори:

г-н Йордан Казаков

Председател, Съюз на пенсионерите 2004, секция – Русе

доц. д-р Емилия Великова

Факултет “Природни науки и образование” при „А. Кънчев”

АНКЕТА

ОЦЕНЯВАНЕ НА ПАНЕЛНАТА ДИСКУСИЯ

Лекция по темата изнесе проф. д-р Васил Дойков. По проблемите на идентичността на българина лекторът представи характеристики на други нации, които определят тяхната идентичност. Той подчерта, че и ние като нация си имаме своите достойнства: богата и древна култура, постижения в областта на литературата, изкуствата, спорта, общественото развитие. Посочени бяха и драматичните демографски тенденции като голям брой пенсионери, малък брой деца, емиграция на младото поколение, които са тенденции за всички Европейски държави и дори за държави като Китай и Япония.

73

Очакванията са, че след влизането на страната ни в Европейския съюз нацията ще запази своята идентичност, но и ще възприеме европейските норми на цивилизованост, на толерантност, на взаимно проникване на културите, на овладяване на чужди езици за улесняване на комуникацията между хората, на усвояване на новите информационни и комуникационни технологии, на продължаващо обучение (през целия живот).

Възрастните хора изказаха мнение, че те трябва и желаят да се включват активно в социалния и обществен живот на държавата. Участниците в дискусиата са уверени че проектът ДАНЕТ поставя началото в Русенска област и във висока степен ще съдейства за реализация на тези очаквания.

## **2.2. Обобщени изводи от Панелна дискусия II**

Срещите с възрастните хора от други страни са много необходими за обмяна на информация и опит, за отваряне към нови идеи и добри практики. Настоящият проект ДАНЕТ поставя началото.

Русенската организация на „Съюза на пенсионерите'2004” активно работи по опазване на културно историческото наследство, нравите и обичаите и работи активно за съхраняването им чрез предаването им на младото поколение.

СП'2004-Русе е организатор на ежегодните „Шарено хоро” (с над 150 участници) и „Талантът възраст няма” (с над 450 участници), гр. Русе, които се провеждат в духа на реализирания проект - запазване на културното наследство и националната идентичност.

Трябва омразата, противопоставянето, недоверието, агресията, които са „избуяли по време на прехода” да се заменят с европейска толерантност, търпимост, добронамереност, готовност за взаимопомощ.

Българската ни идентичност трябва да подкрепя европейското ни „аз”, а не да ги противопоставя.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ

Панелна дискусия II, 19 март, 2011



*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*



### **§3. ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ III: МИГРАЦИЯТА КАТО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО / ИНТЕГРАЦИЯТА КАТО ШАНС**

#### **3.1. Съдържание на Панелна дискусия III**

Панелна дискусия III от проекта ДАНЕТ се проведе на 29 април, 2011г., гр. Ветово по програмата „Европа за гражданите” с 33 участници.

#### **ОРГАНИЗАТОРИ**

Русенски университет „А. Кънчев”:  
доц. д-р Николай Михайлов, Зам. ректор на РУ „А. Кънчев”  
доц. д-р Емилия Великова, Зам. декан на Факултет „Природни науки и образование” при РУ „А. Кънчев”

и

„Съюз на пенсионерите 2004”, секция – Русе:  
г-н Йордан Казаков, Председател  
Областен съвет на СП – 2004, гр. Русе  
Общински съвет на СП - 2004, гр. Ветово

#### **ТЕХНИЧЕСКИ ОРГАНИЗАТОР**

Център за информационно и компютърно обслужване  
при РУ „А. Кънчев”:  
доц. д-р инж. Мирослав Михайлов, Директор

#### **ОФИЦИАЛНИ ГОСТИ**

членове на Областния съвет на СП-2004  
председатели на Общински съвети на СП-2004  
активисти на СП-2004  
д-р Рейхан Кабил - кмет на Община Ветово  
служители на Община Ветово  
директор на СОУ „Васил Левски”, гр. Ветово  
директор на ДГ „Щастливо детство”, гр. Ветово  
председател на читалище „Н.Вапцаров”, гр. Ветово  
духовници от Християнското и Мюсюлманското вероизповедания  
журналисти



## ПРОГРАМА

ДОКЛАДИ

10,30-11,30

доц. д-р Любомир Златев  
катедра „Педагогика, психология и история”  
Факултет „Природни науки и образование”  
РУ „А. Кънчев”, Русе  
Миграцията и интеграцията на малцинствата

д-р Рейхан Кабил  
кмет на Община Ветово  
Миграцията в Община Ветово

г-жа Вяра Косева  
етнограф  
Етнографски аспекти на миграцията

г-н Станчо Станчев  
„Съюз на пенсионерите 2004”, Секция – Русе  
Миграцията, семейството и личните имена

Основни въпроси:

- ✓ Миграцията – същност и видове (вътрешна, външна).
- ✓ Миграцията в живота на българския народ през последния век.
- ✓ Миграцията в Община Ветово.
- ✓ Животът на пенсионерите в условия на засилена миграция.
- ✓ Противоположност на миграцията:
  - икономически лостове;
  - дейности на пенсионерите;
  - сближаване между слоеве, професии и етноси;
  - допирни точки в религиозната диференциация и обединяващата им роля в живота на пенсионерите;
  - етнографски особености и общуване;
  - празнично-обредната система като възможност за избягване на отчуждението и самотата;

- междуличностно и междусъседско общуване на пенсионерите за запазване на добрите отношения и за преодоляване на последиците от миграцията;
  - новите предизвикателства към пенсионерите при възпитанието на младото поколение;
  - ролята на пенсионерите за запазване на младите семейства и за съхраняване на семейните традиции; антропонимични аспекти и промени в живота на младите семейства;
  - пенсионерският съюз като фактор за намаляване на социално-психологическите и нравствените проблеми сред пенсионерите.
- ✓ Други.

Кафе пауза 11,30-11,45

ДИСКУСИЯ

11,45-13,50

Модератори:

г-н Йордан Казаков

Председател, Съюз на пенсионерите 2004, секция – Русе

доц. д-р Любомир Златев

Факултет „Природни науки и образование”, РУ „А. Кънчев”

АНКЕТА

ОЦЕНЯВАНЕ НА ПАНЕЛНАТА ДИСКУСИЯ

Лекция на темата ”Миграцията и интеграцията на малцинствата” представи доц. д-р Любомир Златев от факултет ”Природни науки и образование” при РУ ”А. Кънчев”.

Г-жа Вяра Косева, етнограф, коментира етнографските аспекти на миграцията и малцинствата в района на общината.

Д-р Рейхан Кабил, кмет на Община Ветово, анализира миграцията в общината, като устойчив процес, повлиян от уникалността на мултиетническата среда и характерните знаци на



живот - съхраняване на традициите, отвореността към науката, религиозната и етническа толерантност.

Г-н Станчо Станчев от „Съюза на пенсионерите'2004"-Русе проведе анкета "Миграцията, семейството и личните имена" или „На кого е кръстено детето?". Основаната цел е проучване на именуването на децата и внуците на участниците след емигриране. Основният извод от анкетата е, че миграцията не е оказала сериозно влияние върху избора на лични имена в групата на изследваните деца от различните етноси.

На територията на община Ветово живеят няколко етнически групи - българи, турци, татари, роми, гагаузи и др. Чрез дискусия и мултимедийна презентация беше изведена като основна характеристика на общината етническата толерантност във взаимоотношенията между етносите. Отец Илия и Ходжа Исмаил, представителите на Християнското и Мюсюлманското вероизповедания, изразиха мненията си, че съществува религиозна търпимост и толерантност. Те издигнаха девиза „Различни, но заедно”.

Представителите на местното училище и читалище изразиха готовност да подпомагат обучението на възрастните по въпросите на миграцията и интеграцията на малцинствата в друга етническа среда.

Впечатляващо изложение направи ромския поет Михаил Ангелов, който подкрепи мнението си със стихотворение.

### **3.2. Анкета върху миграцията**

Представители на СП'2004-Русе създадоха анкета за проучване на проблемите от миграцията, причините за нея, влиянието ѝ върху отношенията между млади и стари и върху съхраняването на етническите или религиозните традиции. Анкетата е резултат от обсъждане на проблемите на възрастните хора.

Резултатите от анкетата бяха обсъдени на среща на българския екип на проекта и представители на СП'2004-Русе и разпространени сред членовете на съюза.

## АНКЕТЕН ЛИСТ

1. Отразва ли се икономическото състояние на страната върху миграцията на населението?

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

2. Вътрешната миграция се дължи на липса на свободни работни места.

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

3. Външната миграция се дължи на:

- а) търсене на работа;
- б) желание за опознаване на света;
- в) друго.

4. Оказва ли влияние миграцията върху други форми на живота на хората?

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

5. Има ли опасност народните традиции и обичаи да бъдат забравени от емигрантите?

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

6. Настъпват ли промени в отношенията „Родители - деца” в резултат на миграцията?

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

7. Настъпват ли промени в отношенията в семействата на младите емигранти?

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

8. Редно ли е възрастните хора да поемат задължението и отговорността на младите родители в емиграция по възпитанието на децата?

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

9. Оказват ли влияние добросъседските отношения върху поведението на възрастните хора за преодоляване на самотата и липсата на децата?

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

10. Пречка ли са етническите и религиозните различия за преодоляване на самотата?

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

11. Има ли опасност чуждата езикова практика да измести българския език в някои сфери на общуване?

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

12. Нарушава ли се българската национална традиция в емигрантските семейства при избора на лично име на децата?

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

13. Може ли местната власт и „Съюз на пенсионерите'2004” да съдействат, в определена степен, за преодоляване на последиците от миграцията за пенсионерите?

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

14. Имате ли близки и роднини емигрирали зад граница ?

ДА НЕ

15. Подпомагат ли Ви финансово близките зад граница ?

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

16. В коя държава имате близки хора?

ДА НЕ ЧАСТИЧНО

17. Близките Ви имал ли желание и намерение да се завърнат в България?

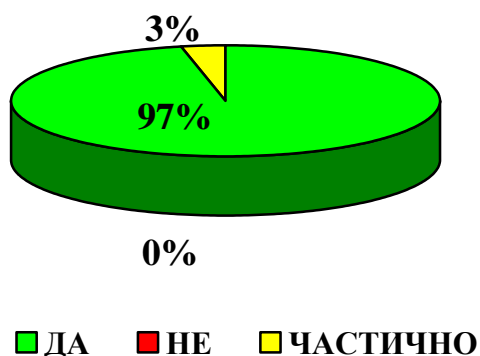
ДА НЕ НЕ ЗНАЯ

18. Други мнения.....  
.....  
.....

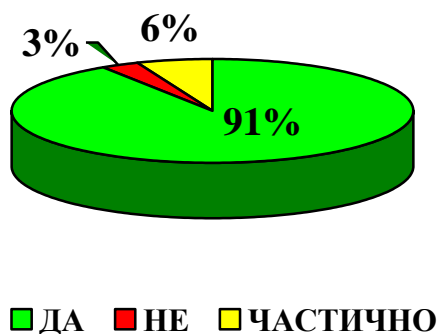
### 3.3. Анализ на резултатите от анкетата върху миграцията

97% от анкетираните са на мнение, че икономическото състояние на страната се отразява върху миграцията на населението (фиг. 3).

Повечето анкетирани (91%) определят вътрешната миграция като резултат от липса на свободни работни места и само 3% отричат това (фиг. 4).



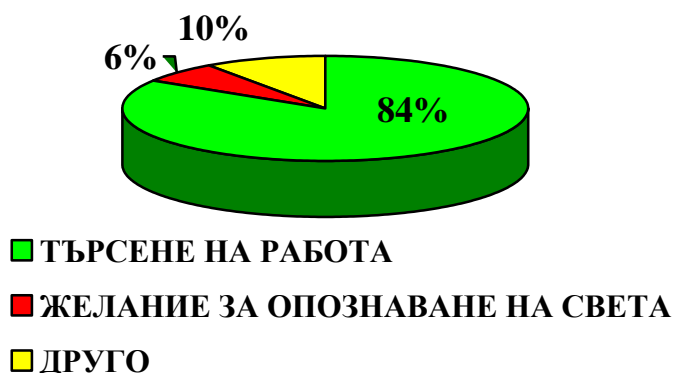
Фигура 3



Фигура 4

Причините за външната миграция се дефинират от пенсионерите, както следва (фиг. 5):

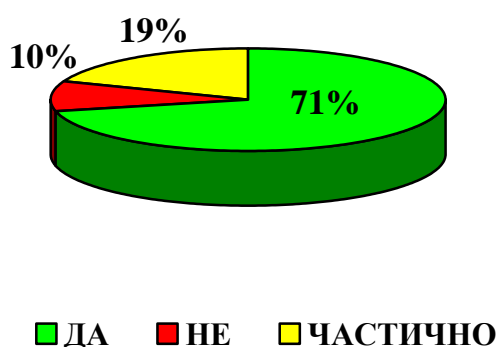
- а) търсене на работа – 84%;
- б) желание за опознаване на света – 6%;
- б) друго – 10%.



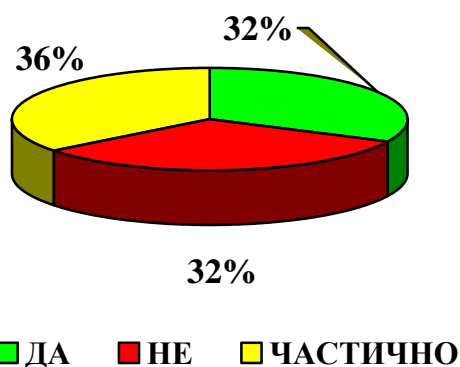
Фигура 5

71% от пенсионерите са на мнение, че миграцията влияе върху другите форми на живота на хората, 10 % отричат такова влияние, а 19% допускат частично въздействие (фиг. 6).

По отношение на миграцията като база за забравяне на народните традиции и обичаи, анкетираните могат да се разделят почти по равно за трите отговора (фиг. 7).

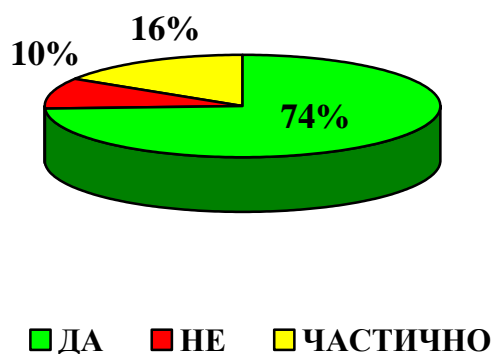


Фигура 6

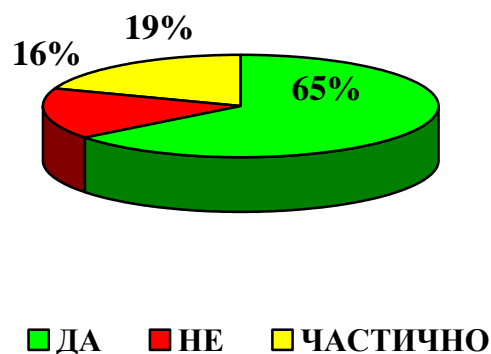


Фигура 7

В резултат на миграцията настъпват значителни промени, като по-силно те са изразени в отношенията „Родители - деца”, между млади (в чужбина) и стари (в България) (74%, фиг.8), отколкото в отношенията между младите в семейството (65%, фиг. 9).



Фигура 8

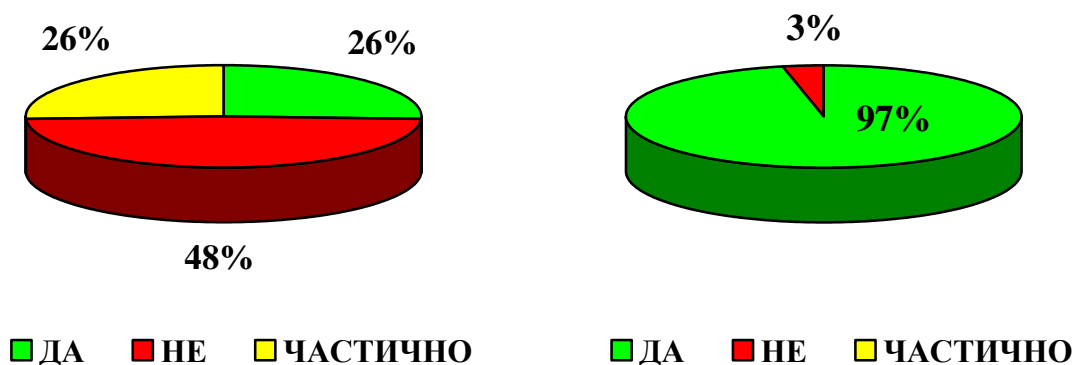


Фигура 9

## ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ

48% от изследваните пенсионери (фиг. 10) не са съгласни да поемат задължението и отговорността на младите родители в емиграция по възпитанието на техните деца. Равен е броят на анкетираните, които биха поели напълно (26%) или частично (26%) такива отговорности.

Пенсионерите, останали без мигриралите си деца, твърдят, че добросъседските отношения оказват влияние за преодоляване на самотата (97%) (фиг. 11).



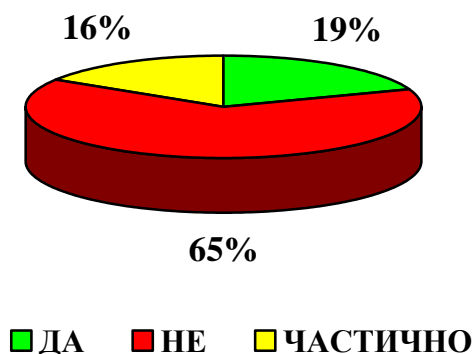
Фигура 10

Фигура 11

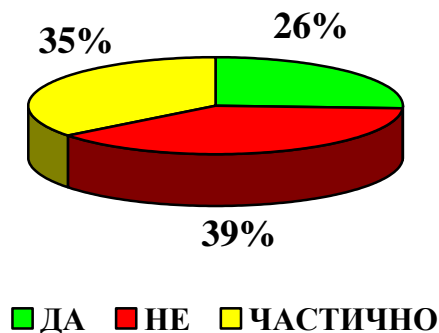
Голям е процентът на анкетираните (65%) (фиг. 12), които не определят като пречка етническите и религиозните различия за преодоляване на самотата от липсата на децата.

Само 39% от изследваните пенсионери (фиг. 13) са на мнение, че съществува опасност чуждата езикова практика да измести българския език в някои сфери на общуване. Мненията на останалите са, както следва:

- а) има опасност от частично въздействие – 35%;
- б) няма такава опасност – 26%.



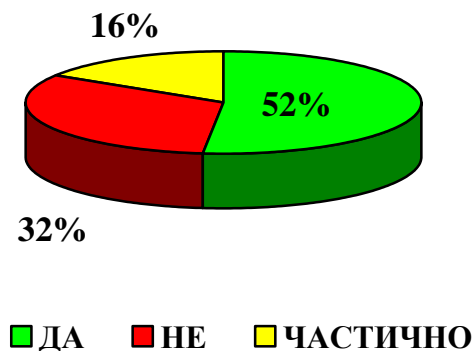
Фигура 12



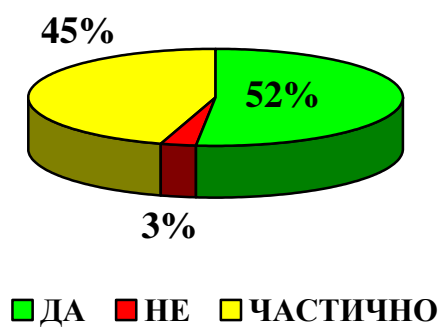
Фигура 13

Преди да бъде проведено научното изследване върху ролята на миграцията върху личните имена на децата, беше проучено мнението на пенсионерите отново това, дали се нарушава българската национална традиция при избора на лично име на децата в емигрантските семейства. Половината от анкетираните (52%) поддържат мнението, че традициите се нарушават (фиг. 14).

39% от анкетираните са на мнение, че местната власт и „Съюз на пенсионерите'2004” могат да съдействат, в определена степен, на пенсионерите за преодоляване на последиците от миграцията (фиг. 15).



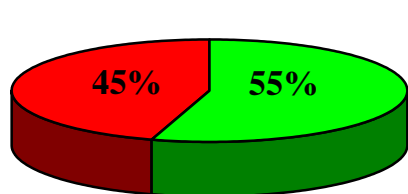
Фигура 14



Фигура 15

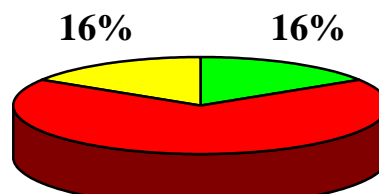
#### ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ

Половината от пенсионерите, участвали в изследването (55%), имат близки и роднини, които са емигрирали зад граница (фиг. 16). Само 16% от анкетираните обаче, получават пълна и 16% частична финансова подкрепа от емигрантите (фиг. 17).



■ ДА      ■ НЕ

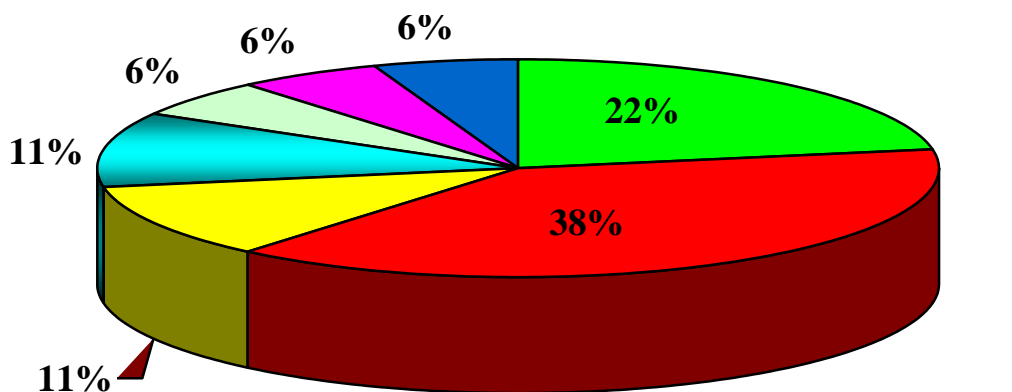
Фигура 16



■ ДА   ■ НЕ   ■ ЧАСТИЧНО

Фигура 17

Държавите, в които са емигрирали семейства от Русе, съгласно анкетата, са представени на фиг. 18.

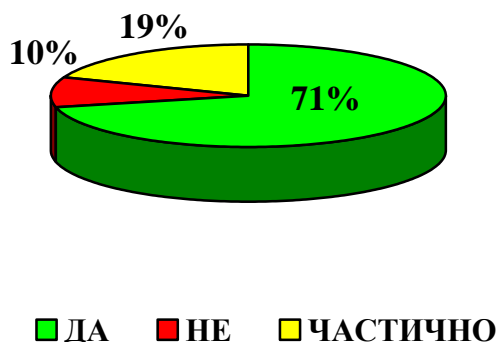


■ САЩ      ■ АНГЛИЯ      ■ ФРАНЦИЯ      ■ ИСПАНИЯ  
■ БЕЛГИЯ      ■ АВСТРИЯ      ■ ТУРЦИЯ

Фигура 18



Данните от изследването показват, че 71% от емигрантите (взети в предвид в тази анкета) желаят и имат намерение да се завърнат в България.



Фигура 19

Допълнителните мнения само на петима анкетирани, могат да се обобщят:

- ✓ Политиците в миналото са причина за противопоставяне между граждани и етноси.
- ✓ При управление на държавата от експерти, които да развиват икономиката, да възстановят селското стопанство, заводите и др., ще има работа в Родината и мигриралите деца ще се върнат.

### 3.4. Научно изследване „Миграцията, семейството и личните имена”

Тъй като много от децата на участниците в Панелна дискусия III са мигрирали, то от научен интерес е как този процес и връзките между етносите са повлияли върху именуването на техните деца и внуци. Г-н С.Станчев проведе научно изследване „Миграцията, семейството и личните имена” или „На кого е кръстено детето?” като част от панелната дискусия.

**Цел на научното изследване:** да се установи характеристиката на личните имена /ЛИИ/ родителските номинационни практики, традицията и новаторството в новите обществено-политически и икономически реалности в страната и общината.

## АНКЕТЕН ЛИСТ

1. Име на детето?.....
2. Трите имена на бащата на детето?.....
3. Трите имена на бабата на детето по бащина линия?.....
4. Трите имена на майката на детето?.....
5. Трите имена на бабата на детето по майчина линия?.....
6. Трите имена на кръстника на детето?.....
7. На кого е кръстено детето?.....

Резултатите от изследването са представени на сайта на проекта [63].

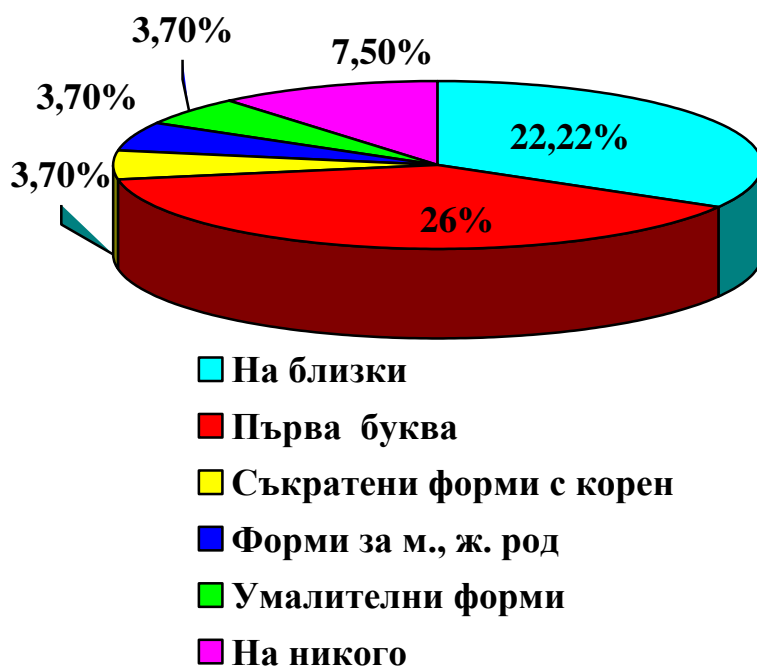
Тук ще отбележим само малка част от резултатите на научното изследване.

Изборът на лични имена на децата (за момчета и за момичета), в зависимост от различни фактори, са представени на фиг. 20 и фиг. 21.

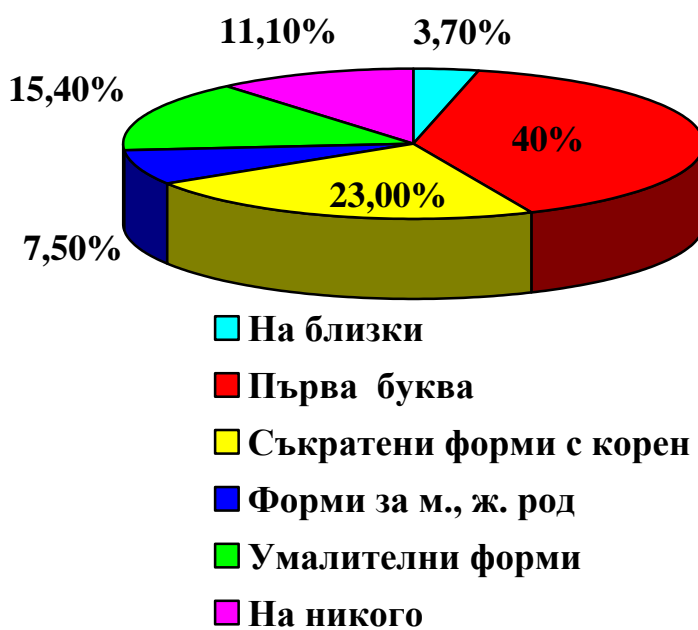
### **Изводите от изследването са:**

- ✓ Разгледаните лични имена по произход, структура и семантика не се отличават в огромната си част от личноименната ни система.
- ✓ Новаторството е слабо застъпено.
- ✓ В тази група деца, емиграцията не е оказала сериозно влияние върху избора на лични имена.

Дълг на пенсионерите е да възпитават подрастващите в духа на народната традиция.



Фигура 20



Фигура 21

### 3.5. Обобщени изводи от Панелна дискусия III

Деветнадесетте етнически групи (българи, турци, татари, роми и др.) в община Ветово живеят в условия на етническата и религиозна търпимост и толерантност.

Емиграцията и обезлюдяването на малките селища ще продължава и в бъдеще. От това се оплакват всички държави.

Проблемът на интеграцията на малцинствата е социален, а не политически.

Общуването между хората, независимо от тяхното етническо и религиозно различие, е ценност на гражданското общество.

И вътрешната и външната миграция се дължат на липсата на свободни работни места, предизвикана от икономическите кризи.

Миграцията не оказва сериозно влияние върху избора на лични имена на децата от различните етноси.

Девиз на различните вероизповедания да бъде „Различни, но заедно”.

Провеждането на подобни срещи и дискусии са желателни и необходими.

#### Панелна дискусия III, 29 април, 2011



Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова



## §4. ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ IV:

### ЕКОЛОГИЯ / СРЕДА

#### 4.1. Съдържание на Панелна дискусия IV

Панелна дискусия IV от проекта ДАНЕТ се проведе на 24 юни, 2011г. в с. Табачка, Община Иваново, по програмата „Европа за гражданите” със 102 участници.

#### ОРГАНИЗАТОРИ

Русенски университет „А. Кънчев”:  
доц. д-р Николай Михайлов, Зам. ректор на РУ „А. Кънчев”  
доц. д-р Емилия Великова, Зам. декан на Факултет „Природни науки и образование” при РУ „А. Кънчев”

и

„Съюз на пенсионерите 2004”, секция – Русе:  
г-н Йордан Казаков, Председател  
Областен съвет на СП – 2004, гр. Русе  
Общински съвет на СП - 2004, с. Табачка

#### ТЕХНИЧЕСКИ ОРГАНИЗАТОР

Център за Информационно и Компютърно обслужване  
при РУ „А. Кънчев”:  
доц. д-р инж. Мирослав Михайлов, Директор

#### Основни въпроси

Две нива: Естествени ресурси (вода, почва, климат) и защита на видовете (средата).

Основен въпрос на панела е: Какво може да се направи на държавно ниво, на ниво граждани за екологията на региона и опазването на околната среда?

И още:

- ✓ Транснационално сътрудничество на организации.
- ✓ Екологичните катастрофи са въпрос на междусъседско сътрудничество (например, унгарската екологична катастрофа).
- ✓ Практически мерки за защита на видовете, запазване на кътчета от природата.



- ✓ Националното наследство и устойчиво регионално развитие (села, градове и др.).
- ✓ Енергията, описания на ресурсите, експлоатация на енергията (отделно, в дълбочина, да се разгледат конкретни, регионални примери)
- ✓ Какви конкретни действия могат да бъдат осъществени от млади и стари за подобряване на тази ситуация?

### **Оперативен план за провеждане на Панелна дискусията IV**

„Екология / Околна среда” и тържество за „Еньовден”

Дата: 24.06.2011 год. петък – Еньовден,

Място: с. Табачка – Клуб на пенсионера,

Начален час: 9.00 ч.

Участници: лектори от Регионалната инспекция по опазване на околната среда и водите, пенсионери от клубовете в с. Табачка, гр. Русе, с. Сливо поле, с. Борово, с. Иваново, гр. Две Могили, гр. Бяла, гр. Ветово, с. Ценово, деца и родители

Гости: представители на РУ „А. Кънчев” и на Университета в гр. Ескишехир, Турция и съмишленици.

Елементи:

- ✓ Дискусия посветена на екологията и опазването на природата – 4-ти панел по проекта ДАНЕТ. Определяне на водещ на дискусията – инж. Й.Казаков и доц. д-р Е.Великова
- ✓ Конкурс „Еньовски венец”, „Еньовска китка”.

Организация:

- ✓ Тръгване на участниците в дискусията от гр. Русе с автобуси 8.00 часа от Дома на културата и гара Русе ;
- ✓ 8,30 часа от спирката на автобуса до блок 12 „Дружба”, тръгване със собствен превоз и от другите населени места с цел пристигане в село Табачка най-късно в 9.00 часа /за участниците в дискусията/

### **Програма**

- ✓ 9.00 часа начало на дискусията от 4-ти панел по проекта ДАНЕТ: Екология / Околна среда
  - ✓ 10.00 – 10.30.часа край на дискусията.
- Забележка:

#### ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ

- ✓ Втората група, която не участва в дискусиата: участниците пристигат в с. Табачка до 9.30 ч. при читалището и тръгват да берат билки.
- ✓ След края на дискусиата, желаещите също се организират да берат билки до 11.30 часа, когато трябва да се завърнат и двете групи в пенсионерския клуб.  
Откриване на тържеството за Еньовден в 11.30 часа.
- ✓ Изпълнение на фолклорна група с. Табачка;
- ✓ Поздравление от Председателя на ОС на СП'2004, секция Русе, инж. Й. Казаков.
- ✓ 12.00 часа започва музикалният празник;
- ✓ 12.00 – 12.45 часа раздаване на курбан чорба.  
Определя се жури, което да излъчи най-добрия венец и китка, чрез анонимен конкурс, за награждаване с грамоти на отличилите се, чрез обявяване на резултатите около 14.30 часа.  
Тръгване за Русе около 16.00 часа.

#### Изпълнение на плана

Лектори по темата на дискусиата „Екология, околна среда” бяха инж. Любомир Атанасов и г-жа Светла Иванова, специалисти от Регионалната инспекция по опазване на околната среда и водите. Те представиха действащото законодателство, свързано с опазване на флората и фауната на България и с изхвърляне на отпадъците, разработените информационни системи, активните дейности на държавата по отношение на запазването на биоразнообразието в природния парк „Русенски Лом” и националния резерват „Сребърна”. Подчертана бе ролята на възрастните за възпитание на младото поколение в грижа към природата, към опазване на парковете и природните забележителности, към защитените от закона растителни и животински видове.

Участниците с тревога отбелязаха влошаването на околната среда и направиха предложения за подпомагане на дейностите на държавата като активно се включат в информационната система на Регионалната инспекция по опазване на околната среда и водите.

Подчертана бе необходимостта от получаването на енергия от възобновяеми източници и използването на атомна енергия.



По случай празника на билката „Еньов ден” бяха събрани от природния парк билки, с които бяха обкичени повечето от участниците.

На активните участници в организацията на дискусиата и празника бяха връчени почетни грамоти.

Празникът завърши с кръшни хора и ръченици.

Взето бе решение, съдържанието на дискусиата да се доведе до знанието на клубовете на пенсионерите от областта и да се проведат подобни дискусии с конкретни решения за съдействие на държавата в борбата ѝ за запазване на чиста околна среда.

## **4.2. Обобщени изводи от Панелна дискусия IV**

Необходимо е получаването на енергия да става от възобновяеми източници. Актуално да стане използването на биомаса, като възобновяем енергиен източник.

Възрастните хора могат да подпомагат усилията на държавните институции за опазването на природата като се включат активно в информационната държавна система.

Препоръчително е производството и консумирането на екологично чисти храни (развитие на биоземеделието).

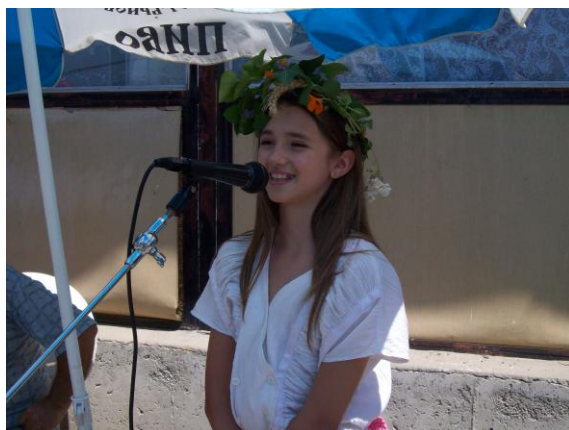
Съвместно с пенсионерския синдикат в гр. Гюргево да се проучи възможността за съвместно кандидатстване за проект с основна цел облагородяване на входно - изходните пунктове около Дунав мост.

Да се използва енергийния потенциал на река Дунав на базата на иновативни енергийни технологии, които не застрашават природната среда и климата.

Панелна дискусия IV, 24 юни, 2011



Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова



## **§5. ОБУЧЕНИЕ ПО ИЗПОЛЗВАНЕ НА НОВИ ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ**

На организационната среща на българския екип на проекта ДАНЕТ и на ръководството на СП2004-Русе, проведена на 11 януари, 2011г., беше взето решение да се организира курс за обучение на пенсионери по използване на съвременните информационни технологии, което съответстваше на една от целите на проекта за създаване на международна мрежа от възрастни хора, които общуват чрез Интернет, имейли, skype и др. по въпроси, свързани с настоящето и бъдещето на Европейския съюз и с политиките на ЕС, които засягат ежедневния им живот.

Обучението беше организирано от доц. д-р Е. Великова в зала 2.102 на РУ „А. Кънчев”. То беше открито 31 януари, 2011г. с 26 обучаеми и закрито на 15 април, 2011г. от проф. Н.Нихайлов, Зам.-ректор на РУ.

Инструктори в обучението бяха студентите от специалност „Математика и информатика”, 3 курс и пенсионери на РУ. Занятията бяха на 5, 12 и 19 февруари, 12, 19 и 26 март, 9, 10 и 15 април, 2011г.

### **ИЗВОДИ**

Резултатът от обучението беше, създаването на общност от обучаемите, в която се обменя организационна информация, интересни факти, музика, презентации и др. Такава общност до този момент не съществуваше в Русенска област.

Като недостатъчен резултат на проекта в България, който можем да отбележим и като проблем за бъдеща работа е, че въпреки съдействието от страна на студенти и преподаватели, то:

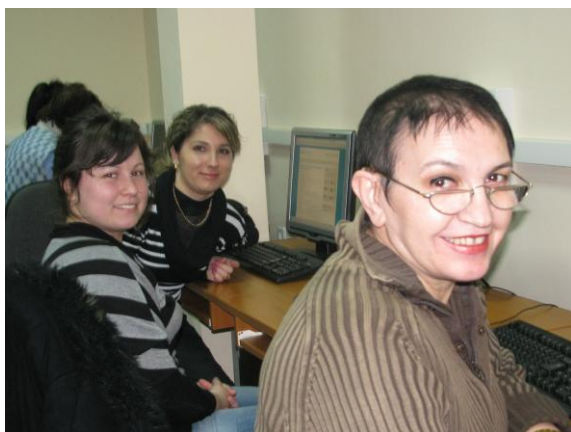
- малко на брой (20) бяха възрастните хора, които бяха обучени;
- много малко на брой бяха пенсионерите, които желяеха да изпратят писмен коментар по темите на дискусиата.

*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*

**Студенти от специалност „Математика и информатика“ –  
обучение на възрастни хора в използване на нови  
информационни технологии**



ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ



Europe for Citizens Programme



BADEN-WÜRTTEMBERG STIFTUNG  
Wir stiften Zukunft



## §6. ДРУГИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ПРОЕКТА ДАНЕТ

Три анкети, 2 протокола, 5 есета, 2 научни статии, много доклади и презентации бяха разработени от участниците в панелните дискусии и в международните срещи, организирани по проекта ДАНЕТ.

### 1) Обобщение на Панелна дискусия II (протокол)

**Автор: Йорданка Пенева**

Авторът представя протокол на дискусията в РУ „Устойчивост на културното наследство / Национална и Европейска идентичност” [62].

### 2) Обобщение на Панелна дискусия III (протокол)

**Автор: Гинка Крумова**

Авторът цитира Екзюпери [63]:

- ✓ Най-хубавото се вижда само със сърцето.
- ✓ Най-същественото е невидимо за очите.

Г. Крумова представя протокол на дискусията в гр. Ветово на тема „Миграцията като предизвикателство / Интеграцията като шанс”.

### 3) Приятно впечатлен и въодушевен! (есе)

**Автор: Михаил Митков Ангелов/Севим Палаузов**

Авторът описва чувствата си от участието си в Панелна дискусия III, проведена в гр. Ветово [63, 64]. Той пише «След края на тази среща, която протече в изключително топла и сърдечна атмосфера, се прибрах у дома и реших да напиша тези редове, които да останат и в дните, когато няма да съм на този свят и тогава моите сега не съществуващи още внуци и правнуци, четейки ги да знаят, че именно такива събития са ме карали да се чувствам горд, че съм част от този пъстър български народ. А до тогава, дано нашето мило Отечество България да няма проблемите, които сега има, дано моят етнос успешно се е интегрирал в голямото ни общество и дано не съществува вече мерзостта и бедността, която днес е причина младото й поколение да я напуска.»

**4) Изводи и размисли след първата международна работна среща с българско участие по проекта «Данет» 2011 в гр. Шибеник, Хърватия (протокол) [65]**

**Автор: Цветанка Петрова**, Председател на Общински съвет «СП 2004» Ветово, член на Областен съвет на „СП'2004”

Авторът цитира Кармен Щаделхофер, Германия: На възрастните хора да се гледа като на ценен човешки капитал.

Цв. Петрова представя протокол от срещата в Хърватия като отговаря на въпроса какво е научено по направленията на четирите панелни дискусии.

Например, по темата „Активно стареене” Цв. Петрова пише «Изходни принципи:

- ✓ Докато сме живи - да се учим и докато се учим – живеем;
- ✓ Изучаване потребностите и интересите на хората - необходима предпоставка за нашата работа.

Можем да черпим опит от дейността на университетите за възрастни хора в Германия, Словения, Хърватия и Румъния, които обучават пенсионерите по: чужди езици, компютърна грамотност, изкуство, астрономия, религия, музика, древни цивилизации, психология, йога, оздравителна гимнастика и др.

Възрастните хора изнасят лекции, работят в музеи, организират различни изложби, срещат се с известни личности, разговарят с млади хора по различни проблеми (даже и за любовта), участват в концерти на ученици и студенти за възрастни хора и инвалиди и др.

Организират се дневни центрове за обучение и забавление.

А в Хърватия се излъчват предавания по телевизията и радиото с цел обучение на възрастните хора.»

**5) Хърватия – едно незабравимо преживяване**

**Автор: Рени Колева**

Авторът представя своите размисли и чувства от международната конференция в Хърватия [65, 66]. Р. Колева пише:

«И сега кулминацията. Три от нашите жени Цветанка, Веска и Иванка се облякоха в национални носии. Три красиви, засмени българки с погача на „месал” и шарена сол, бавно пристъпяха с народна песен на уста към събраното множество.

Първо избухнаха ръкоплясканията!





После всеки грабна фотоапарата и зацрака срещу българките – като пред Холивудски звезди по червения килим...

Всеки искаше да се докосне до нашите момичета, да се фотографира с тях!

Вечерта изцяло беше наша! Българска! След това следваха танци – и Иванка обра лаврите!

Дълго след тези емоции не можахме да заспим.»

**6) Изводи и оценка на резултатите от проект ДАНЕТ** (доклад от кръглата маса за отчитане на резултатите от проекта ДАНЕТ, проведена на 5 юли, 2011г. в РУ „А. Кънчев”)

**Автор: инж. Йордан Казаков, Председател на СП'2004-Русе,**  
Докладът е включен в отчета българския екип, изпълнил проекта, който беше представен на Заключителната международна конференция в Германия, 6-11 ноември, 2011г.

**7) Размисли (есе)**

**Автор: Румян Дамянов**

Авторът представя разсъжденията си върху проведената заключителна международна конференция на проекта ДАНЕТ в Германия, 6-11 ноември, 2011г. [67].

Р. Дамянов пише:

«Тази среща на международно ниво, както и другите проведени до сега, ще останат паметни за нас участниците. Тя ще изиграе много голяма роля за повишаване самочувствието ни, за да можем не без основание да кажем: „Аз имам вече европейска идентичност! Аз имам вече европейско мислене...”»

**8) Резултати от анкета за проучване заетостта на близки и роднини на членовете на СП'2004-Русе, които са мигрирали в чужбина (анкета)**

**Автор: Румян Дамянов**

1) Имате ли близки и роднини зад граница? ДА-47 НЕ - 53

2) По възможност, да се уточнят: СИН - 12; СНАХА - 9; ДЪЩЕРЯ - 11; ЗЕТ - 10; БРАТ - 1; СЕСТРА - 3; ВНУК - 32;

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ

3) Ако работят в чужбина, то каква е сферата на заетост?

Всичко - 52

- а/ индустрия - 8
- б/ търговия - 7
- в/ услуги - 19
- г/ земеделие - 1
- д/ учащи - 18
- е/ други дейности - 24:
  - администрация - 10
  - спорт – 1
  - финанси и банки - 5
  - здравеопазване - 1
  - култура и изкуство - 3
  - наука - 4

4) Оценка за състоянието на Вашите близки зад граница:

- а/ психологическо – ДОВОЛНИ - 30 НЕДОВОЛНИ - 7
- б/ материално – ДОВОЛНИ - 28 НЕДОВОЛНИ - 1

5) Очаквате ли близките Ви да се завърнат и при какви условия

Всичко – 153:

ДА СЕ ЗАВЪРНАТ – 105;  
ДА НЕ СЕ ЗАВЪРНАТ - 48

- а/ при преодоляване на кризата и подобряване материалното състояние: ДА - 17 НЕ - 11
- б/ при създаване на по-добри условия за упражняване на професията ДА - 22 НЕ - 8
- в/ не се преодолява носталгията ДА - 11 НЕ - 9
- г/ за по-добра реализация на получените знания и квалификация ДА - 11 НЕ - 6
- д/ за получаване на по-голяма заплата и стимулиране ДА - 15 НЕ - 7
- е/ за полагане на грижи за възрастни близки, останали в страната ДА - 16 НЕ - 7
- ж/ други: патриотизъм - 1 образование - 1

**9) Съобщения за медиите, за РУ и за СП'2004-Русе**  
**Автор: проф. д-р Николай Михайлов**

**10) Съобщения за медиите, за РУ и за СП'2004-Русе**  
**Автор: инж. Йордан Казаков**

**11) Дунавска мрежа в действие – цели, дейности и резултати на проект „ДАНЕТ” (научна публикация)**

**Автор: доц. д-р Емилия Великова, Научна конференция на РУ „А. Кънчев” и на Съюз на учените – Русе, 28-29.10.2011г. [68].**

Е.Велкова представя първия проект на СП'2004 в България - проектът ДАНЕТ. Тя анализира възможностите за обучение на възрастни в България и извежда извода, че проектът е променил отношението на институциите в региона към възрастните хора, в резултат на което се планира изграждане на център за обучение на пенсионери, който да съответства на новите реалности.

## **§7. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ**

### **7.1. Разпространение на резултатите от обучението по проекта чрез на институции и чрез представители на местната власт**

Резултатите от проекта бяха разпространени чрез:

- ✓ Участия на представители на РУ „А. Кънчев” в дейностите на проекта и в събития за представяне на проекта – проф. д-р Христо Белоев, Ректор на РУ, проф. д-р Н.Михайлов – координатор на проекта ДАНЕТ и Зам.-ректор на РУ, доц. д-р Б. Ангелов, Зам.-ректор на РУ, доц. д-р Е. Великова, изследовател на проекта и Зам.-декан на Факултет Природни науки и образование при РУ, доц. д-р Й. Стоянов и инж. Й. Пенева, членове на екипа на проекта, доц. П. Петров, катедра „Педагогика, психология и история”, ФПНО при РУ, доц. д-р инж. Мирослав Михайлов, Директор на Център за информационно и компютърно обслужване, пенсионери от РУ и др.;

## ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ

- ✓ Участия на представители на месната власт, които определят съвременната политика по отношение на възрастните хора – инж. О.Лазаров, Зам.-кмет на Община Русе, д-р Рейхан Кабил, кмет на Община Ветово, д-р Руденко Йорданов, председател на Български червен кръст, д-р Константин Колев, член на Български червен кръст, Лидия Найденова, Началник отдел „Пенсии”, Национален осигурителен институт, ПУ „Социално осигуряване”, г-жа С. Иванова и инж. Л. Атанасов, специалисти от “Регионалната инспекция по опазване на околната среда и водите” и др.;
- ✓ Участия на представители на важни за града институции като ръководството на СП’2004-Русе с председател инж. Йордан Казаков, доц. д-р Деян Драгоев, д-р А. Ненов от Регионален исторически музей, г-жа Д. Димитрова от Етнографски музей в гр. Русе, доц. д-р Ейюп Артвинли, Университета в гр. Ескишехир, Турция, пенсионери от клубовете в с. Табачка, гр. Русе, с. Сливо поле, с. Борово, с. Иваново, гр. Две Могили, гр. Бяла, гр. Ветово, с. Ценово, пенсионери от клуб „Дружба”, Туристически клуб, клуб „Надежда”, Спортен клуб – ветерани и много др.

### 7.2. Разпространение на резултатите от обучението по проекта чрез медиите

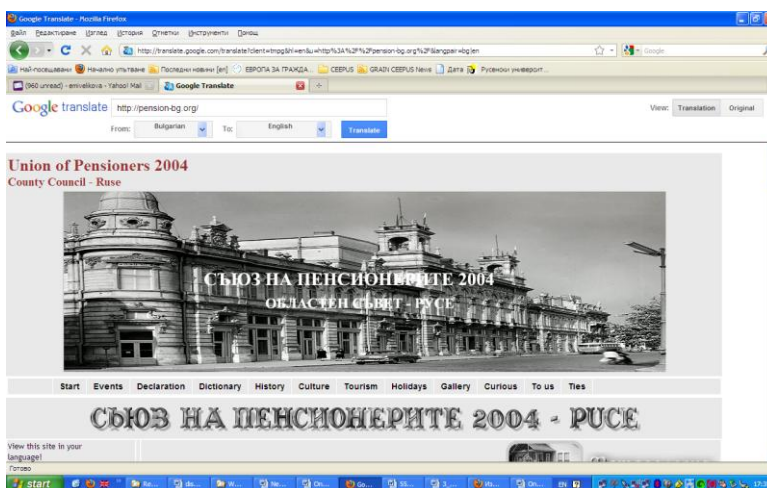
Освен поставяне на цялата информация за проекта ДАНЕТ на сайта [www.denet-at-work.eu](http://www.denet-at-work.eu) и публикациите на материалите на участници в дискусиите на сайтовете на проекта, на СП’2004-Русе и на РУ „А. Кънчев”, разпространението на резултатите на проекта беше осъществено още, както следва:

- ✓ излъчване на живо на Панелни дискусии I и II [61, 63];
- ✓ излъчване на информация по телевизия Север [61];
- ✓ радиопредаване по радио Шумен;
- ✓ рекламни материали;
- ✓ интервюта;
- ✓ пресконференции;

- ✓ информации във вестниците [41-56]:
- [http://www.akcent.bg/site/news.php?item=829;](http://www.akcent.bg/site/news.php?item=829)
  - <http://www.ruse.eu/index.php/ro/ruse>
  - [http://diploma.bg/?p=view&aid=4574;](http://diploma.bg/?p=view&aid=4574)
  - [http://www.rusenews.eu/news/33589;](http://www.rusenews.eu/news/33589)
  - [http://www.ruseinfo.net/news\\_85132.html](http://www.ruseinfo.net/news_85132.html)
  - <http://news.ruse24.bg//227045.html>
  - <http://novini.dir.bg/news.php?id=7924886>
  - <http://aninikolova72.blog.bg/regionalni/2011/02/03/obsyjdat-stareneto-v-ruse.679390>
  - [http://rss-bg.info/search.html?search\\_phrase=%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B5&categories\\_id=0&skip=14&order=popular&limit=5](http://rss-bg.info/search.html?search_phrase=%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B5&categories_id=0&skip=14&order=popular&limit=5)
  - [http://dariknews.bg/view\\_article.php?article\\_id=663266](http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=663266)
  - [http://radioshumen.bnr.bg/News/Ruse/Pages/Aktivnoto-stareene-v-Evropa-obsajdat-v-Ruse.aspx;](http://radioshumen.bnr.bg/News/Ruse/Pages/Aktivnoto-stareene-v-Evropa-obsajdat-v-Ruse.aspx)
  - <http://www.dunavmost.bg/novini-ruse/novini-obshtestvo-ruse/1775-active-aging-in-the-countries-of-europe.html>
  - <http://dobrinite-news.com/40947>
  - <http://www.ruse.eu/index.php/ro/ruse/390-2011-02-03-12-45-47>
  - <http://www.ruse-news.com/modules.php?name=News&file=article&sid=35223>
  - <http://www.newbusiness.bg/articles/view/1030/pet-biznes-idei-koito-lipsvat-u-nas>

# ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ

## Разпространение на резултатите



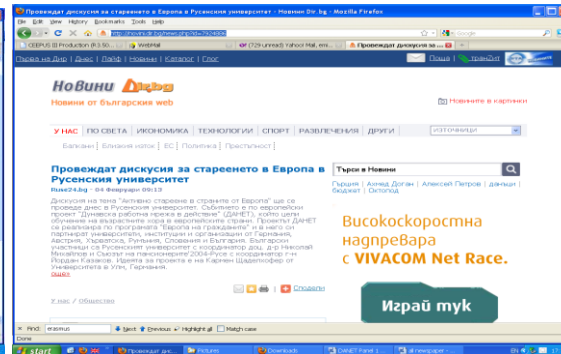
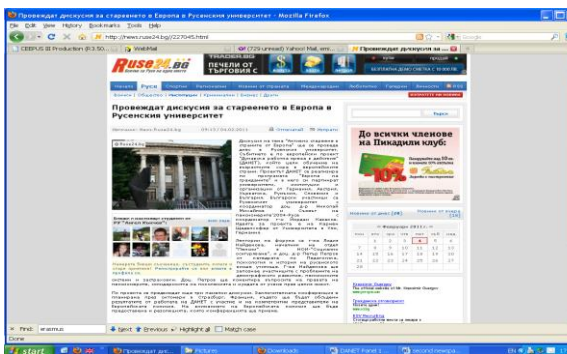
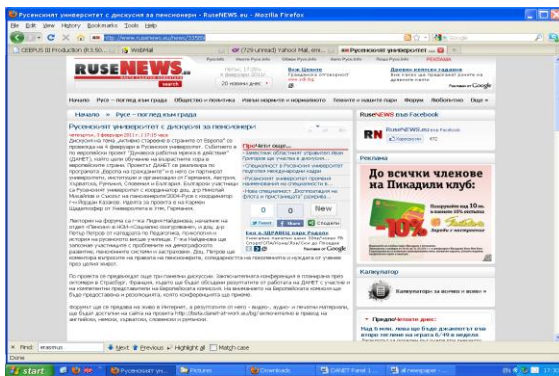
Europe for Citizens Programme



Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова

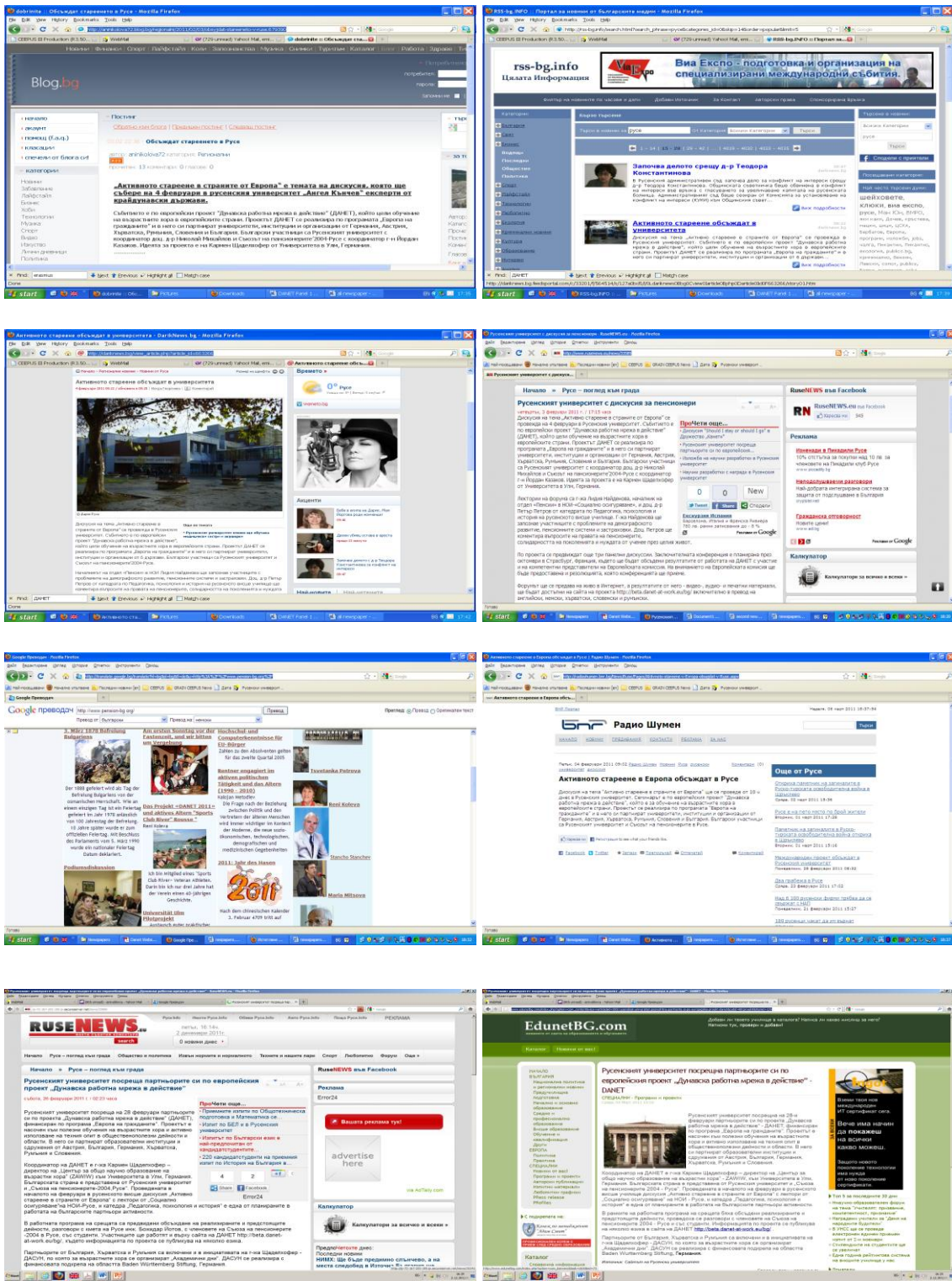


# ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ





# Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова



## §8. ОЦЕНЯВАНЕ НА ПАНЕЛНИТЕ ДИСКУСИИ

### 8.1. Тест за оценяване на панелните дискусии

#### ТЕСТ

отговаряйте с ДА или НЕ или степенувайте отговорите си по схемата:  
1 най-ниска степен,..., 5 най-висока степен

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

#### ЧАСТ 1

1. За първи път ли участвате в проект по програмата „Европа за гражданите“? ДА      НЕ

2. Какви са основните ви очаквания от проекта „Европа за гражданите“?

а) очаквания като представител на организация на пенсионери:.....

б) вашите лични очаквания: .....

3. Какви са основните ви очаквания от проекта ДАНЕТ?

а) очаквания като представител на организация на пенсионери:

съвместни дейности с други организации

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

обмяна на знания

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

разработване на материали за пенсионерите

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

разпространение на информация в Европа за организацията на пенсионера

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

разпространение на информация в България за организацията на пенсионера

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Други:.....

б) вашите лични очаквания:



срещи с пенсионери от Европа и дискусии на специфични общи теми

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

съвместна работа с партньорите за намиране на правилни решения на проблемите на пенсионерите

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

интерес към разработване на материали за пенсионерите

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

интерес към резултатите от дискусиите на пенсионерите от другите държави

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

възможност за пътуване в Европа

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Други:.....

4) В каква степен участието ви в ДАНЕТ е полезно за вас?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

## ЧАСТ 2

5. Мислите ли, че проектът ДАНЕТ разглежда значими за пенсионерите въпроси?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6. В каква степен въпросите в дискусията са важни за пенсионерите от региона?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

7. Как оценявате организацията на панелната дискусия?

материалите за дискусията бяха изпратени навреме

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

поставянето на материалите за дискусията на сайта беше полезно

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА: Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ

целите, задачите и въпросите на панелната дискусия са ясни

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

програмата на дискусията включва всички нужни детайли

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

удовлетворени сте от дискусията като цяло

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

имахте възможност да изкажете мнението си

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

имахте възможност да срещнете съмишленици

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

харесахте изработените материали – химикал, бележник, плакат и др.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

харесахте кафе паузата

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Други:.....

9. Как оценявате предварителната организация на панелната дискусия?  
предварителната среща за представяне на проекта беше полезна

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

подготовката за работа със сайта на проекта беше полезна

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

съдействието от страна на студентите беше полезно

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Други:.....

## 8.2. Оценяване на очакванията от проекта ДАНЕТ на представители на неправителствени организации на пенсионери

Оценяването на Панелна дискусия I и II от участниците, които членуват в неправителствени организации на пенсионери в Русенска област, беше осъществено, както следва:

- ✓ Панелна дискусия I – 52 участници;
- ✓ Панелна дискусия II – 42 участници.

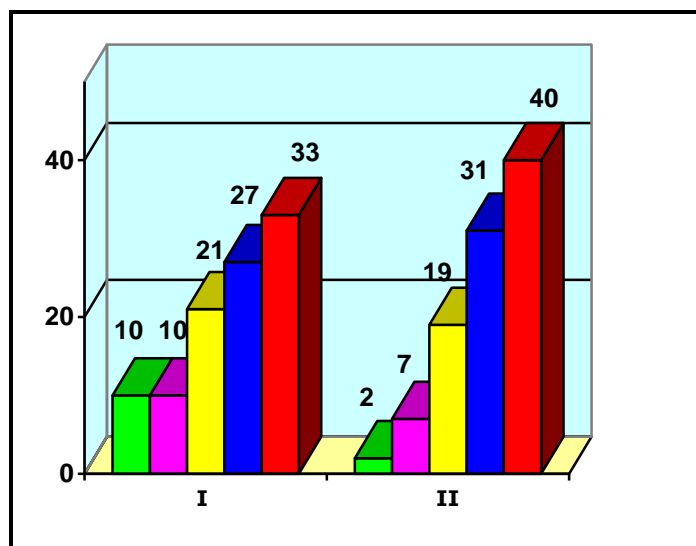
Резултатите са представени по степен на оценяване (от 1 до 5) в проценти.

### Въпрос: Какви са основните ви очаквания от проекта ДАНЕТ като представител на организация на пенсионери?

а) съвместни дейности с други организации (фиг. 22);

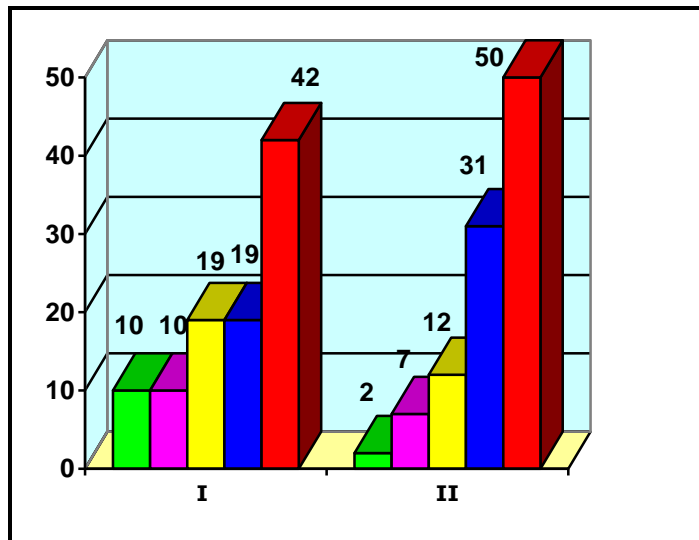
Очакванията на пенсионерите от проекта ДАНЕТ за участия в съвместни дейности с други организации са много високи и след проведените дейности се повишават.

Най-ниската степен на очакванията от 20% преди първата дискусия се намалява до 9 % след втората дискусия.



Фигура 22

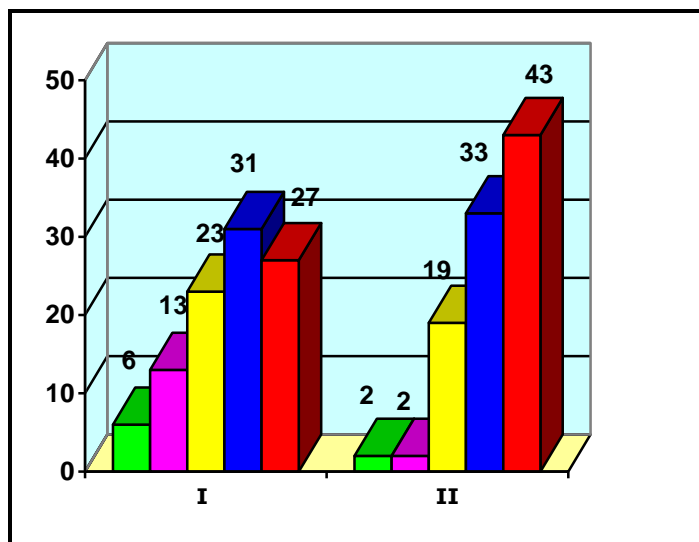
б) обмяна на знания (фиг. 23);



Фигура 23

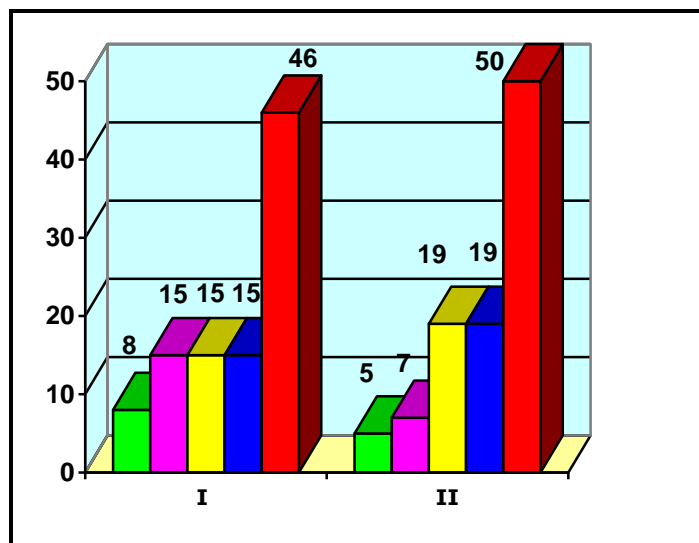
Очакванията на участниците за обмяна на знания със специалисти и пенсионери от България и от чужбина в процеса на обучение по проекта са били високи и са се повишили още повече.

в) разработване на материали за пенсионерите (фиг. 24);



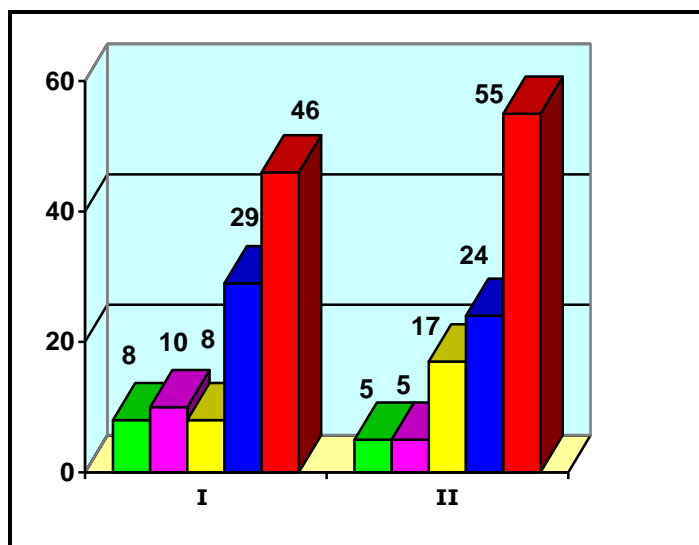
Фигура 24

г) разпространение на информация в Европа за организацията на пенсионера (фиг. 25);



Фигура 25

д) разпространение на информация в България за организацията на пенсионера (фиг. 26).



Фигура 26

## ИЗВОДИ

Съществуването на отговори, които отчитат ниска степен на очаквания може да бъде обяснено с това, че някои участници за първи път се включват в дейността на проекта.

Още преди започване на обучението по проекта ДАНЕТ, очакванията на пенсионерите за осъществяване на различни съвместни дейности с други организации на пенсионери у нас и в чужбина, за обмен на знания, за разработване на материали и разпространение на информация за дейностите на организацията, в която членуват анкетираните, са много високи.

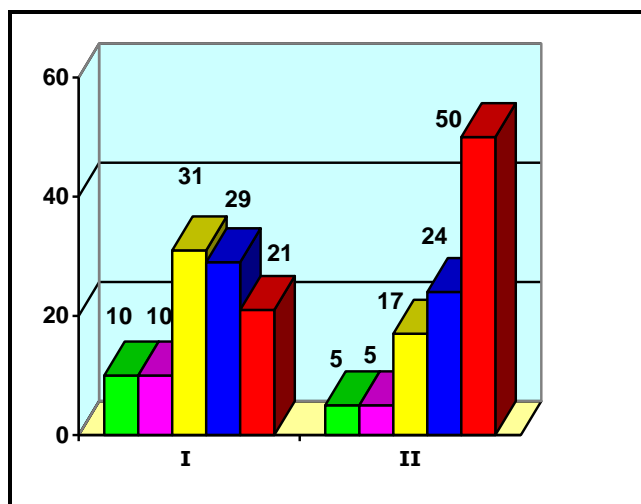
Степента на очакванията се повишава след провеждането на двете дискусии.

Следователно, в процеса на обучение, анкетираните виждат нови възможности за постигане на различни цели, свързани с тяхната неправителствената организация.

### 8.3. Оценяване на личните очакванията от проекта ДАНЕТ

Въпрос: Какви са вашите лични очаквания от проекта?

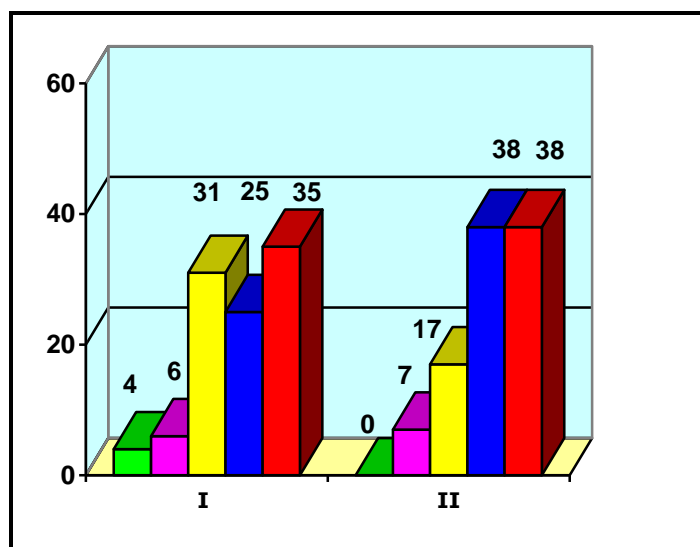
а) срещи с пенсионери от Европа и дискусии по специфични общи теми (фиг. 27);



Фигура 27

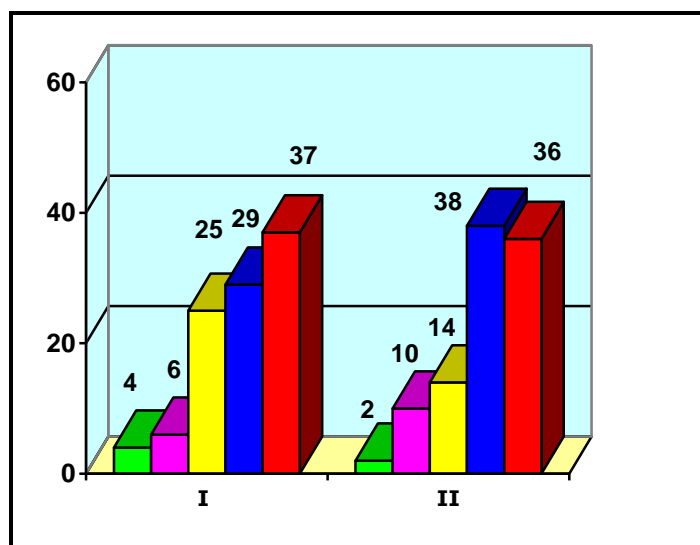


б) съвместна работа с партньорите за намиране на правилни решения на проблемите на пенсионерите (фиг. 28);



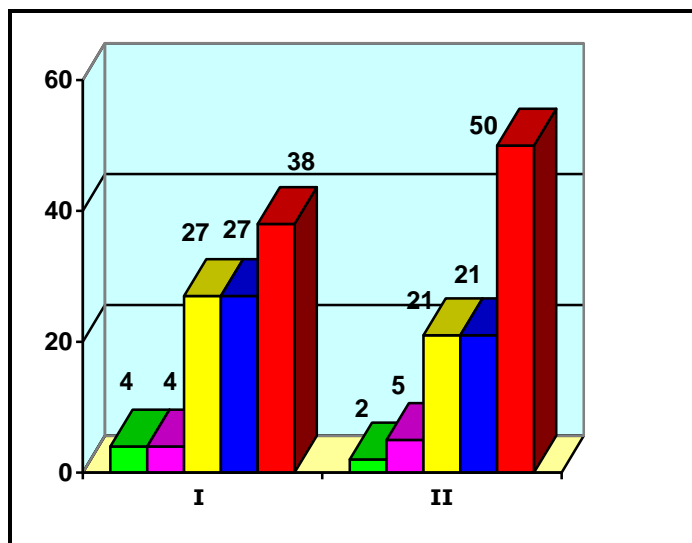
Фигура 28

в) интерес към разработване на материали за пенсионерите (фиг. 29);



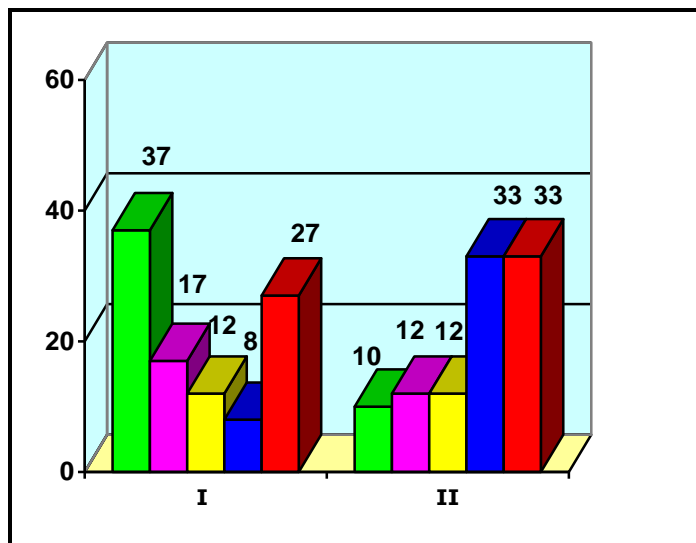
Фигура 29

г) интерес към резултатите от дискусиите на пенсионерите от другите държави (фиг. 30);



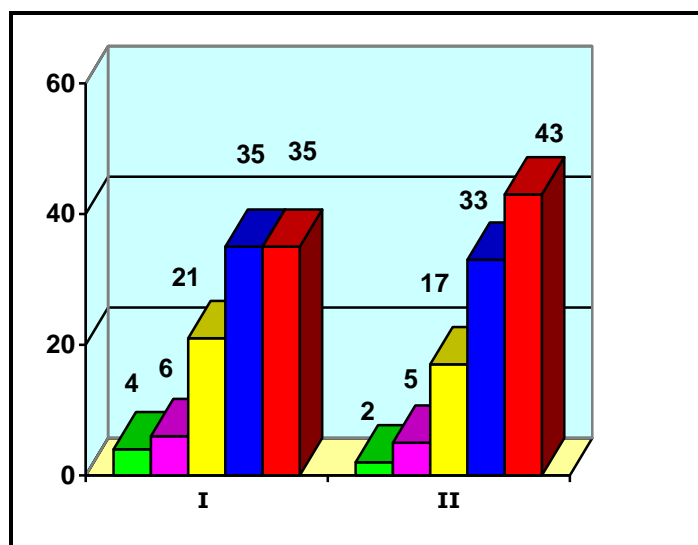
Фигура 30

д) възможност за пътуване в Европа (фиг. 31).



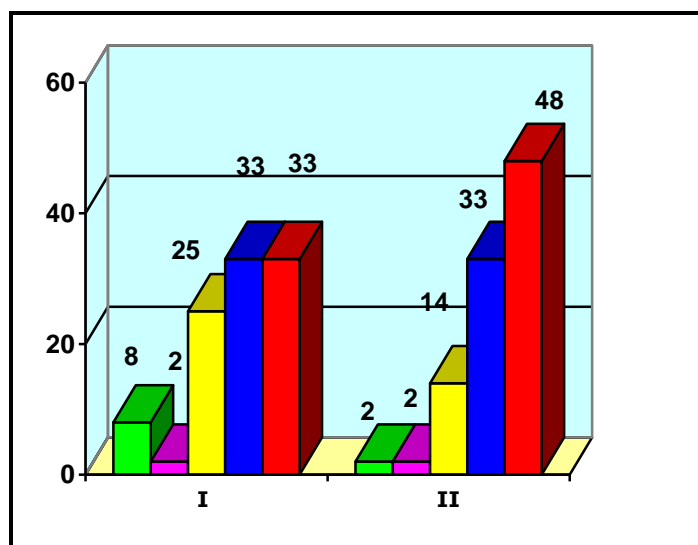
Фигура 31

**Въпрос: В каква степен участието ви в ДАНЕТ е полезно за вас? (фиг. 32)**



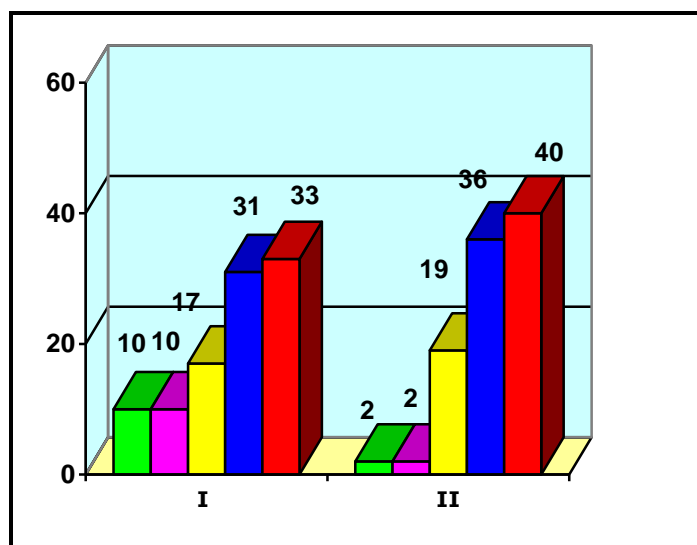
Фигура 32

**Въпрос: Мислите ли, че проектът ДАНЕТ разглежда значими за пенсионерите въпроси? (фиг. 33)**



Фигура 33

Въпрос: В каква степен въпросите в дискусиата са важни за пенсионерите от региона? (фиг. 34)



Фигура 34

## ИЗВОДИ

Анкетираните имат високи очаквания от обучението по отношение на срещи с пенсионери от други държави, дискутиране на общи проблеми с цел достигане до правилни решения, разработване на общи полезни материали и интересни панелни дискусии в държавите-партньори. В процеса на работа очакванията се повишават, като резултат от качеството на обучението по проекта.

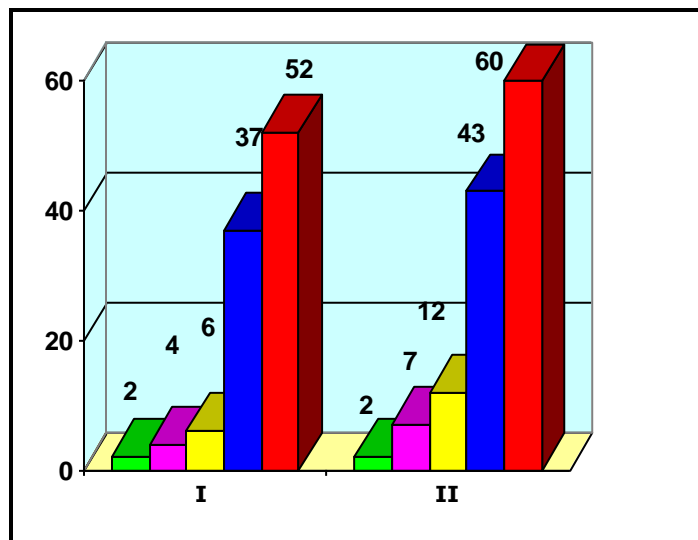
Над 60% от участниците са убедени, че ДАНЕТ разглежда значими за пенсионерите въпроси и е много полезен, както в личен план, така и в обществен план за възрастните хора от региона.

Много ниска е само степента на очакване на анкетираните за участие в командировки в чужбина. Тя се повишава в процеса на обучение, което осигурява много възможности за общуване и съвместни дейности без пътуване в чужбина.

## 8.4. Оценяване на организацията на обучението по проекта ДАНЕТ

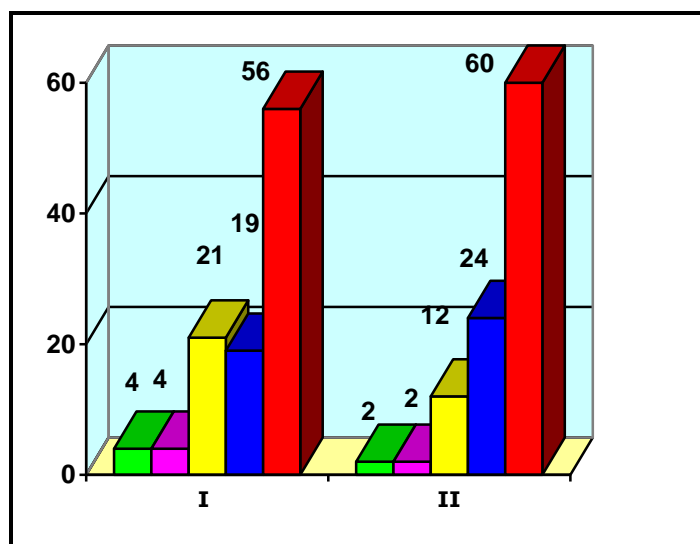
Въпрос: Как оценявате организацията на панелната дискусия?

а) Материалите за дискусията бяха изпратени навреме (фиг. 35).



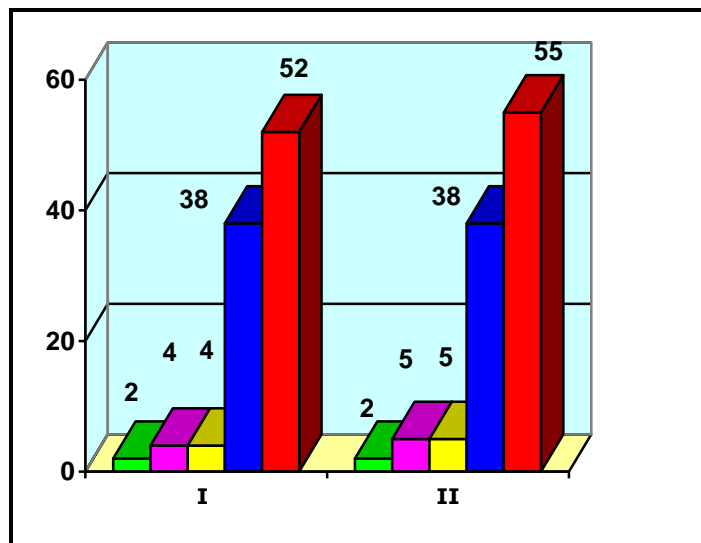
Фигура 35

б) Поставянето на материалите за дискусията на сайта беше полезно (фиг. 36)



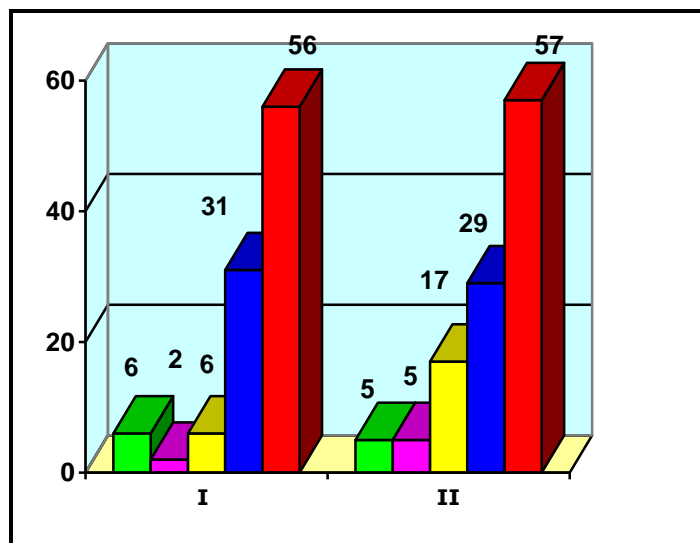
Фигура 36

в) Целите, задачите и въпросите на ПД са ясни (фиг. 37)



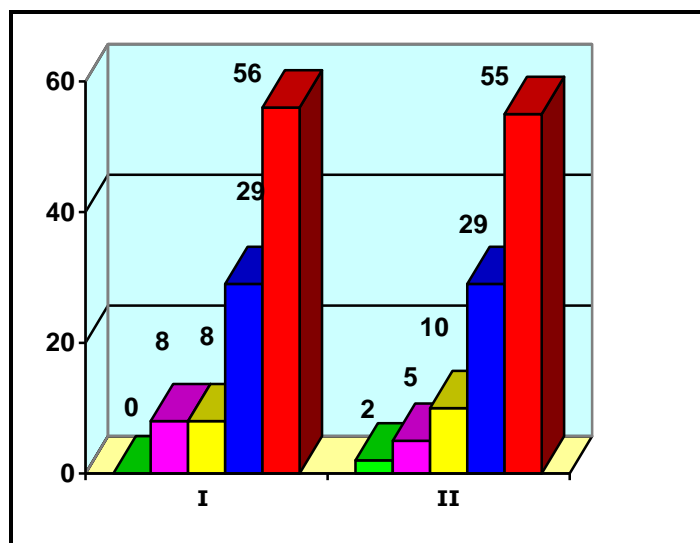
Фигура 37

г) Програмата на дискусиата включва нужните детайли (фиг.38).



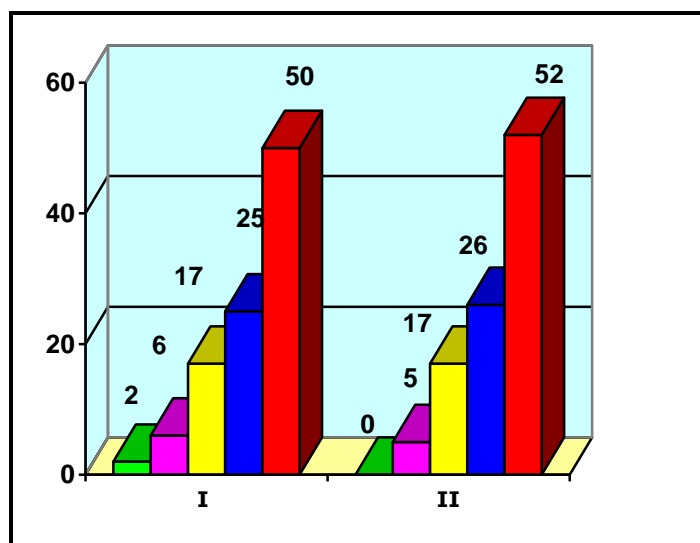
Фигура 38

д) Удовлетворени сте от дискусията като цяло (фиг. 39).



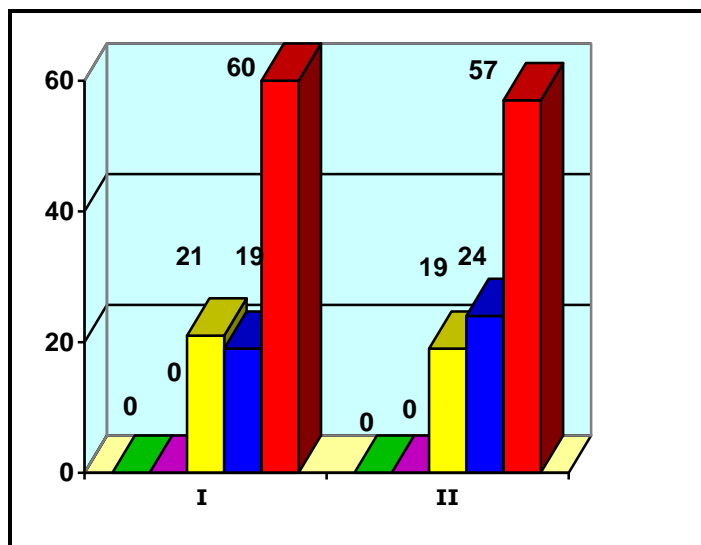
Фигура 39

е) Имахте възможност да изкажете мнението си (фиг. 40).



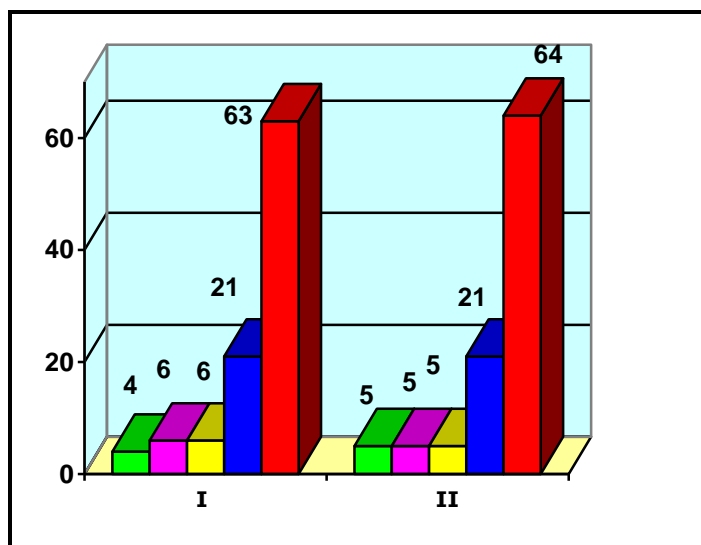
Фигура 40

ж) Имахте възможност да срещнете съмишленици (фиг. 41).



Фигура 41

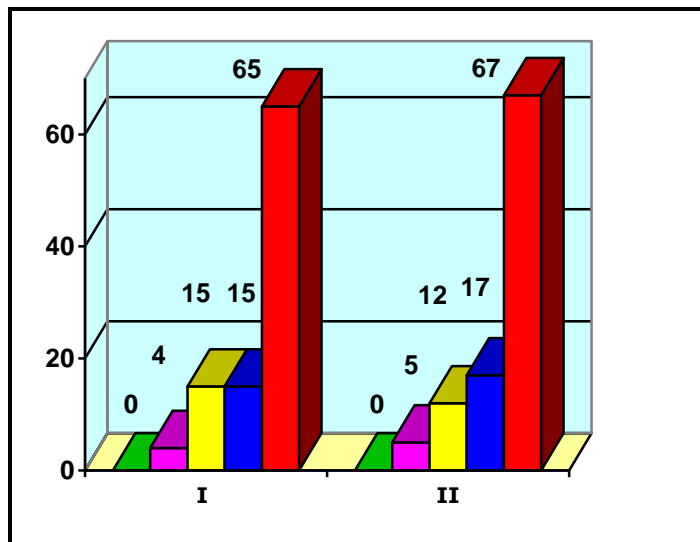
з) Харесахте изработените материали – химикал, бележник, плакат и др. (фиг. 42).



Фигура 42



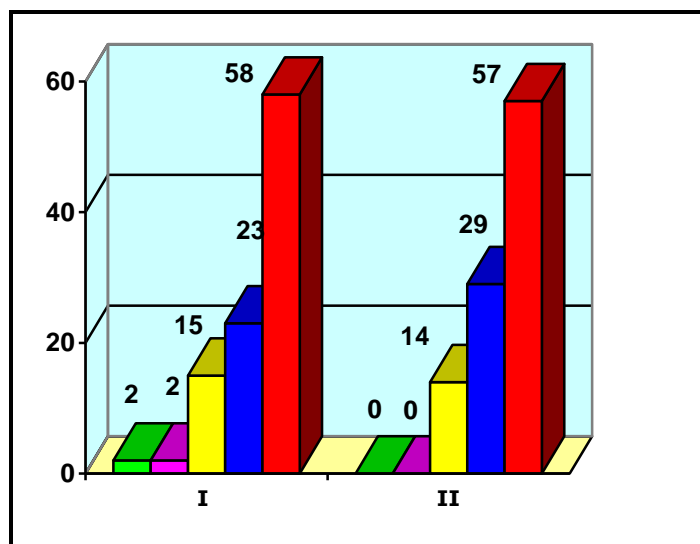
и) Харесахте кафе паузата (фиг. 43).



Фигура 43

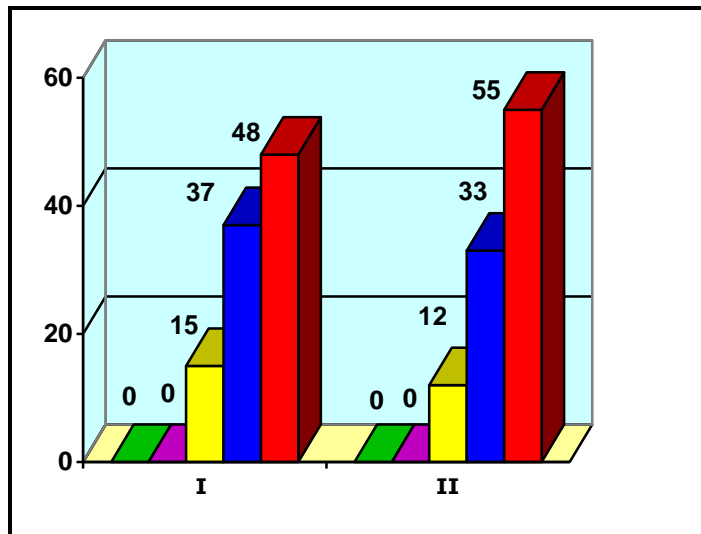
**Въпрос: Как оценявате предварителната организация на дискусиата?**

а) предварителната среща за представяне на проекта беше полезна (фиг. 44);



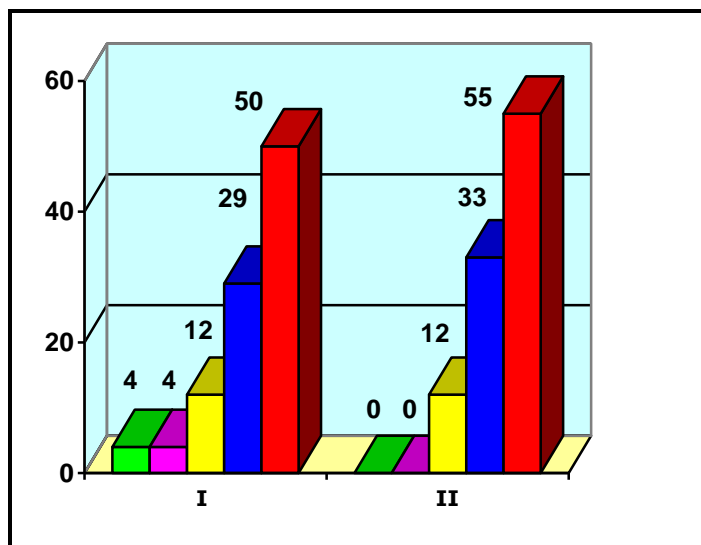
Фигура 44

б) подготовката за работа със сайта беше полезна (фиг. 45);



Фигура 45

в) съдействието от страна на студентите беше полезно (фиг. 46).



Фигура 46

## **ИЗВОДИ**

**Анкетираният оценява много високо организацията на провеждане на панелните дискусии, като например, разработването на програми, които включват ясни цели, задачи, въпроси и други необходими детайли, предварителното и навременното разпространение на материалите за дискусиите, чрез сайтовете и структурите на СП'2004-Русе, РУ и чрез медиите.**

**Много висока е степента на удовлетвореност от участието в дискусиите, от възможността за общуване със съмишленици, от изработените материали (красиви бележници, химикали, баджове, покани, плакати и др.) и от богатите кафе паузи.**

**Високите степени на представяне на изследваните характеристики се запазват в процеса на обучение.**

**Въпреки, че в предварителната организация на дискусиите участваше ръководството на СП'2004 и избрана група от активисти, то е ясно, че анкетираният са запознати с тези дейности, като например, организационните срещи, обучението за работа със сайта на проекта и съдействието от страна на студентите и оценяват много високо тяхната полезност.**

## **§9. ОЦЕНЯВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА САЙТА НА ПРОЕКТА ДАНЕТ**

### **1. Използване на сайта на проекта ДАНЕТ от институциите**

Как беше използван сайта на проекта ДАНЕТ?

Сайтът на проекта беше широко използван за разпространение на информация за проекта: програми на приближаващи или приключили дейности, дати, време на провеждане, участвали представители на местната власт, анкети и анализи на резултатите, информация за медиите, снимков материал, видео-клипове, съобщения по радио/телевизия, интервюта и др.

Как участниците в проекта го използваха?

Обучаемите използваха сайта за намиране на информация за дейностите на проекта, за четене на публикациите в електронните медии, свързани с проекта, за качване на лични разработки като протоколи, есета, информационни материали, научни изследвания.

Кой използваше сайта и кой създаваше материалите за сайта?

Всички пенсионери, участвали в дейностите на проекта използваха сайта, особено, онези от тях, които участваха в обучението по използване на компютърни и информационни технологии. Над 10 материала са разработени от пенсионерите и са качени на сайта на проекта и на сайта на СП'2004-Русе [12].

Материалите за създаването и поддържането на сайта на проекта бяха разработени предимно от доц. д-р Е. Великова.

Как партньорът използваше Интернет?

How does the partner institution use the Internet?

Като партньор, РУ използваше Интернет за информирание на медиите и пенсионерите относно проекта ДАНЕТ чрез имейли и чрез сайта на РУ [37].

## **2. Включване на обучаемите във виртуална дискусия**

Как беше включен сайта на проекта в панелните дискусии?

Беше организирано предаване на живо по Интернет на двете панелни дискусии “Активно стареене в Европа / Солидарност между поколенията” (4 февруари, 2011, 52 участници) и “Устойчивост на културното наследство / Национална и Европейска идентичност” (19 март, 2011, 42 участници).

Кой участваше в дискусиите?

Участниците бяха предимно пенсионери от СП'2004, които живеят в Русе и в Русенска област като гр. Две могили, гр. Ветово, гр. Бяла, с. Сливо поле, с. Табачка, с. Иваново, с. Боворо, с. Ценово и др. Участваха и много пенсионери от РУ и от гр. Русе, които не са членове на СП'2004.

Къде се обучават възрастните хора, които бяха участници в дискусиите?

РУ „А. Кънчев”.

Какво е отношението на възрастните обучаеми към сайта на проекта като технология и като възможности?

Обучаемите бяха възхитени да използват сайта на проекта за търсене на нужна информация. Голямо значение за засилване на интереса към дейностите на проекта имаше възможността за четене на български език на обсъжданията, проведени в другите държави.

Беше организиран курс за използване на компютърните и комуникационните технологии. Основният резултат от курса беше създаването на общество, в което се обменя организационна информация, например, за бъдещи събития, интересни факти, презентации, музика, книги и др.

Малка част, обаче, от участниците, само 12, изпратиха мнения до свои колеги от другите държави във връзка с проведените там дейности.

### **3. Приложени мерки за активно използване сайта на проекта**

Какво мерки бяха взети, за да се включат обучаемите в дискусиите на живо на сайта на проекта?

Мерките бяха следните:

- ✓ продължителен курс на обучение (3 месеца) за използване на информационните технологии с инструктори студенти и преподаватели от университета;
- ✓ индивидуална работа с обучаемите върху писмено представяне на лично мнение на сайта на проекта;
- ✓ работа с малки групи за търсене на информация за дейностите на проекта ДАНЕТ;
- ✓ съвместна дейност за създаване на имейли на всички участници;
- ✓ обмяна на информация чрез имейли.

Какви мерки трябва за се вземат, за да може създаденият сайт да се използва рационално от целевите групи?

Необходимо е постоянно информиране на медиите за проекта и за сайта. Освен това, важно е осъществяването на контакти и изпращане

на информация до ръководствата на всички организации на пенсионери и до всички видове обществени организации.

Какви нови методи могат успешно да стимулират възрастните хора за участие в дискусии на живо?

Новите методи могат да бъдат:

- ✓ обучение в използване на информационните и компютърните технологии за дълъг период от време, през който ще се формират и развият трайни умения и навици;
- ✓ силно повишаване на дела на индивидуалното обучение, чрез участие на много демонстратори в учебните часове;
- ✓ провеждането на skype срещи е много мотивиращо за обучаемите и атрактивно за медиите.

Кои мерки / методи, се оказаха неефективни?

Обучението беше 3 месеца, но се оказа не достатъчно, защото то се осъществява за първи път в живота на тези обучаеми. То трябва да бъде не 3, а 9 месеца.

Обучаващите трябва да бъдат само млади хора, на които обучаемите се доверяват, заради техните знания и умения.

Нужно е и обучение за писане на материали, например, есе, протокол и др.

#### 4. Трудности

Какви проблеми срещнахте в използването на сайта на проекта и, съответно, в участието на обучаемите в дискусии на живо?

Повечето от възрастните хора нямат умения да изказват мнението си в писмен вид. Те говорят много, но се страхуват да пишат, защото не вярват в себе си, мислят, че хората няма да харесат написаното. Има само няколко възрастни, които пишат статии и умеят да изразят своите чувства и мисли относно дейностите по проекта, но те имат този опит от по-рано, преди началото на проекта.

Как беше приета платформата на сайта на проекта ДАНЕТ?

Отлично. Възможността да се чете всичко, което се е случило и е било казано в другите държави по проблемите, които са разглеждани и

*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*

у нас, беше много удобна за обучаемите. Те прочетоха всички материали на сайта.

Какви проблеми срещнахте при използване на платформата?

Никакви.

Кой чужд език се оказа проблемен за вас при използване на сайта?

Никой.

Помагаше ли ви транслатора в сайта?

Да, въпреки, че понякога беше “весел”.

Какво трябва да се подобри в платформата на сайта на провекта.

Тя е много добра в момента.

## **5. Идеи и насоки за бъдещи дейности**

Къде виждате необходимостта от подобрене в провеждането на проекта?

Дейностите по проекта бяха много полезни за започване на процес на промяна на отношението на българското общество към пенсионерите. Те трябва да продължат.

Какви предложения имате за бъдещи проекти?

Трябват ни проекти с много срещи (през skype или реални), с общи дейности между възрастните хора от различни държави за постигане на общи образователни и социални цели.

## ИЗВОДИ

Темите на четирите панелни дискусии бяха в сферата на интереси на пенсионерите от Русенска област.

Организацията и посещаемостта на дискусиите бяха на много високо ниво.

Беше постигната висока степен на заинтересованост към дейностите на проекта от страна на средствата за осведомяване.

Високо беше оценено от местната общественост, от местните представители на държавата, от религиозните центрове и от пенсионерите пренасянето на две от дискусиите на територията на други общини – гр. Ветово и с. Табачка.

Беше постигната висока степен на количествено и качествено отразяване на дейностите на проекта в средствата на масово осведомяване, на интернет страницата на проекта, на СП'2004-Русе и на РУ „А. Кънчев”.





# ГЛАВА ПЕТА

## МЕЖДУНАРОДНИ КОНФЕРЕНЦИИ

### ПО ПРОЕКТА ДАНЕТ –

### ПРЕДСТАВЯНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

#### §1. МЕЖДУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЯ В ХЪРВАТСКА

##### 1.1. Програма на международната конференция

От 17 до 20 юни 2011, 48 участници, възрастни граждани и координатори, изследователи и политици от Австрия, България, Хърватска, Германия, Румъния и Словения се срещнаха в ЛЕКА, центъра за обучение на университета за образование на хора от третата възраст в Бродарица, Хърватска, за да отчетат резултатите от провеждането на четирите национални панелни дискусии и да идентифицират общи проблеми от наднационална значимост.

*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*

Участниците от България бяха:

- ✓ доц. д-р Емилия Великова, ст. преподавател Милена Попова, инж. Йорданка Пенева от Русенски университет “А. Кънчев”;
- ✓ инж. Йордан Казаков, г-жа Цветанка Петрова, г-жа Рени Колева, г-жа Веска Узунова, г-жа Иванка Новакова от Съюз на пенсионерите’2004, секция - Русе.

Конференцията създаде възможност за:

- ✓ взаимно опознаване;
- ✓ насърчаване на връзките и обмена между възрастните граждани;
- ✓ формиране на основа за продължаваща дискусия в мрежата на проекта.

Срещата в Хърватска създаде още условия за представяне на резултатите от обучението чрез участие на представители от всяка държава-партньор в:

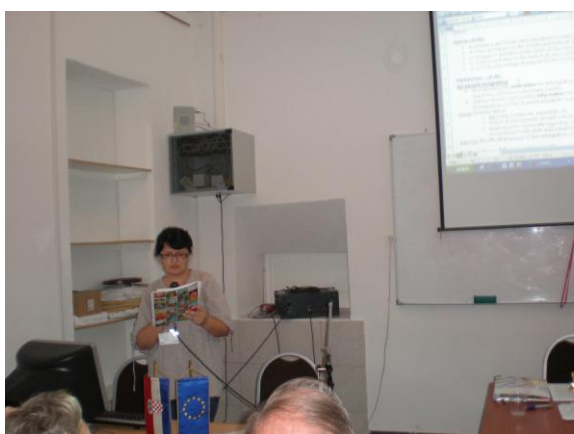
- ✓ малки работни дискуссионни групи за обсъждане на темите от панелните дискусии на проекта;
- ✓ образователна игра за представяне на обединена Европа и Дунавския регион;
- ✓ международна вечер за представяне на храните, песните, танците, ръкоделията в Дунавския регион.

Участниците трябваше да вложат своите знания и умения, овладени в националните панелни дискусии, за да представят възможни решения на въпросите, разгледани от проекта: активно стареене, идентичност, миграция, екология, околна среда.

## Международна конференция в Хърватска, 17-20 юни, 2011



Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова



ГЛАВА ПЕТА: *Международни конференции по проекта ДАНЕТ –  
представяне на резултатите*



*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*



ГЛАВА ПЕТА: *Международни конференции по проекта ДАНЕТ –  
представяне на резултатите*





## 1.2. Резултати на работната група „Активно стареене”

Ръководител: Душана Финдейсен

Тя докладва следните резултати.

### Основен въпрос

В работната група „Активно стареене” беше формулирано понятие за активно стареене и беше представена същността на Европейската политика по темата. Важният дискуссионен въпрос беше дали, ако работим по-дълго, както се планира в новите национални пенсионни реформи и в Европейската политика, това е нещо добро, както от лична, така и от социална гледна точка, или не.

Участниците се съгласиха, че времената са се променили и ситуацията е съвсем различна от тази по времето на Отто Бисмарк, когато средната продължителност на живота е била 63 години, а възрастта за пенсиониране е била фиксирана на 65 години. В наши дни, в някои държави се случва хора да бъдат пенсионери в продължение на 50 години. От социална гледна точка да се работи по-дълго е добро решение, но това не е в сила за всички държави. В страни, в които безработицата при младите хора е ниска, такава политика би предизвикала сериозно социално напрежение.

В някои европейски страни възрастта за пенсиониране не е задължителна, но да се работи по-дълго е културно неприемливо, неетично, „срамно”.

Ако е нужно въвеждане на политика за по-голяма продължителност на трудовия стаж, то тогава е необходима голяма обществена пропагандна кампания, тъй като социалните и културните промени трябва да се предизвикват. Националните реформи и закони в тази област трябва да се придружават с допълнителни мерки за осигуряване на възрастните хора, които да ги защитават от натиск от страна на пазара на труда, от дългосрочни затруднения или от ликвидиране на социалните им помощи. Например, малък е шанса на възрастните хора да намерят работа на трудовия пазар, ако се окаже, че работят във фирми в ликвидация. В този случай, те трябва да прекарват последните си години, като изразходват спестени средства. И

възрастните и младите хора трябва да се насърчават да имат спестявания.

По същество, всеки трябва да бъде свободен да избира дали да работи по-дълго или да се пенсионира.

Интересно би било да се изследват условията и мотивите на възрастните хора да продължават да работят.

Българските представители в групата предложиха възможност за едновременно пенсиониране на семейните двойки.

### **Лични приоритети на възрастните**

Участниците в панела бяха разделени на още по-малки групи – по двама, трима. Те трябваше да определят преоритетите си в по-късен етап от живота си.

Резултатите показаха, че повечето хора посочват здравословното остаряване като основен преоритет, последвано от личното израстване и накрая, участие в социални ангажименти. Социалните ангажименти са по-малко предпочитани поради една много проста причина: обществото не е привикнало да използва активните възрастни хора.

Необходими са промени във всички поколения и в отношенията между тях чрез възпитание, публични кампании и др.

## **1.3. Резултати на работната група „Идентичност”**

**Ръководител: Александру Струнга**

Той докладва.

Участниците дискутираха устойчивостта на културното наследство и националната и Европейска идентичност.

### **Първа част на дискусиата**

Първата част на дискусиата беше фокусирана върху въпроса: Кои са ценностите, които са център на Европейската идентичност от гледна точка на отношения между поколенията.

Всички участници бяха на мнение, че съществуват **изконни ценности**, които са заложени в сърцевината на Европейската цивилизация: гръцката култура, римското право и християнството. Също така хуманизма, демокрацията и универсалните човешки права формират най-съществената част на **нашите** общества. В процеса на глобализация обаче, съществува риск младите поколения да игнорират (понякога да забравят) богатото културно местно, регионално и национално наследство. И тук е една от **най-важните роли**, които **възрастните хора** имат в Европейското общество: да изграждат мост между миналото, настоящето и бъдещето, да помагат на младите (но също така и на други хора, например, на емигрантите) да изучават и да не прекъсват връзките си с тези ценности, чрез което се изгражда идентичността. Тази роля е особена важност, особено в Централна и Източна Европа, където много хора емигрират.

Участниците бяха съгласни, че много важен проблем за възрастните хора е **признаването** на тяхната Европейска (Дунавска) идентичност:

- ✓ как ще градим мост между възрастните хора, пръснати по цяла Европа;
- ✓ как можем да създаваме взаимодействие между културите, които понякога са относително различни (например, Източна Европа по отношение на Западна Европа).

Участниците отбелязаха, че новите средства за осведомяване и Интернет ще бъдат **главният** стимул за създаването на културна общност с обща основа за възрастните хора. В този контекст, **Дунавския регион**, е от особена значимост, като един разрез на населението, културите и ценностите, които помагат за формирането на регионална и Европейска идентичност. Река Дунав може да бъде **перфектният пример** за разбиране на това сътрудничество, при което се споделят подобни традиции, обичаи, езици, което илюстрира принадлежността ни към **едно велико семейство – Европейското**.

### **Втора част на дискусията**

В тази част на дискусията бяха анализирани икономическите проблеми на нашите общества и тяхното влияние върху възрастните хора и върху културата. Очевидно е, че финансовите затруднения и ниското качество на живот, които са част от живота на някои групи от хора, като

например, ромски общности и емигранти, могат да създадат големи различия между Европейските пенсионери. По-голямото нарастване на броя възрастни хора по отношение на цялото население може да създаде натиск върху текущата икономическа обстановка (например, върху съдържанието и функционирането на пенсионните системи). Участниците в дискусиата се насочиха към търсене на решения за трансформиране на тези очевидни препятствия във **възможности** за по-нататъшно развитие. Те стигнаха до извода, че обучението на възрастните хора може да въздейства с помощта на новите медии, но само в Европейски (наднационален и регионален) културен контекст и в обстановка на комуникация между поколенията. Трябва възрастните хора да се включат в гражданското общество така, че **гласът им да бъде чу** от лидерите на общностите.

### **Трета част на дискусиата**

Участниците се опитаха да идентифицират конкретни идеи в контекста на Дунавската стратегия с цел представянето им на международната заключителна конференция на проекта ДАНЕТ, и по специално, за Европейските парламентаристи, които ще срещнем там. Решенията на групата са:

- ✓ създаване на система за **мобилност** за възрастните хора, които живеят в Дунавския регион;
- ✓ разработване на **наднационални проекти и конкурси** за възрастни от Дунавския регион, а също така учредяване на съответни награди, например, за Дунавски поет, композитор, музикант, писател, актьор, учен и т.н.;
- ✓ развиване на голяма **мрежа** от публични и частни институции в Дунавския регион с цел подпомагане на активното включване на възрастните в своите общности и в разработването на наднационални проекти за обучение на възрастни - има нужда от солидно взаимодействие във виртуалното пространство, като например, уеб сайт или социална мрежи на възрастните хора от Дунавското пространство;
- ✓ осъществяване на регионални и местни инициативи за подпомагане на възрастните хора за справяне с финансовите затруднения;

- ✓ включване на **университетите** в процеса на обучение на възрастни хора;
- ✓ създаване на **Дунавски** (или пък виртуален) **университет за хора от третата възраст**, чрез който да се осъществят контакти и споделят ценности;
- ✓ разработване на **стратегия за обучение** за възрастни хора от Дунавския регион.

#### **1.4. Резултати на работната група „Миграция”**

##### **Ръководител на групата: Ясна Кюрин**

Тя докладва следното.

Миграцията постоянно придружава развитието на държавата. Ефектът може да бъде положителен, но също така и негативен. Положителният ефект трябва да се ускорява. Негативният може да се подтиска чрез различни мерки, които да се прилагат от държавата, от една страна и от неправителствените организации, от друга страна, както и с помощта на гражданите.

С цел редуциране на емиграцията, например, емиграцията на професионалисти, експерти и млади хора, всяка държава трябва преди всичко да създаде условия, които да намалят потребността на гражданите да емигрират в други държави. Мерките включват, първо, ускоряване на икономическото развитие и увеличаване на работните места, след това, създаване на условия за собствена реализация, за балансиране на регионалното развитие, например за децентрализиране на икономическата и социалната активност и др.

С цел стимулиране на интеграцията, държавата трябва да създава благоприятни условия за изучаване на месния език и за професионално развитие. Трябва, също така, да се въведе пробен период за вземане на окончателно решение за постоянно пребиваване.

Неправителствените организации също имат важна роля в контекста на миграцията. Те трябва:

ГЛАВА ПЕТА: *Международни конференции по проекта ДАНЕТ –  
представяне на резултатите*

- ✓ да подкрепят и насърчават, както и да ускорят межкултурните отношения, като важен инструмент за хармонизация на общностите;
  - ✓ да влияят върху процесите на вземане на решения в областта на миграционната политика;
  - ✓ да стимулират сътрудничеството между религиозните общности;
  - ✓ да организират дейности в областта на културата и изкуствата с цел овладяване на знания за другите етнически малцинства.
- За намаляване на нежеланата емиграция всеки гражданин трябва:
- ✓ внимателно да вземе решение за напускане на своята родина;
  - ✓ да работи за нарастване на нивото на толерантност относно текущите проблеми в страната;
  - ✓ да се информира относно условията на живот в страната, в която иска да емигрира, като жизнени разходи, историческа и културна среда, законодателство, и по специално, законите за чужденците;
  - ✓ да изучи официалния език на избраната страна.

С цел интегриране на емигрантите, гражданите на приемащата държава трябва да преодолеят стереотипите и предразсъдъците, да приемат различията, като форма на обогатяване, а не като причина за дистанциране.

## **1.5. Резултати на работната група „Околна среда”**

**Ръководител: Харалд Кутценбергер**

Той докладва следното.

### **Екологично обучение и съзнание:**

- ✓ включване на възрастното поколение, например в, публични отворени университети;
- ✓ международен обмен и сътрудничество за обучение на възрастни хора от Дунавския регион;
- ✓ повишаване ролята на методите в екологичното обучение.

### **Комуникация между поколенията**

Всяко младо поколение трябва да бъде разумно по отношение на опазване на природата:

- ✓ възрастните да подкрепят младите за формиране на уважение към природата, като например, организират съвместни разходки или екскурзии, за да се покаже красотата на региона;
- ✓ предаване от възрастните на младите на ноу-хау и на знания за местната природа и за промяната на околна среда;
- ✓ представяне на риска от опасните технологии, например, технологиите, използвани за производство на атомна енергия или за създаване на генно модифицирани организими и др.

### **Да ставаме активни на местно ниво**

Възрастните трябва да влягат своя опит на местно ниво като:

- ✓ участват в екологични проекти;
- ✓ се включват в разработването на закони и предлагането на политически решения;
- ✓ анализират потребностите на местната среда и ги адаптират от гледна точка на опазване на околната среда.

### **Приложение на устойчивото развитие в публичния живот**

Възрастното поколение очаква ясни перспективи и поети отговорности от страна на гражданите и държавата по отношение на природосъобразно и сигурно бъдеще за децата и внуците, изразени в:

- ✓ последователно гарантиране на публичната собственост на водните ресурси;
- ✓ осъзнаване ограничеността на природните ресурси;
- ✓ развитие на хидроенергетиката чрез иновативни инженерни решения (например, помпено акумулиращи централи), които имат малък отрицателен ефект върху екосистемата, а не изграждане на огромни шлюзови конструкции по река Дунав и притоците му, които са със силно негативно влияние върху климата и екосистемата;
- ✓ постепенно редуциране на ядрените мощности в целия Дунавски регион до 20 години и заместването им с възобновяеми енергийни източници (слънчеви, вятърни, водни, биомаса.....);

ГЛАВА ПЕТА: *Международни конференции по проекта ДАНЕТ –  
представяне на резултатите*

- ✓ без злоупотреби в Югоизточна Европа, подобно на текущото нарастване на енергията, използвана в страните от Централна Европа;
- ✓ установяване на актуални оценки за въздействие върху околната среда;
- ✓ осъществяване на по-гъвкав и иновативен път на развитие на обществения транспорт в регионите, чрез повишаван на качеството при ефективни разходи и др.

**Ускоряване на естествените и регионални производства на храни**

В предстоящата програма за обща селскостопанска политика на Дунавския регион трябва да бъдат приоритетни следните аспекти:

- ✓ регионалните здравословни храни трябва да бъдат основата на здравословен и природосъобразен начин на живот – да се повишава нивото на информираност на консуматорите за сезонните промени и наличността на продуктите;
- ✓ честната търговия да бъде минималния стандарт за извън-регионалните продукти;
- ✓ децентрализираната продукция в по-малките селскостопански структури в Европа води до намаляване на ползваемостта на транспорта, което определя необходимостта от интегриране на екологични модели в производството и в развитието на фермите, като фактор в системите за подкрепа на общата селскостопанска политика;
- ✓ осигуряване на системи за децентрализирано селскостопанско производство;
- ✓ да се дефинира като неприемливо производството на генно-модифицирани организми.

## 1.6. Резултати от образователната игра

Представители на партньорите участваха в образователна игра, базирана на метода «мозъчна атака» за генериране на идеи и за

151



*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*

разработване на презентации върху обединена Европа и Дунавския регион.

Участниците имаха много чудати идеи, например, изпращане на младото поколение, яхнало магаре, по пътя към чужбина.

Основната цел беше – чрез работата в екип да се представят знания и умения на обучаемите, овладени по време на обучението.

На вечерта на партньорите участниците представиха танци, песни, сувенири, кулинарни изделия. Българския екип представи още национални носии и ръкоделия.

**Участниците от другите държави бяха възхитени от активността и уменията на членовете на българската делегация.**

Резултатите са представени чрез снимки.

Много снимки на конференцията са представени от Адриан Банку [70 ÷ 72].



ГЛАВА ПЕТА: Международни конференции по проекта ДАНЕТ –  
представяне на резултатите



## §2. ЗАКЛЮЧИТЕЛНА МЕЖДУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЯ В ГЕРМАНИЯ

### 2.1. Програма на международната конференция

Програмата на конференцията включваше няколко дейности.

- 1) Докладване на резултатите от обучението по проекта ДАНЕТ от представители на партньорите: К. Щаделхофер и Г. Кьортинг (Германия), проф. Д. Финдейсен (Словения), доц. д-р Е.Великова (България), д-р Александру Струнга (Румъния), Харалд Кютценбергер (Австрия), Ясна Чурин (Хърватска).
- 2) Лекции на:
  - ✓ д-р Карлхойнц Дюр, директор на Центъра за Института за политически науки в гр. Виеснек, Баден-Вюртемберг, Германия “Гражданското общество и Европейската идентичност”;
  - ✓ д-р Кармен Щаделхофер, Университета в гр. Улм, Германия, “Европейската стратегия за Дунавския регион и нейното значение за развитието на гражданското общество и проектът ДАНЕТ”;
  - ✓ д-р Р.Щайнхоф, Университета за възрастни хора, гр. Фрайбург, Германия – представяне на учебния план, учебните програми и проекти, по които работи университета с възрастните обучаеми, които са 500 души на семестър в 180 дисциплини в областите технически, хуманитарни, икономически и политически науки. Проектите са: „Възможности за работа след пенсиониране”, „Знание за Интернет и компютрите”, „Свидетели на времето”, „Приносът на възрастните за историята”, „Подкрепа за четенето в библиотеките - форум за млади и стари” и др.
  - ✓ г-н Хайнц Кюлдерер, Фонадиця „Баден-Вюртемберг”, Германия, спонсор на проекта, върху целите, дейностите и резултатите на фонадацията и на Института за Източна Европа.

ГЛАВА ПЕТА: *Международни конференции по проекта ДАНЕТ –  
представяне на резултатите*

- ✓ г-н Акос Тот, Унгария, представител на младежкото движение към Дунавската мрежа: Представяне на Младежка гражданска Дунавска мрежа.
  - ✓ д-р Уве Бернд, Германия „История на конфликта и сътрудничеството на трите държави Германия, Франция и Швейцария – поглед към Дунавския регион.
- 3) Симулационна игра за изясняване на работата на институциите в Европейския парламент, проведена от Кристиян Рап, Анна Ситникова.
  - 4) Среща с Европейски депутати от г-жа Елизабет Йегъл и г-н Майкъл Таурер, Германия и Силвия-Адриана Тикау, Румъния.
  - 5) Уъркшоп „Дунавската мрежа се докосва до Европейската политика”.
  - 6) г-жа Андреа Брендъл: Творчески уъркшоп върху резултатите от проекта ДАНЕТ.
  - 7) Опознавателна игра – представяне на личности, значими за развитието на държавите-партньори. От България бяха представени Христо Ботев и неговото стихотворение „Хаджи Димитър” (на английски език), братята Кирил и Методий и българската азбука.



155



Europe for Citizens  
Programme



*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*

**Заклучителна конференция, 6-11 ноември, 2011, Германия**



**Mrs. Elisabeth Jeggle**

**Germany, member of the European Parliament**

**Mr. Heinz Kälberer**

**the Head of the Service Institute East-Europe of the Baden-  
Württemberg Foundation**

**Assoc. Prof. Emiliya Velikova**

**Vice Dean of the Faculty of Natural Sciences and Education  
University of Rousse, Bulgaria**

ГЛАВА ПЕТА: Международни конференции по проекта ДАНЕТ –  
представяне на резултатите



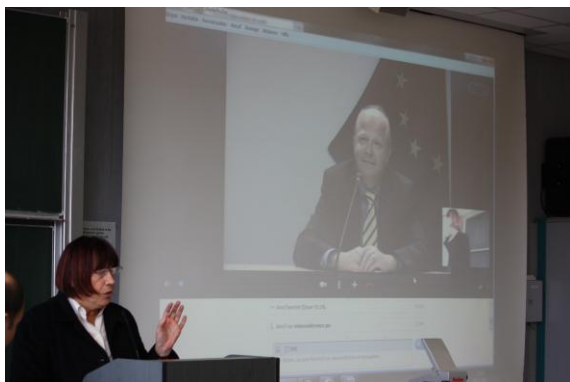
Europe for Citizens  
Programme



*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*



ГЛАВА ПЕТА: *Международни конференции по проекта ДАНЕТ –  
представяне на резултатите*



Europe for Citizens  
Programme



BADEN-  
WÜRTTEMBERG  
STIFTUNG  
Wir stiften Zukunft





*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*



ГЛАВА ПЕТА: *Международни конференции по проекта ДАНЕТ –  
представяне на резултатите*



Europe for Citizens  
Programme



Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова



## **2.2. Нови цели**

Беше организирана мозъчна атака и всеки партньор представи бъдещите цели и възрастните хора от региона.

### **Австрия**

- ✓ Връзка между страните, които приемат и изпращат емигранти.
- ✓ Регулиране пазара за финансиране на малките и големите предприятия.

### **Германия**

- ✓ Да се правят конференции на живо чрез Интернет
- ✓ Да се засили използването на форум по Skype за обмен на мнения.
- ✓ Създаване на мрежа от изследователски центрове по проблемите на възрастните хора.
- ✓ Размяна на възрастни обучаеми, чрез университетите за трета възраст.

### **Хърватска**

- ✓ Обмен и пътувания на младежи и възрастни в страните от Дунавския регион и Европа.
- ✓ Сътрудничество между възрастни обучаеми.
- ✓ Закупуване на технически средства.
- ✓ Съвместни художественотворчески дейности, например, изложби, състезания за стихове или есе и др.

### **Словения**

- ✓ Да сме по-толерантни помежду си още от днес.
- ✓ Участие на възрастните във вземането на решения.
- ✓ Опазване на околната среда.
- ✓ Равни права за всички възрастни хора.

### **Румъния**

- ✓ Европа в конкуренция с други страни.
- ✓ Образование в третата възраст.

*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*

- ✓ Държавните институции, като Министерството на труда и Министерството на образованието да са ментори по проблемите на възрастните хора.
- ✓ Пенсионерските организации да се ангажират за решаване на въпроси, свързани с националната култура.
- ✓ Да се създаде международен (виртуален) институт по Геррагогия.

### **България**

- ✓ Активно включване в законодателството, за да не се пренебрегнат интересите на възрастните хора.
- ✓ Активен обмен на знания и опит между поколенията с цел подпомагане решаването на сложни проблеми.
- ✓ Обмяна на групи от пенсионери между страните за споделяне на знания и опит.

**Обобщение на всички резултати е заключението, изработено на заключителната конференция и изпратено да политици, ръководители на национални и местни структури и институции, от които зависи бъдещото включване на възрастните хора в гражданското общество на Европа.**

# ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ ОТ ПРОЕКТА ДАНЕТ

Ние, създателите на Дунавски работни мрежи на възрастни хора и на представители на образователни и обучаващи институции, ангажирани в продължаващо обучение и в образование на възрастните хора, формулирахме настоящото финално изявление, относно ролята и функциите на „Обучение през целия живот”, активно стареене, и социално включване на възрастните хора от Дунавския регион.

Изявлението е резултат от проекта „Дунавска мрежа в действие” (ДАНЕТ), осъществен в рамките на програмата „Европа за гражданите”.

## 1. Въведение

От гледна точка не само на икономическото, но също така на социалното, психологическото, културното, политическото и други приложения, **активното стареене** е широка **концепция**, която излиза извън политиката за активно стареене. Тя още е определящо условие за солидарност и е насочена преди всичко към по-добро сътрудничество между възрастните хора и между възрастни и млади поколения.

В нашето общество персонално и социално активните възрастни хора ще оказват значително въздействие върху производителността,

личното израстване, социалното развитие и активността на всички поколения и върху развитието на населените места и местните общности в Европейските региони.

Възрастните хора са значителна по брой социална група, често по-многобройна от младите хора от 0–14 години. Поради това и поради други основания, проблемите на възрастните хора и техният активен принос към обществото трябва да се признава не само заради тях самите, а заради обществото като цяло.

Независимо от това, значимостта на възрастните хора, техните проблеми и принос твърде често се пренебрегват. Възрастните хора имат професионални и експериментални знания, както и култура в днешното конкурентно и основано на знания общество.

Възрастните хора притежават ценен културен и хуманен капитал, който трябва да се поддържа чрез политиката на качествена заетост, обучение и учене. Ако възрастните хора останат активни, интегрирани в социалния поток това е в тяхна полза и в полза на обществото.

Липсата на възможности за трудова заетост на възрастните хора не е извинение за това, че не им се предоставя възможност и не се подкрепя участието им в социалното и икономическото развитие на региона.

Възрастните хора трябва да бъдат напълно интегрирани в обществото, не само чрез трудова заетост, но също така и чрез доброволческо участие, както в социалните дейности на обществото, така и в образованието. В днешното общество, активното стареене е свързваща социална сила, но също така и сила, която трябва да се подкрепя чрез съответни секторни политики, образователни структури и техните мрежи.

## **2. Състояние на социално икономическата ситуация в Дунавския регион**

Ние, членовете на ДАНЕТ, сме съгласни, че нашите страни споделят множеството демографски, икономически, социални, културни и екологически проблеми, които ще изискват общи, а не сепаративни подходи.

В нашите възможности е да допринасяме за решаване на неотложни проблеми и да подобряваме взаимното разбирателство за региона. Като твърдим това, ние осъзнаваме, че не можем да решим

проблемите и да отстраним всички препятствия, но ние можем да бъдем най-малкото ключов фактор в региона.

Ние ще трябва да помогнем за преодоляване на неравенството при остаряването. Ще се опитваме да осигурим равен достъп до образование за всички оцетени и не привилегирани възрастни граждани като: възрастни хора от селските райони, възрастни хора с ниски доходи, възрастни хора с увреждания и др. Ще настояваме пред съответните инстанции да осигурим достъп до обучение в областта на информационните и комуникационни технологии чрез влагане на необходимите за това ресурси. Това изисква публично финансиране (например, в образованието, културата и туризма). Обществените критерии трябва да се променят така, че да включват оцетените възрастни хора, като част от облагодетелствана целева група.

В Дунавския регион има различни, но също така и общи подходи и обстановка за обучение на възрастните хора. Следователно, необходимата инфраструктура трябва да се развива най-напред или паралелно например, като нови институции и нови партньорства (между НПО, правителствени, публични и частни институции). От казаното по-горе, следва да се развиват изследователски институции в областта на гератоликата, като се използва местен, национален и Европейски опит в развитието на холистични регионални подходи.

Противоречив остава проблемът, как възрастните хора трябва да участвуват в обществото: работейки на трудовия пазар или пък в областта на доброволчески и граждански ангажименти.

Възрастните хора трябва да решават сами кога трябва да бъдат пенсиониран

Възрастните хора се нуждаят от подкрепа за връщане на пазара на труда

Нарастването на възрастта за пенсиониране изисква придружаващи мерки, така че възрастните хора да не бъдат притискани да напускат работа, но също така да не бъдат пречка за заобикалящото ги общество.

Изискват се нови модели и решения за заетост на възрастните хора.

Те трябва да се идентифицират, както в полза на обществото, така и като ресурс за респектиращо и плодотворно отношение между



поколенията. Те трябва да се подкрепят с политически средства чрез достъпно за всички образование, съпроводено от публични кампании.

### **3. Състояние на обучението и изследванията**

Проблемите на възрастните хора и остаряването трябва да бъдат част от цялостни образователни и обучителни програми на всички нива и във всяка среда.

Възрастните хора трябва да имат достъп до всички видове образование / обучение: формално и неформално.

Те трябва да се разглеждат като резерв за обучение в по-късен етап от живота и обучение и образование между поколенията.

Академичното продължаващо образование трябва да бъде достъпно за възрастните хора в селските райони чрез използване на съвременни медии.

Изследователски резултати и статистически данни за ролята и функциите на продължаващото обучение за активно стареене и социално включване на възрастните хора се събират, структурират, сравняват и предоставят в специализирани интернет-страници за да бъдат лесно достъпни и да ускорят текущия обмен и дискусиите между участниците.

Тези данни, както и примерите за добри практики от Дунавския регион трябва да бъдат достъпни, за да се използват за усъвършенстване и разпространение на образователни и обучителни програми.

Изследователските организации, които работят по проблемите на възрастните хора (активно стареене, андрагогия, герагогия, обучение и др.) трябва да се създават и подкрепят.

### **4. Състояние на идентичността и културно историческото наследство**

Ние, от Дунавската работна мрежа, дискутирахме проблема за „идентичност“, фокусирайки се върху общи Европейски ценности и техните исторически корени. Независимо от нашите културни разлики ние искаме да се виждаме като „голямо семейство“ в Дунавския регион.

Съществуват множество пътеки за обучение между поколенията, които да подобрят взаимното разбирателство.

Мобилността, международните срещи и многостранни проекти на/за възрастни хора, както и диалогът между поколенията на

Европейското гражданско общество, изграждат важни предпоставки за обединяване на Европа.

Възрастните хора са медиатори между миналото, настоящето и бъдещето и осигуряват културна приемственост. Те са мост, през който да се предават ценности на младите (но също така и на други групи от хора, като например, емигрантите), което им помага да градят своята идентичност.

Важно е развитието на системи за мобилност на възрастните хора в Дунавския регион чрез създаване на транснационални проекти за възрастни хора и за смесени групи от този регион. НПО трябва да подпомагат и насърчават межкултурната концепция, като важен инструмент за хармонизиране на обществото.

## 5. Състояние на миграцията

Миграцията се разглежда, като шанс и възможност, но също така и като опасност и заплаха за мнозинството

Емиграцията на млади и добре образовани хора от техните страни с последващо увеличаване на дела на възрастното поколение и намаляване на квалифицираната работна ръка трябва сериозно да се дискутира.

Миграцията е шанс за съответните региони.

НПО трябва да влияят на процесите на вземане на решения в областта на миграционната политика, да иницират сътрудничество между религиозните общности в държавите от региона.

Гражданите трябва да преодолеят стереотипите и предразсъдъците и да приемат различията като форма на обогатяване.

Културното обучение на двете страни и знанията на съответните езици е от голяма важност.

С цел намаляване на нивото на емиграция и по-специално на емиграцията на експерти и на млади хора, условията които да намалят желаещите граждани да емигрират в други страни трябва да се разглеждат като важна държавна политика. Трябва да се предприемат мерки за ускоряване на икономическото развитие и увеличаване на заетостта, създаване на условия за лична реализация на младите, балансиране на регионалното развитие, например, децентрализацията на икономическата и социална активност и др.

## **6. Състояние на природната среда и устойчивото развитие**

Устойчивото развитие има много аспекти: екологични, икономически и др. Социалният аспект е един от тях. Образованието по отношение на споменатите области изглежда неотложно.

Екологичното образование и съзнанието, както и международният обмен са необходимост за Дунавския регион.

Необходимо е младото поколение да бъде чувствително към природата и устойчивостта на околната среда: комуникацията между поколенията, предаването на знания и умения (ноу-хау) между поколенията може да бъде решаващо.

Ставайки активни на местно ниво, възрастните хора носят опита в тяхната среда, като се включват в екологични проекти, с което се повишава мотивацията при възрастните хора да носят отговорност за тяхната лична жизнена среда и за влиянието върху политическите решения, анализа на потребностите на местната среда, укрепването на социалната общност и др.

Разширяване използването на регионални органични храни, като основен фактор за здравословен природосъобразен стил на живеене, честна търговия, децентрализирано производство, не приемане на генномодифицирани организми са от особена важност.

## **Партньори по проекта ДАНЕТ**

**Zentrum für Allgemeine Wissenschaftliche  
Weiterbildung (ZAWiW)**

der Universität Ulm (Coordination)

Albert-Einstein-Allee 47

D-89081 Ulm, Germany

Web: [www.zawiw.de](http://www.zawiw.de)

Contact: Carmen Stadelhofer, Gabriela Körting

Email: [carmen.stadelhofer@uni-ulm.de](mailto:carmen.stadelhofer@uni-ulm.de),

[gabriela.koerting@uni-ulm.de](mailto:gabriela.koerting@uni-ulm.de)

Tel.: +49-731-5023193

**International Association for Danube Research**  
EG Sustainable Development & Public Participation  
Am Zunderfeld 12, 4073 Wilhering, Österreich  
Web: [www.tb-kutzenberger.com](http://www.tb-kutzenberger.com)  
Contact: Harald und Gabriele Kutzenberger  
Email: [h.kutzenberger@tb-kutzenberger.com](mailto:h.kutzenberger@tb-kutzenberger.com)  
[g.kutzenberger@tb-kutzenberger.com](mailto:g.kutzenberger@tb-kutzenberger.com)  
Tel: +43-7274 7888

**Angel Kanchev University of Rousse**  
Studentska 8  
7017 Rousse, Bulgaria  
Web: [www.uni-ruse.bg](http://www.uni-ruse.bg)  
Contact: Nikolay Mihailov, Emilia Velikova  
Email: [mihailov@uni-ruse.bg](mailto:mihailov@uni-ruse.bg),  
[emivelikova@yahoo.com](mailto:emivelikova@yahoo.com)  
Tel.: +359 82 888 250

**Pucko otvoreno ucilište Zagreb ( POUZ)**  
Sveucilište za trecu životnu dob  
Ulica grada Vukovara 68  
10 000 Zagreb, Hrvatska  
[www.pou.hr](http://www.pou.hr)  
Contact: Gordana Radonic, Jasna Curin  
Email: [gogarad@yahoo.com](mailto:gogarad@yahoo.com),  
[jasna.curin@pou.hr](mailto:jasna.curin@pou.hr),  
[kultura@pou.hr](mailto:kultura@pou.hr)

**Universitatea din Craiova**  
Departamentul Pentru Pregatirea Personalului Didactic  
(DPPD)  
Strada A.I. Cuza nr. 13  
Craiova, România  
Web: [www.ucv.ro](http://www.ucv.ro)  
Contact: Lumini\_a Radu  
Email: [accbrancusi@gmail.com](mailto:accbrancusi@gmail.com)

*Резултати от обучението по проекта ДАНЕТ, Емилия Великова*

Tel.: +40 748 541 358

**Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje**

Raziskovalni inštitut

Poljanska cesta 6

Ljubljana, SI-1000, Slovenija

Web: [www.univerzazatretjeobd-drustvo.si](http://www.univerzazatretjeobd-drustvo.si)

Contact: Tamara Jare

Email: [institut.univerza@siol.net](mailto:institut.univerza@siol.net)

Tel.: +386-1-4272745

For more information visit the project website: [www.danet-at-work.eu](http://www.danet-at-work.eu)



## ЛИТЕРАТУРА

- [1] Application Danube Networkers - Neighbours at Work, 2010, 45 p.
- [2] Active European Seniors for Active European Citizenship, Kay Factor Collection, AESAEC, 2009, 59 p.
- [3] DASUN Danube Universities for Seniors, (E.Velikova, Ed.), University of Rousse, R., 2010, 36 p.
- [4] Europe for Citizens Programme 2007-2013, Programme Guide, version valid as of March 2011, 2011, 69 p.
- [5] Europe for Lifelong Learning; Brussels: Unit Coordination of Lifelong Learning programmes, 2007
- [6] European Social Reality. Report/Special Eurobarometer 273. European Commission, 2007.
- [7] Grundtvig. Success Stories/ Europe creates opportunities. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008.
- [8] Grundtvig - Adult education. Mobility creates opportunities/ European success stories. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008
- [9] [http://eacea.ec.europa.eu/citizenship/programme/documents/2011/programme\\_guide\\_en.pdf](http://eacea.ec.europa.eu/citizenship/programme/documents/2011/programme_guide_en.pdf) Programme Europe for Citizens
- [10] [http://eacea.ec.europa.eu/llp/grundtvig/grundtvig\\_en.php](http://eacea.ec.europa.eu/llp/grundtvig/grundtvig_en.php) Programme Grundtvig
- [11] <http://www.eulaw.egov.bg/DocumentDisplay.aspx?ID=353139>

- [12] <http://www.pension-bg.org/> Union of Pensioners'2004, Rousse branch
- [13] Lifelong learning programme. Creativity and Innovation/Success stories. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009
- [14] Methodological and Information Manual for Social Civil Organisations and Social Networks in the European Society, Open Society Institute Sofia, S.,OSI, 2006, p.
- [15] National Strategy for Long-Life Learning (Национална стратегия за учене през целия живот (УЦЖ) за периода 2008-2013, 2008, 35 с.
- [16] Schwaiger, .M. and others, We are all in Europe, Participation of Older, and other Active European Citizens, A Handbook Supporting Active European Citizenship by Concerning, Submitting and Managing EU Projects, AESAEC, 2010, 147 p.
- [17] [www.aesaec.eu/](http://www.aesaec.eu/) Project AESAEC
- [18] [www.age-platform.org](http://www.age-platform.org) European Adults Platform
- [19] [www.danet-at-work.eu/](http://www.danet-at-work.eu/) Project DANET
- [20] [www.dasun.eu/](http://www.dasun.eu/) Project Danube Universities for Seniors
- [21] [www.danube-networkers.eu/](http://www.danube-networkers.eu/) Danube Networkers
- [22] [www.easpd.eu/](http://www.easpd.eu/) EURAG (European Federation of Older Persons)
- [23] [www.ec.europa.eu/yourvoice](http://www.ec.europa.eu/yourvoice) (Commission's website for citizens to express themselves)
- [24] <http://ec.europa.eu> European Commission
- [25] [www.ec.europa.eu/public\\_opinion/archives/ebs/ebs\\_273\\_en.pdf](http://www.ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_273_en.pdf)
- [26] [www.esn-eu.org](http://www.esn-eu.org) European Social Network
- [27] [www.eurohealthnet.eu/](http://www.eurohealthnet.eu/) Euro Health Network

- [28] [www.europarl.europa.eu/European Parliament](http://www.europarl.europa.eu/European Parliament)
- [29] [www.europa.eu/lisbon\\_treaty/glance/index\\_bg.htm](http://www.europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_bg.htm)
- [30] [www.europedirect-shumen.com/items/library\\_documents/132\\_1.pdf](http://www.europedirect-shumen.com/items/library_documents/132_1.pdf)
- [31] [www.ec.europa.eu/europe2020/index\\_en.htm](http://www.ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm) Strategy of Europe 2020
- [32] [www.ec.europa.eu/youth/youth-in-action-programme/european-voluntary-service\\_en.htm](http://www.ec.europa.eu/youth/youth-in-action-programme/european-voluntary-service_en.htm)
- [33] [www.hrdc.bg/cgi-bin/e-cms/vis/vis.pl?s=001&p=0105&n=4&g](http://www.hrdc.bg/cgi-bin/e-cms/vis/vis.pl?s=001&p=0105&n=4&g)  
Център за развитие на човешките ресурси
- [34] [www.pou.hr](http://www.pou.hr) Pucko otvoreno ucilište Zagreb (POUZ)
- [35] [www.tb-kutzenberger.com](http://www.tb-kutzenberger.com) International Association for Danube Research
- [36] [www.ucv.ro](http://www.ucv.ro) Universitatea din Craiova, Departamentul Pentru Pregatirea Personalului Didactic
- [37] [www.uni-ruse.bg](http://www.uni-ruse.bg) Angel Kanchev University of Rousse
- [38] [www.univerzazatretjeobd-drustvo.si](http://www.univerzazatretjeobd-drustvo.si), Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje, Raziskovalni inštitut
- [39] <http://www.whatissocialnetworking.com/> Social Network
- [40] [www.zawiw.de](http://www.zawiw.de) Zentrum für Allgemeine Wissenschaftliche, ZAWIW, Ulm University, Germany
- [41] [www.akcent.bg/site/news.php?item=829](http://www.akcent.bg/site/news.php?item=829)
- [42] [www.ruse.eu/index.php/ro/ruse](http://www.ruse.eu/index.php/ro/ruse)
- [43] [www.diploma.bg/?p=view&aid=4574](http://www.diploma.bg/?p=view&aid=4574)
- [44] [www.rusenews.eu/news/33589](http://www.rusenews.eu/news/33589)
- [45] [www.ruseinfo.net/news\\_85132.html](http://www.ruseinfo.net/news_85132.html)
- [46] [www.news.ruse24.bg//227045.html](http://www.news.ruse24.bg//227045.html)



- [47] [www.novini.dir.bg/news.php?id=7924886](http://www.novini.dir.bg/news.php?id=7924886)
- [48] [www.aninikolova72.blog.bg/regionalni/2011/02/03/obsyjdat-stareeneto-v-ruse.679390](http://www.aninikolova72.blog.bg/regionalni/2011/02/03/obsyjdat-stareeneto-v-ruse.679390)
- [49] [www.rss-bg.info/search.html?search\\_phrase=%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B5&categories\\_id=0&skip=14&order=popular&limit=5](http://www.rss-bg.info/search.html?search_phrase=%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B5&categories_id=0&skip=14&order=popular&limit=5)
- [50] [www.dariknews.bg/view\\_article.php?article\\_id=663266](http://www.dariknews.bg/view_article.php?article_id=663266)
- [51] [www.radioshumen.bnr.bg/News/Ruse/Pages/Aktivnoto-stareene-v-Evropa-obsajdat-v-Ruse.aspx](http://www.radioshumen.bnr.bg/News/Ruse/Pages/Aktivnoto-stareene-v-Evropa-obsajdat-v-Ruse.aspx)
- [52] [www.dunavmost.bg/novini-ruse/novini-obshtestvo-ruse/1775-active-aging-in-the-countries-of-europe.html](http://www.dunavmost.bg/novini-ruse/novini-obshtestvo-ruse/1775-active-aging-in-the-countries-of-europe.html)
- [53] [www.dobrinite-news.com/40947](http://www.dobrinite-news.com/40947)
- [54] [www.ruse.eu/index.php/ro/ruse/390-2011-02-03-12-45-47](http://www.ruse.eu/index.php/ro/ruse/390-2011-02-03-12-45-47)
- [55] [www.ruse-news.com/modules.php?name=News&file=article&sid=35223](http://www.ruse-news.com/modules.php?name=News&file=article&sid=35223)
- [56] [www.newbusiness.bg/articles/view/1030/pet-biznes-idei-koito-lipsvat-u-nas](http://www.newbusiness.bg/articles/view/1030/pet-biznes-idei-koito-lipsvat-u-nas)
- [57] [www.bwstiftung.de/nc/en/the-foundation.html](http://www.bwstiftung.de/nc/en/the-foundation.html)
- [58] [www.osteuropa-bw.de/](http://www.osteuropa-bw.de/)
- [59] [www.vile-netzwerk.de](http://www.vile-netzwerk.de)
- [60] [www.europskidomvukovar.com/about.html](http://www.europskidomvukovar.com/about.html)
- [61] [www.danet-at-work.eu/bg/category/paneli-bg/aktivno-stareene/](http://www.danet-at-work.eu/bg/category/paneli-bg/aktivno-stareene/)
- [62] [www.danet-at-work.eu/bg/category/paneli-bg/identichnost/](http://www.danet-at-work.eu/bg/category/paneli-bg/identichnost/)
- [63] [www.danet-at-work.eu/bg/category/paneli-bg/migracija/](http://www.danet-at-work.eu/bg/category/paneli-bg/migracija/)

- [64] [www.pension-bg.org/sevim.html](http://www.pension-bg.org/sevim.html)
- [65] [www.danet-at-work.eu/bg/category/paneli-bg/konferentsiya-1/](http://www.danet-at-work.eu/bg/category/paneli-bg/konferentsiya-1/)
- [66] [www.pension-bg.org/harvatia.html](http://www.pension-bg.org/harvatia.html)
- [67] [www.pension-bg.org/razmisli.html](http://www.pension-bg.org/razmisli.html)
- [68] [www.conf.uni-ruse.bg/en/?cmd=dPage&pid=proceedings](http://www.conf.uni-ruse.bg/en/?cmd=dPage&pid=proceedings)
- [69] You Guide of the Lisbon Treaty, European Union, 2010, 20 p.
- [70] <http://www.panoramio.com/user/6026818>
- [71] <http://www.youtube.com/user/asociatiaCBand> personal photos:
- [72] <http://www.panoramio.com/user/64657>

